

Västsvenska SOM-undersökningen 2022
Uppföljning av Vision Västra Götaland

[SOM-rapport nr 2023:45]

Innehåll

Förord	1
1. Västra Götaland, invånarna och dess välbefinnande	2
Utbildning.....	7
Invånarnas välbefinnande	10
Oro	16
Sammanfattning.....	18
2. Demokrati och delaktighet.....	20
Nöjdhet med demokratin	20
Förtroende för politiker och beslutande organ	21
Upplevelse av att kunna påverka politiska beslut.....	24
Politiskt deltagande.....	27
Sammanfattning.....	28
3. Kultur och fritid	30
Återhämtning av kultur- och fritidsvanor	30
Fokus på: Konsert- och krogkultur	33
Föreningsliv och engagemang	34
Fokus på: Religiöst deltagande i Västsverige.....	37
Kultur i regionen.....	38
Sammanfattning.....	43
4. Arbetsmarknad och arbetsliv	45
Arbetsmarknaden upplevs inte som något stort samhällsproblem	45
Större oro för arbetslöshet bland låginkomsttagare	48
Något mindre kritisk bedömning av regionens insatser för ökad sysselsättning.....	49
Distansarbete	51
Sammanfattning.....	54
5. Hälsa och sjukvård.....	55
Självskattad hälsa	55
Blandad bedömning av sjukvården i Västra Götalandsregionen.....	57
Sammanfattning.....	63
6. Infrastruktur	65
Bedömning av infrastrukturprojekt	67
Pendling och Kollektivtrafik i Västra Götaland	72
Sammanfattning.....	76
7. Miljö och hållbarhet.....	79
Miljö som samhällsproblem	79
Synen på havsbaserad vindkraft	80

Västsvenskar tycker inte att klimathotet är överdrivet	83
Ekologisk modernisering (eller fem påståenden om miljö och klimat).....	85
Sammanfattning	87
8. Slutdiskussion	88
Appendix.....	95
Information om den västsvenska SOM-undersökningen.....	95
Undersökningens upplägg	95
Svarsfrekvens och representativitet	96
Procentskattningar och felmarginaler	98
Referenser	99

Förord

Vision Västra Götaland – det goda livet utgör en utgångspunkt för hur Västra Götaland ska utvecklas till en attraktiv region. Visionen, vilken antogs efter beslut i regionfullmäktige 2005, har tagits fram av Västra Götalandsregionen, kommunerna och andra intressenter så som högskolor och universitet, näringsliv, arbetsmarknadens organisationer och statliga organ. Utvecklingen i regionen ska genomsyras av perspektiven den gemensamma regionen, jämställdhet, integration och internationalisering. Arbetet med visionen innebär att fem fokusområden prioriteras: näringsliv, kompetens, infrastruktur och kommunikationer, kultur och hälsa.

I syfte att utvärdera visionens efterlevnad utifrån ett invånarperspektiv görs årligen återkommande medborgarundersökningar, där SOM-institutet har samverkat med Västra Götalandsregionen sedan 1998. Utgångspunkten för dessa undersökningar tas i visionen och frågorna knyter särskilt an till områden som hälsa, infrastruktur och kultur men också till frågor som berör den gemensamma regionen, de styrande och de beslut som fattas.

Den första utvärderingen av Västragötalandsregionens visionsarbete presenterades 2009, vilket innebär att föreliggande visionsrapport är den 14:e i ordningen. Rapportens upplägg följer en liknande struktur som tidigare års utvärderingar så till vida att tidsserier för frågor som knyter an till visionen följs upp. Nytt för i år är att de årliga temafrågorna i undersökningen lyfts fram och presenteras mer ingående. Tema för 2022 års undersökning var miljö och hållbarhet vilket innebär att rapporten utökades med kapitel 7 om miljö och hållbarhet.

Arbetet med den västsvenska SOM-undersökningen 2022 har gjorts möjligt tack vare flera medarbetare vid SOM-institutet. Julia Bergquist är biträdande undersökningsledare för den västsvenska SOM-undersökningen, tillsammans med ansvarig forskare Anders Carlander. All samverkan och undersökningens innehåll och avrapportering sker i nära samråd med Tomas Ekberg vid Västra Götalandsregionen. Arbetet med föreliggande rapport är ett samarbete mellan flera av SOM-institutets medarbetare: Julia Bergquist (*Västra Götaland, medborgarna och dess välbefinnande* samt *Kultur och fritid*), Anders Carlander och Björn Rönnerstrand (*Miljö och hållbarhet*), Frida Sandelin (*Demokrati och delaktighet*), Ulrika Andersson (*Arbetsmarknad och arbetsliv*), Elisabeth Falk (*Hälsa och sjukvård* samt *Infrastruktur*). Forskare Anders Carlander har haft det samlade ansvaret för SOM-institutets uppföljning av Vision Västra Götaland i ett medborgarperspektiv.

1. Västra Götaland, invånarna och dess välbefinnande

Västra Götalands demografiska sammansättning ligger till grund för de analyser och slutsatser som presenteras i denna rapport. Information om hur befolkningsstrukturen ser ut och utvecklas är viktig kunskap när variation i vanor och attityder analyseras. Detta inledande kapitel har som syfte att ge en överblick över hur svarspersonerna i den västsvenska SOM-undersökningen fördelar sig över regionens delar, olika utbildningsnivåer, subjektiv klass, boendeområden och nationaliteter. Vidare utforskar kapitlet i vilken utsträckning Västra Götalandsregionens vision om ”det goda livet” efterlevs. Ett av Visionens övergripande syften är att regionen ska erbjuda en god hälsa, jämlikt fördelad utbildning och arbetsmarknad, trygghet, välbefinnande samt en god miljö. Kapitlet redovisar fördelningen av attityder, vanor och bedömningar hos befolkningen i frågor som berör flera av de områden som finns med i Vision Västra Götaland, utifrån ett antal frågor som ställdes i den västsvenska SOM-undersökningen 2022.

Västra Götalandsregionen är indelad i fyra delregioner (tabell 1.1). När analyser görs på delregionnivå i Västra Götaland används befintliga indelningen av de olika kommunförbunden: Göteborgsregionen (inklusive Kungsbacka), Sjuhärad, Skaraborg och Fyrbodalen.

Tabell 1.1 Delregioner i Västra Götaland

Göteborgsregionen	Sjuhärad	Skaraborg	Fyrbodalen
Ale	Bollebygd	Essunga	Bengtsfors
Alingsås	Borås	Falköping	Dals-Ed
Göteborg	Herrljunga	Grästorp	Färgelanda
Härryda	Mark	Gullspång	Lysekil
Kungsbacka	Svenljunga	Götene	Mellerud
Kungälv	Tranemo	Hjo	Munkedal
Lerum	Ulricehamn	Karlsborg	Orust
Lilla Edet	Vårgårda	Lidköping	Sotenäs
Mölnadal		Mariestad	Strömstad
Partille		Skara	Tanum
Stenungsund		Skövde	Trollhättan
Tjörn		Tibro	Uddevalla
Öckerö		Tidaholm	Vänersborg
		Töreboda	Åmål
		Vara	

Skillnader i befolkningsmängd mellan delregionerna är i sig ingen grund till variation vad gäller vanor och åsikter delregionerna emellan. Är däremot skillnaderna i befolkningens sammansättning stora och systematiska kan de förväntas påverka resultaten. För en fullständig metodredovisning för hur detta påverkar svarsmönster i 2022 års västsvenska SOM-undersökning se Bergquist m.fl. (2023).

Tabell 1.2 visar hur den totala befolkningsmängden i Sverige, Västra Götaland respektive de fyra delregionerna har förändrats över tid. Av tabellen framgår att samtliga delregioner har genomgått en generell ökning i befolkningsmängd sedan mätningarnas början 1998. Ökningen har emellertid varit som störst i Göteborgsregionen på dryga 28 procent.

Tabell 1.2 Befolkningen i Sverige, Västra Götaland och de fyra kommunförbunden, 1998–2022 (antal)

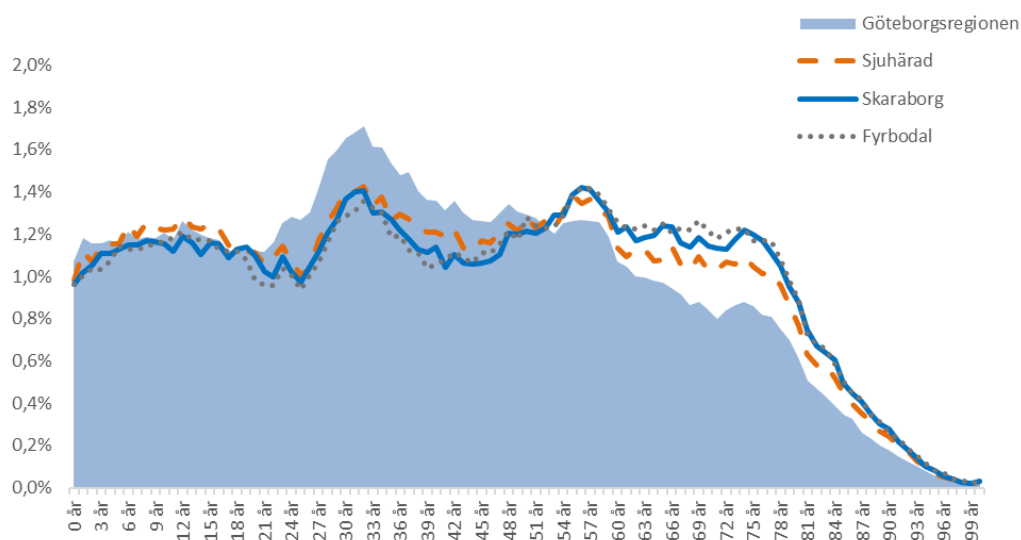
År	Sverige	Västra Götaland	Göteborgs- regionen	Sjuhärad	Skaraborg	Fyrbodal
1998	8 854 322	1 486 918	831 428	202 672	257 594	258 366
2000	8 882 792	1 494 641	844 802	202 809	254 756	257 387
2002	8 940 788	1 508 230	858 709	203 966	254 105	258 023
2004	9 011 392	1 521 895	872 155	205 016	255 109	258 311
2006	9 113 257	1 538 284	888 229	206 716	255 758	258 625
2008	9 256 347	1 558 130	906 691	208 522	256 234	259 359
2010	9 415 570	1 580 297	928 629	210 484	256 472	259 737
2012	9 555 893	1 600 447	947 575	212 276	256 955	260 427
2014	9 747 355	1 632 012	970 912	215 275	260 057	263 987
2015	9 851 017	1 648 682	982 360	217 326	261 803	266 337
2016	9 995 153	1 671 783	997 446	220 323	264 342	270 114
2017	10 120 242	1 690 782	1 012 569	222 543	265 950	271 706
2018	10 171 524	1 709 814	1 028 248	224 540	267 268	273 106
2019	10 327 589	1 725 881	1 041 850	226 086	268 462	273 878
2020	10 379 295	1 734 443	1 049 592	226 884	268 955	273 942
2021	10 452 326	1 744 859	1 058 278	228 306	269 771	273 805
2022	10 521 556	1 758 656	1 070 935	229 126	270 414	273 982
Förändring 1998–2022	18,8%	18,2%	28,8%	13,0%	4,9%	6,0%

Kommentar: I Göteborgsregionen ingår även Kungsbacka kommun.

Källa: SCB (2023).

Figur 1.1 visar åldersfördelningen i de olika delregionerna i procentandelar för varje årskulls andel av den totala befolkningen. Av figuren framgår att andelen invånare i arbetsför ålder är något högre i Göteborgsregionen jämfört med övriga delregioner, samtidigt som andelen invånare över 50 år är jämförelsevis lägre.

Figur 1.1 Befolkningsandel i varje årskull och delregion, Västra Götaland 2022 (procent)

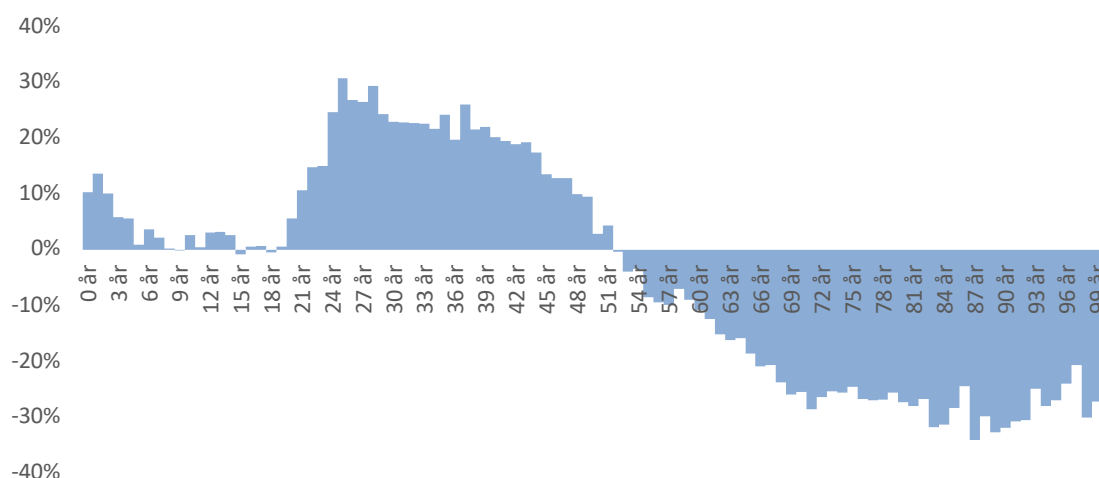

Kommentar: Figuren visar hur stor andel av befolkningen i de olika delregionerna varje årskull utgör. I faktiska tal är befolkningen 3,5 till 4,5 gånger större i Göteborgsregionen än i de övriga tre delregionerna.

Källa: SCB (2023).

Figur 1.2 visar hur stor andel av befolkningen i Göteborgsregionen varje årskull utgör, jämfört med motsvarande andel i Skaraborg, Sjuhärad och Fyrbodalen. Figuren visar en klar skillnad i åldersfördelning mellan Göteborgsregionen och övriga tre delregioner. Sammanlagt utgör 20–50-åringar omkring 43 procent av befolkningen i Göteborgsregionen jämfört med ett genomsnitt på 36 procent i de övriga delregionerna. Samtidigt utgör personer över 65 år i genomsnitt 23 procent av befolkningen i Sjuhärad, Skaraborg och Fyrbodalen, jämfört med dryga 17 procent i Göteborgsregionen.

Figur 1.2 Skillnad mellan Göteborgsregionen och Skaraborg/Sjuhärad/Fyrbodals i befolkningsandel för varje årskull, Västra Götaland 2022 (procent)

Kommentar: Positiva tal indikerar övervikt i befolkningsandel för Göteborgsregionen. Exempelvis har Göteborg fler i åldern 20–50.

Källa: SCB (2023).

Regionindelningen och befolkningsöversikten som hittills presenterats är baserad på registerdata. I den västsvenska SOM-undersökningen ombeds de svarande att på egen hand uppge i vilken typ av område de bor. I formuläret anges inga förtydliganden för vad som avses med de olika svarsalternativen på frågan med avseende på exempelvis befolkningsstorlek. Svaren delas in i fyra kategorier (tabell 1.3). Bland de svarande är det 15 procent som uppger sig bo på landsbygden, 19 procent bor i mindre tätorter, 33 procent i städer eller större tätorter och 33 procent anger Göteborg.

Tabell 1.3 Svarepersonernas boendeområde, Västra Götaland 2022 (procent och antal)

Ren landsbygd	Mindre tätort	Stad eller större tätort	Göteborg	Summa procent	Antal
15	19	33	33	100	2 529

Kommentar: Frågan lyder: *I vilken typ av område bor du?* Personer som svarat något av alternativen 'storstad, centralt', 'storstad, ytterområde/förort', 'stad eller större tätort, centralt' eller 'stad eller större tätort, ytterområde' och enligt urvalsdata bor i Göteborg har förts till kategori Göteborg. Procentbasen utgörs av de som besvarat frågan.

Källa: Den västsvenska SOM-undersökningen 2022.

Av de svarande är 91 procent själva uppväxta i Sverige (tabell 1.4). Nio procent uppger att de är uppväxta utanför Sverige och motsvarande siffra för de svarandes föräldrar är 17 procent. Det går därutöver att utläsa en viss skillnad vad gäller svarepersonernas nuvarande boendeområde respektive det område där de växte upp. Jämfört med frågan om svarepersonernas boendeområde (tabell 1.3) framgår exempelvis att andelen som nu bor på landsbygden är fem procentenheter lägre än de som vuxit upp på ren landsbygd.

Tabell 1.4 Svarspersonernas uppväxt, Västra Götaland 2022 (procent)

	Egen uppväxt	Fars uppväxt	Mors uppväxt
Ren landsbygd i Sverige	20	27	28
Mindre tätort i Sverige	27	22	21
Stad eller större tätort i Sverige	23	17	17
Stockholm, Göteborg eller Malmö	21	17	17
Annat land i Norden	2	4	4
Annat land i Europa	4	7	7
Land utanför Europa	3	6	6
Summa procent	100	100	100
Antal	2 347	2 365	2370

Kommentar: Frågan lyder: *Var någonstans har du, respektive din far och din mor, huvudsakligen vuxit upp?* Procentbasen utgörs av de som besvarat respektive delfråga. Andel uppvuxna utanför Sverige innefattar de som vuxit upp i annat land i Norden, annat land i Europa eller annat land utanför Europa.

Källa: Den västsvenska SOM-undersökningen 2022.

I den västsvenska SOM-undersökningen 2022 uppger 91 procent av svarspersonerna att de är svenska medborgare och fyra procent att de har dubbelt medborgarskap, varav ett är svenskt (tabell 1.5). Fem procent uppger att de är utländska medborgare och att de saknar ett svenskt medborgarskap. Andelen utländska medborgare är marginellt högre i Göteborgsregionen jämfört med övriga delregioner i Västra Götaland.

Tabell 1.5 Svarspersonernas medborgarskap, Västra Götaland 2022 (procent)

Medborgarskap	Västra Götaland	Göteborgsregionen	Sjuhärad, Skaraborg och Fyrbodalen
Svensk medborgare	91	89	94
Både svensk medborgare och medborgare i annat land	4	4	3
Medborgare i annat land	5	7	3
Summa procent	100	100	100
Antal	2 629	1 468	1 161

Kommentar: Frågan lyder: *Är du...?* Procentbasen utgörs av de som besvarat frågan. Antalet utländska medborgare i delregionerna Sjuhärad, Skaraborg och Fyrbodalen är för litet för att särredovisas. I Göteborgsregionen ingår även Kungsbacka kommun.

Källa: Den västsvenska SOM-undersökningen 2022.

Svarspersonernas subjektiva klasstillhörighet används som en förklaringsfaktor i kartläggningen av de sociala aspekterna av Vision Västra Götaland. Den subjektiva klasstillhörigheten hänger i hög grad samman med individers yrken och positioner på arbetsmarknaden (Karlsson, 2016). Respondenterna i den västsvenska SOM-undersökningen ombads svara på om deras nuvarande hem kan klassificeras som ett arbetarhem, jordbrukarhem, tjänstemannahem, högre tjänstemannahem eller företagarhus. Tabell 1.6 redovisar fördelningen av svarspersonernas subjektiva klasstillhörighet. En majoritet av de svarande, 55 procent, uppger sig ha vuxit upp i ett arbetarhem och en något mindre andel, 40 procent, klassificerar sitt nuvarande boende på samma sätt.

Tabell 1.6 Subjektiv klass, Västra Götaland 2022 (procent)

Subjektiv klass	Nuvarande hem	Uppväxthem
Arbetarhem	39	55
Jordbrukarhem	4	9
Tjänstemannahem	40	22
Högre tjänstemannahem	9	6
Företagarhem	8	8
Summa procent	100	100
Totalt antal	2371	2364

Kommentar: Frågan lyder: *Om du skulle beskriva ditt nuvarande hem vilket av nedanstående alternativ stämmer då bäst?* Samtliga alternativ redovisade. Procentbasen utgörs av de som besvarat respektive delfråga.

Källa: Den västsvenska SOM-undersökningen 2022.

Invånares möjlighet till utbildning, arbete, bostad, trygghet och hälsa är alla faktorer som ingår i Västra Götalandsregionens vision om det goda livet, och påverkas i sin tur av vilket socioekonomiskt område de bor i. Skillnader mellan resursstarka- respektive svaga områden ligger till grund för segregation, något som enligt forskning i högre grad drabbar områden med svaga resurser (Forskningsrådet för hälsa, arbetsliv och välfärd [Forte], 2017). Inkomna svar från svars personer boende i Göteborgs Stad kommer i denna rapport analyseras efter den socioekonomiska resursstyrkan i det område som svars personerna är bosatta i. Indelningen bygger på kommunens primärområden och redovisas utifrån fyra kategorier: starka, medelstarka, medelsvaga och svaga områden, baserat på medelinkomst och andel som erhåller ekonomiskt bistånd i respektive primärområde. I tabell 1.7 redovisas hur fördelningen av svars personer boende i Göteborgs Stad fördelar sig över de fyra resursområdena. Tabellen visar att fördelningen mellan resursstarka, medelresursstarka och medelresurssvaga områden är förhållandevis mycket jämn. Den lägsta andelen svarande bor i ett resurssvagt område.

Tabell 1.7 Svarspersonernas resursområde, Göteborgs Stad 2022 (procent och antal)

Resursstarka områden	Medelresursstarka områden	Medelresurssvaga områden	Resurssvaga områden	Summa procent	Antal
28	27	28	17	100	837

Kommentar: Indelningen bygger på primärområdena i Göteborgs Stad och baseras på respektive områdes medelinkomst och andel som erhåller ekonomiskt bistånd.

Källa: Den västsvenska SOM-undersökningen 2022.

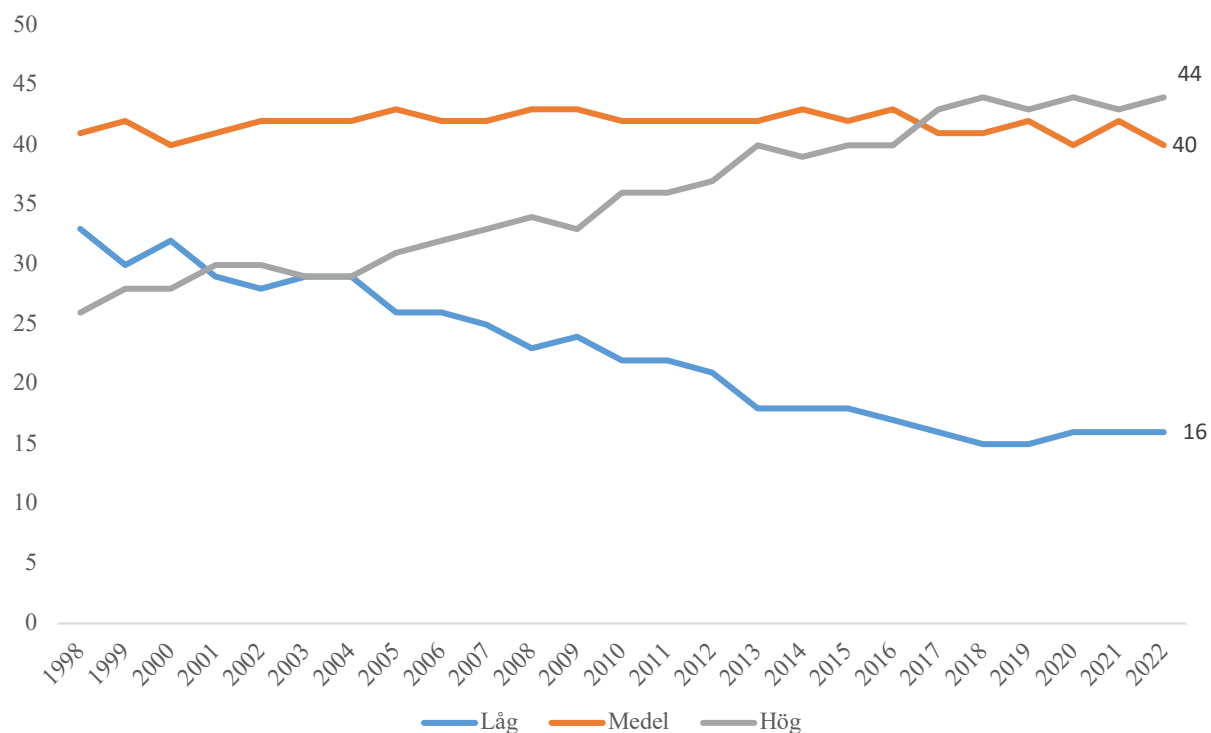
Utbildning

Utbildning används ofta som en indikator på ett lands humankapital, ett mått på kunskaper och färdigheter sedda som en ekonomisk resurs och hänger samman med bland annat hälsa, deltagande i samhället och möjlighet att etablera sig på arbetsmarknaden (Regeringskansliet, 2005). Forskning visar dessutom att en välfungerande skolverksamhet kan bidra till upprätthållandet av mellanmännisklig tillit, i synnerhet i områden med hög andel utrikesfödda (Rönnerstrand & Solevid, 2021). Vision Västra Götaland (2005) uttrycker en strävan om att bryta könstraditionella utbildnings- och yrkesval samt att skillnader i utbildning på grund av kön och ursprung skall utjämnas.

Andelen högutbildade – personer som har eller håller på att skaffa sig en universitets- eller högskoleutbildning – ökar stadigt bland västsvensarna, vilket återspeglas i figur 1.3. Andelen med medelhög utbildning har legat stabilt kring 40 procent sedan mätningarnas början medan andelen

svarande med låg utbildning stadigt minskar. En majoritet av de svarande mellan 30 och 64 år har en hög utbildning.

Figur 1.3 Utbildningsnivå bland invånare 16–85 år, Västra Götaland 1998–2022 (procent)

Kommentar: Utbildning: *Låg*: max grundskola eller motsvarande obligatorisk skola. *Medel*: allt över grundskola men ej studier vid universitet/högskola, *Hög*: studier vid/examen (inklusive forskarutbildning) från högskola/universitet. Procentbasen utgörs av de som besvarat frågan.

Källa: De västsvenska SOM-undersökningarna 1998–2022.

I Västra götalandensregionens rapport *Osvuret är bäst* (VGR Analys, 2023) redovisas statistik på utbildningsnivå i åldrarna 25 till 64 år. Här framgår att omkring 45 procent av befolkningen i 25 till 64 års ålder har genomgått någon form av eftergymnasial utbildning så som yrkeshögskola, högskola eller universitet, ett resultat som återspeglas i den västsvenska SOM-undersökningen 2022.

Tabell 1.8 Utbildningsnivå i olika grupper, Sverige och Västra Götaland 2022 (procent)

	Låg	Medellåg	Medelhög	Hög	Summa procent	Antal svar
Sverige	15	29	22	34	100	11 759
Västra Götaland	16	28	21	35	100	2 462
Kön						
Kvinna	14	22	22	42	100	1 246
Man	17	34	20	29	100	1 204
Ålder						
16–29 år	10	45	15	30	100	325
30–49 år	3	20	20	57	100	724
50–64 år	7	39	23	31	100	612
65–85 år	36	20	22	22	100	801
Subjektiv klass						
Arbetarhem	24	38	20	18	100	920
Jordbrukarhem	32	38	19	11	100	84
Tjänstemannahem	7	20	24	49	100	942
Högre tjänstemannahem	4	17	14	65	100	222
Företagarhem	15	28	21	36	100	194
Delregion						
Göteborgsregionen	10	24	22	44	100	1 452
-Göteborg	9	23	19	49	100	780
-Resursstark	8	23	18	51	100	219
-Medelresursstark	5	22	16	57	100	210
-Medelresurssvag	10	24	20	46	100	226
-Resurssvag	14	26	24	36	100	125
Sjuhärad	22	34	19	25	100	323
Skaraborg	22	35	21	22	100	402
Fyrbodal	21	30	20	29	100	416

Kommentar: *Lågutbildad* - ej fullgjord eller fullgjord grundskola/obligatorisk skola, *medellågutbildad* – studier eller examen vid gymnasium, folkhögskola etc., *medelhögutbildad* - eftergymnasialutbildning (ej högskola/universitet) eller studier vid högskola/universitet, *högutbildad* – examen (inkl. forskarutbildning) från högskola/universitet. Procentbasen utgörs av de som besvarat frågan. I Göteborgsregionen ingår även Kungsbacka kommun.

Källa: Den nationella SOM-undersökningen 2022 samt Den västsvenska SOM-undersökningen 2022.

Tabell 1.8 visar fördelningen av de svarandes utbildningsnivå. En bra bit över hälften av de kvinnliga svarande uppger sig ha fullgjort en hög eller medelhög utbildning. Motsvarande siffror är klart lägre bland männen. Andelen högutbildade är som högst bland de som uppgett att de har vuxit upp i ett högre tjänstemannahem. Lägst andel högutbildade på nio procent återfinns bland de som vuxit upp i jordbrukarhem.

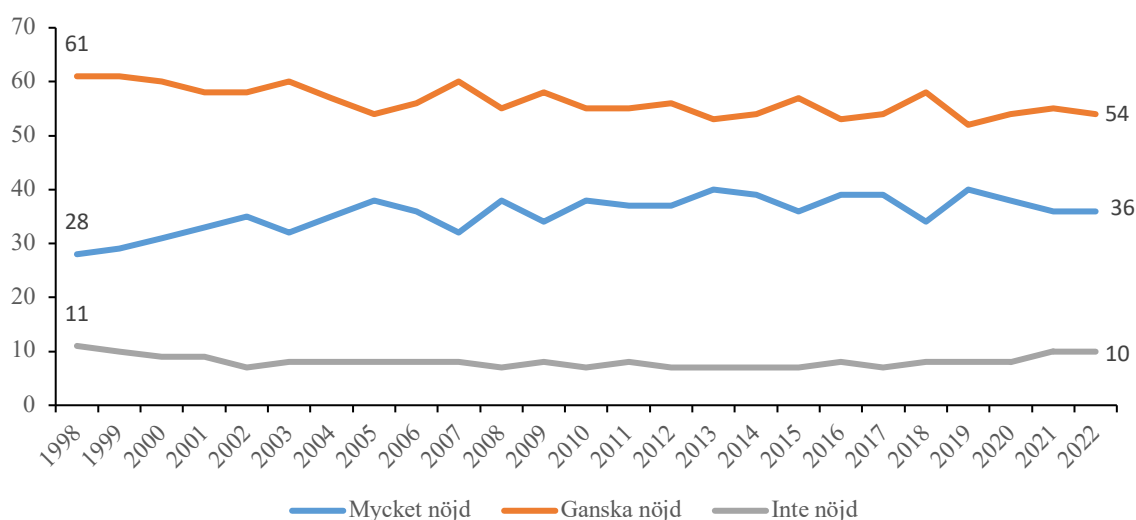
Ett viktigt inslag i Västra Götalandsregionens vision (2005) är att lärmiljöer varken skall påverkas av geografiska eller sociala begränsningar. Likvärdigheten i den svenska skolan har samtidigt kommit att ifrågasättas allt mer under de senaste åren. Trost att förtroendet för grundskolan generellt sett stadigt ökar anser en stor andel av befolkningen att skolans kvalitet under senare år har genomgått en försämring (Lindblad m.fl., 2022). En faktor som kan påverka utbildningsnivån är den växande andelen unga som inte går ur grundskolan med godkända betyg, något som i sin tur är tydligt koncentrerat till ett mindre antal skolor (VGR Analys, 2020). Ökande skillnader i skolresultat är i huvudsak en effekt av både bostads- och skolsegregation (Holmlund m.fl., 2020).

Utbildningsnivån i Göteborgs Stad skiljer sig signifikant åt beroende på om den svarande bor i ett resursstarkt- respektive svagt område¹. Andelen högutbildade är som högst i medelresursstarka områden, vilket i sin tur utgör en drygt tjugo procentenheter högre andel än de som bor i områden klassificerade som resurssvaga.

Invånarnas välbefinnande

Den västsvenska SOM-undersökningen mäter invånarnas allmänna livstillfredsställelse genom att de tillfrågas om hur nöjda de på det hela taget är med sina liv. Figur 1.4 visar fördelningen av de olika svarsalternativen från 1998 fram till 2022. Sett till det stora hela är regionens invånare fortsatt nöjda med sina liv. Över tid kan man dock se en minskning i andelen som är ganska nöjda med livet från 61 procent i slutet på 1990 talet till 54 procent i 2022 års undersökning. Samtidigt har andelen som är mycket nöjda med livet under samma period ökat från 28 till 36 procent.

Figur 1.4 Livstillfredsställelse, Västra Götaland 1998–2022 (procent)

Kommentar: Frågan lyder 'Hur nöjd är du på det hela taget med det liv du lever?'. Svarsalternativen är 'mycket nöjd', 'ganska nöjd', 'inte särskilt nöjd' och 'inte alls nöjd'. I kolumnen 'inte nöjd' redovisas andelarna 'inte särskilt nöjd' och 'inte alls nöjd'. Procentbasen utgörs av de som besvarat frågan.

Källa: Den västsvenska SOM-undersökningen 1998–2022.

Bland gruppen unga har nöjdheten minskat något under senare år (tabell 1.9). Andelen som uppger sig vara mycket nöjda med livet är drygt 10 procentenheter högre hos den äldsta åldersgruppen, jämfört med den yngsta. Detta skulle möjligen kunna härledas till en något senare etablering på bostads- och arbetsmarknaden (VGR Analys, 2020).

Boende i resurssvaga områden, låginkomsttagare och svarande uppvuxna i jordbrukarhem är i lägre grad nöjda med sina liv (tabell 1.9). Bland de som i störst utsträckning uppger sig vara mycket nöjda återfinns personer hemmahörande i högre tjänstemannahem och höginkomsttagare. Skillnaden i nöjdhet är förhållandevis stor mellan Göteborgs Stads olika socio-ekonomiska områden. Andelen som uppger sig vara mycket nöjda med livet är omkring 20 procentenheter högre för de svarande som bor i ett resursstarkt område, jämfört med de som bor i ett resurssvagt område. Skillnaden är statistiskt säkerställd².

¹ Chi-2 test med p-värde <000.

² ANOVA med p-värde <000

Tabell 1.9 Livstillfredsställelse, Västra Götaland 2022 (procent och antal)

	Mycket nöjd	Ganska nöjd	Inte nöjd	Summa procent	Antal svar
Västra Götaland	36	54	10	100	2 473
Kön					
Kvinna	36	54	10	100	1 246
Man	37	54	9	100	1 214
Ålder					
16–29 år	29	54	17	100	327
30–49 år	36	54	10	100	725
50–64 år	35	55	10	100	617
65–85 år	40	54	6	100	804
Subjektiv klass					
Arbetarhem	30	57	13	100	905
Jordbrukarhem	42	51	7	100	82
Tjänstemannahem	36	57	7	100	934
Högre tjänstemannahem	51	42	7	100	221
Företagarhem	50	43	7	100	192
Månadsinkomst					
Max 14 999	29	55	16	100	488
Mellan 15 000 och 24 999	33	55	12	100	469
Mellan 25 000 och 34 999	34	59	7	100	540
Mellan 35 000 och 44 999	38	56	6	100	455
Minst 45 000	48	46	6	100	426
Delregion					
Göteborgsregionen	36	54	10	100	1 454
-Göteborg	32	57	11	100	782
-Resursstark	41	54	5	100	226
-Medelresursstark	33	57	10	100	206
-Medelresurssvag	26	59	15	100	225
-Resurssvag	22	60	18	100	125
Sjuhärad	36	52	12	100	329
Skaraborg	35	55	10	100	407
Fyrbodalen	38	54	8	100	414

Kommentar: För frågans lydelse se figur 1.4. Procentbasen utgörs av de som besvarat frågan. I Göteborgsregionen ingår även Kungsbacka kommun.

Källa: Den västsvenska SOM-undersökningen 2022.

Tabell 1.10 redogör för huruvida västsvenskarna upplever att deras liv är i balans, om de lever ett meningsfullt liv, i vilken utsträckning de känner sig ensamma samt om de upplever att de har förmågan att hitta sociala sammanhang när de har behov av att umgås med andra. Sammantaget framgår att en klar majoritet uppger att de sällan känner sig ensamma, att de oftast kan hitta sociala sammanhang samt att livet är meningsfullt. Andelen som helt och hållet instämmer i att deras liv är i balans är däremot lägre jämfört med övriga påståenden.

Tabell 1.10 Påståenden om livet, Västra Götaland 2022 (procent)

	Stämmer helt	Stämmer ganska bra	Stämmer inte särskilt bra	Stämmer inte alls	Summa procent	Antal svar
Jag upplever att mitt liv är i balans	26	58	14	2	100	2 468
Mitt liv är meningsfullt	41	47	9	3	100	2 446
Jag känner mig sällan ensam	44	40	11	5	100	2 457
Om jag känner behov av att umgås med andra kan jag oftast hitta sociala sammanhang där det är möjligt	43	42	10	5	100	2 445

Kommentar: Frågan lyder 'I vilken utsträckning stämmer följande påståenden in på ditt liv?'. Svartalternativen framgår av tabellen. Procentbasen utgörs av de som besvarat respektive delfråga.

Källa: Den västsvenska SOM-undersökningen 2022.

Tabell 1.11 redogör för hur svarsfördelningen av påståendet om huruvida de svarandes liv är meningsfullt ser ut i olika grupper. Den subjektiva klassindelningen visar att de som identifierar sitt hem som arbetarhem i lägst grad instämmer i påståendet om att deras liv är meningsfullt. Inom denna grupp uppger sig 86 procent ha ett meningsfullt liv, vilket kan jämföras med svarande i gruppen högre tjänstemannahem, vars motsvarande siffra är 94 procent. Vidare går en viss ålderskillnad att notera bland de svarande. I den yngsta åldersgruppen uppger 20 procent att de inte upplever sitt liv som meningsfullt, medan motsvarande siffror bland övriga åldersgrupper är något lägre. Andelen låginkomsttagare som inte stämmer in i påståendet om att deras liv är meningsfullt är 16 procent, medan motsvarande andel hos höginkomsttagare är 10 procentenheter lägre. Störst är skillnaden mellan de som uppger att de är nöjda med livet jämfört med de som inte är det.

Tabell 1.11 Meningsfullhet i livet, Västra Götaland 2022 (procent och antal svar)

	Stämmer helt	Stämmer ganska bra	Stämmer inte särskilt bra	Stämmer inte alls	Summa procent	Antal svar
Samtliga	41	47	9	3	100	2 446
Kön						
Kvinna	42	48	8	2	100	1 232
Man	41	47	9	3	100	1 203
Ålder						
16–29 år	37	43	14	6	100	325
30–49 år	42	48	8	2	100	717
50–64 år	41	49	8	2	100	615
65–85 år	43	48	7	2	100	789
Subjektiv klass						
Arbetarhem	37	49	10	4	100	897
Jordbrukarhem	48	41	11	0	100	82
Tjänstemannahem	40	51	7	2	100	917
Högre tjänstemannahem	53	41	5	1	100	223
Företagarhem	53	38	7	2	100	194
Månadsinkomst						
Max 14 999	33	51	12	4	100	484
Mellan 15 000 och 24 999	37	49	10	4	100	459
Mellan 25 000 och 34 999	42	48	8	2	100	537
Mellan 35 000 och 44 999	46	47	6	1	100	452
Mer än 45 000	50	44	5	1	100	424
Delregion						
Göteborgsregionen	43	46	9	2	100	1 435
-Göteborg	39	48	10	3	100	771
-Resursstark	47	46	5	2	100	222
-Medelresursstark	39	51	7	3	100	206
-Medelresurssvag	35	49	13	3	100	226
-Resurssvag	32	47	18	3	100	117
Sjuhärad	38	49	10	3	100	328
Skaraborg	37	51	9	3	100	407
Fyrbodalsregionen	45	47	6	2	100	406
Livstillfredsställelse						
Nöjd med livet	45	50	4	1	100	2 296
Inte nöjd med livet	5	26	48	21	100	243

Kommentar: Frågan lyder 'I vilken utsträckning stämmer följande påståenden in på ditt liv? – Mitt liv är meningsfullt.' Svarsalternativen framgår av tabellen. Procentbasen utgörs av de som besvarat delfrågan. I Göteborgsregionen ingår även Kungsbacka kommun.

Källa: Den västsvenska SOM-undersökningen 2022.

För att få fram en heltäckande bild av invånarnas livstillfredsställelse ombads respondenterna i den västsvenska SOM-undersökningen reflektera kring i vilken utsträckning de *under den senaste veckan* gjort något intressant, känt sig stolta, bestämt över sin egen tid och blivit väl behandlade av andra. Dessa fyra faktorer är starkt kopplade till upplevelsen av meningsfullhet och sägs därtill utgöra en förklarande faktor för livstillfredsställelse, även vid kontroll för utbildning, kön och ålder. Känslan av meningsfullhet i vardagen har dessutom visat sig ha en större effekt på livstillfredsställelsen hos människor som befinner sig i arbetslöshet (VGR Analys, 2019b).

Det påstående som flest respondenter i mycket stor utsträckning kan instämma i är att ha *blivit väl behandlad av andra* (tabell 1.12). Något färre upplever att de i mycket stor utsträckning kunnat bestämma över sin egen tid. Andelen som inte alls eller i ganska liten utsträckning gjort intressanta saker, känt sig stolta, bestämt över sin egen tid eller blivit väl behandlade av andra varierar mellan 6 och 33 procent.

Tabell 1.12 Om du tänker tillbaka på den senaste veckan, i vilken utsträckning har du:

	Inte alls	I ganska liten utsträckning	I ganska stor utsträckning	I mycket stor utsträckning	Summa procent	Antal svar
Lärt dig något eller gjort något intressant	6	27	50	17	100	2 602
Känt dig stolt över något du gjort	5	22	53	20	100	2 596
Kunnat bestämma över din egen tid	3	17	45	35	100	2 600
Blivit väl behandlad av andra	1	5	50	44	100	2 593

Kommentar: Frågan lyder 'Om du tänker tillbaka på den senaste veckan, i vilken utsträckning har du:'. Svartalternativen framgår av tabellen. Procentbasen utgörs av de som besvarat respektive delfråga.

Källa: Den västsvenska SOM-undersökningen 2022.

Att lära sig/göra något intressant och att känna sig stolt över något som man gjort är vanligast förekommande i de yngsta åldersgrupperna, medan majoriteten i den äldsta gruppen i lägre grad uppger samma sak (tabell 1.13). Pensionärerna uppger å andra sidan i större utsträckning att de kunnat bestämma över sin egen tid samt att de blivit väl behandlade av andra.

Tabell 1.13 Påståenden om den senaste veckan, Västra Götaland 2022 (andel i ganska liten utsträckning och inte alls i procent)

	Lärt dig något eller gjort något intressant	Känt dig stolt över något du gjort	Kunnat bestämma över din egen tid	Blivit väl behandlad av andra	Minsta antal svar
Samtliga	33	27	20	6	2 426
Kön					
Kvinna	32	26	20	6	1 242
Man	33	29	18	6	1 208
Ålder					
16–29 år	27	35	28	7	324
30–49 år	25	23	28	7	724
50–64 år	31	23	21	7	608
65–85 år	44	33	8	4	799
Subjektiv klass					
Arbetarhem	43	34	22	8	904
Jordbrukarhem	31	25	16	7	84
Tjänstemannahem	26	24	19	4	926
Högre tjänstemannahem	19	19	15	2	222
Företagarhem	26	21	12	3	194
Månadsinkomst					
Max 14 999	42	38	16	9	485
Mellan 15 000 och 24 999	43	34	14	6	464
Mellan 25 000 och 34 999	34	24	26	6	542
Mellan 35 000 och 44 999	26	23	24	4	457
Mer än 45 000	16	17	16	4	424
Delregion					
Göteborgsregionen	29	27	21	6	1 443
-Göteborg	29	29	21	6	774
-Resursstark	24	25	18	4	223
-Medelresursstark	24	29	18	6	205
-Medelresurssvag	35	29	23	5	226
-Resurssvag	37	36	27	13	119
Sjuhärad	41	29	19	8	325
Skaraborg	31	29	18	6	407
Fyrbodalsregionen	40	30	17	6	415
Livstillfredsställelse					
Nöjd med livet	30	24	17	4	2 199
Inte nöjd med livet	59	63	40	23	234

Kommentar: Frågan lyder 'Om du tänker tillbaka på den senaste veckan, i vilken utsträckning har du'. Tabellen redovisar andelen som uppger att påståendena inte alls eller i ganska liten utsträckning stämmer. Procentbasen utgörs av de som besvarat respektive delfråga. I Göteborgsregionen ingår även Kungsbacka kommun.

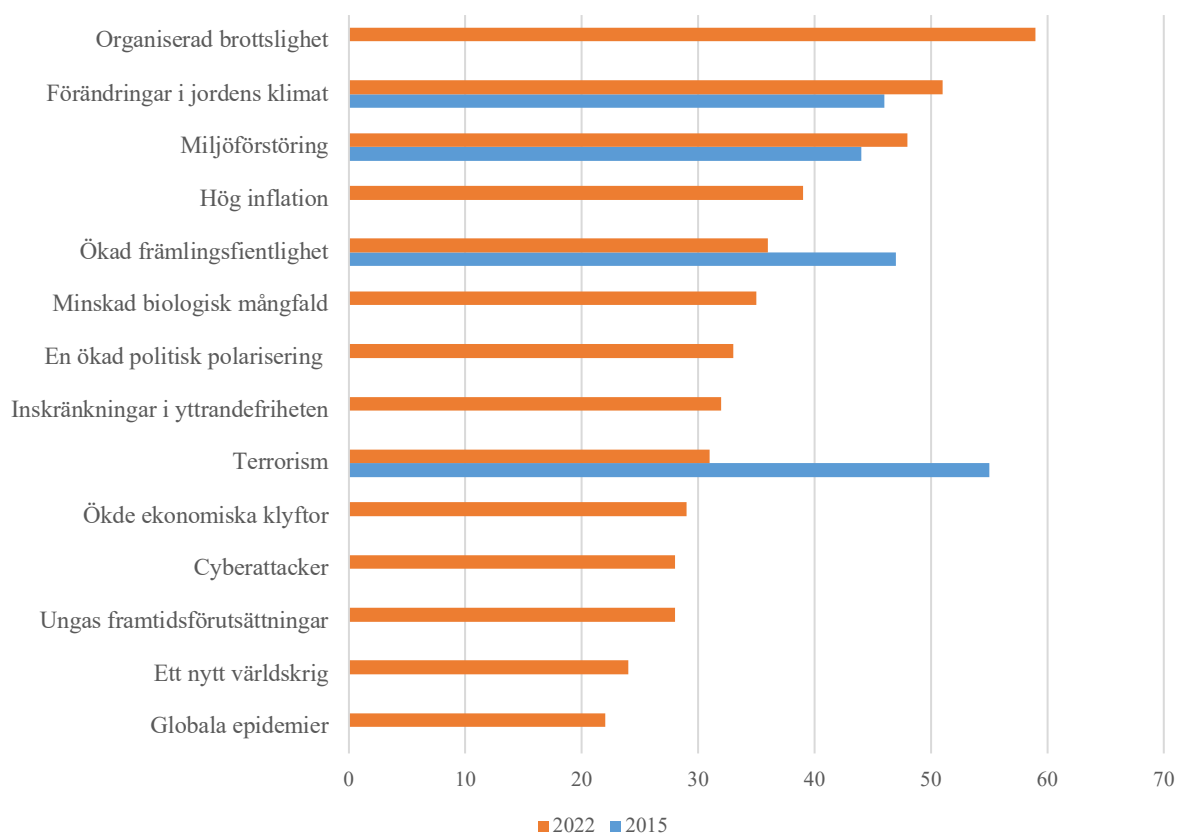
Källa: Den västsvenska SOM-undersökningen 2022.

Återigen sticker personer från högre tjänstemannahem och företagarhem ut genom att i högst grad uppge att de lärt sig/gjort något intressant och känt sig stolta över något som de gjort den senaste veckan. Svarande i dessa grupper uppger dessutom i högst utsträckning att de kunnat bestämma över sin egen tid. Respondenter boendes i arbetar- och jordbrukarhem uppger i lägst utsträckning detsamma. Personer boende i Göteborgsregionen och Skaraborg uppger i högst utsträckning att de gjort eller lärt sig något intressant. Därtill varierar svaren på samtliga fyra påståenden med avseende på den ekonomiska resursstyrkan i de svarandes bostadsområde (Göteborgs Stad). Svarande som uppger att de inte är nöjda med livet sticker ut vad gäller påståendet om att ha blivit väl behandlad av andra. Inom denna grupp instämmer 23 procent i låg utsträckning att de blivit väl behandlade av andra.

Oro

Slutligen redovisas en översikt över frågor som i olika grad uppges oroa regionens invånare. Figur 1.5 visar andelen som i den västsvenska SOM-undersökningen 2015 och 2022 uppgav sig vara mycket oroliga för ett antal olika scenarion. Under 2022 var västsvensarna som mest oroliga för organiserad brottslighet, följt av förändringar i jordens klimat, miljöförstöring och hög inflation. Vad gäller frågorna som rör miljö och klimat har andelen oroliga ökat något sedan 2015. Samtidigt har oron för ökad främlingsfientlighet och terrorism genomgått en tydlig minskning sedan mätningen under samma tidsperiod. Minst oroande 2022 upplevdes frågan om globala epidemier, ett nytt världskrig, ungas framtidsförutsättningar och cyberattacker.

Figur 1.5 Orosbedömningar inför framtiden, Västra Götaland 2015 och 2022 (procent)

Kommentar: Frågan lyder: *Om du ser till läget idag, hur oroande upplever du själv följande inför framtiden?* Svartaltemativen är: *Mycket oroande, ganska oroande, inte särskilt oroande, inte alls oroande*. Figuren visar andelen som har svarat *Mycket oroande*. Procentbasen utgörs av de som besvarat respektive delfråga. Minsta antal svarspersoner är 2 424.

Källa: Den västsvenska SOM-undersökningen 2015 och 2022.

En pandemirelaterad fråga som ställdes i 2022 års västsvenska undersökning handlar om hur coronapandemin har förändrat synen på hur det svenska samhället fungerar – huruvida den har förändrats till det positiva eller till det negativa. Tabell 1.14 visar att för knappt 50 procent av de svarande så har synen på hur det svenska samhället fungerar inte förändrats i någon bestämd riktning i samband med coronapandemin. Sammantaget uppger 26 procent att coronapandemin har genererat en mer positiv syn på hur det svenska samhället fungerar, medan 27 procent svarar att coronapandemin har påverkat deras syn i en mer negativ riktning. Den variation som tidigare återfunnits mellan olika grupper redovisade i tabell 1.14 har generellt sett minskat något sedan föregående år. De lägre åldersgrupperna uppger dock en fortsatt mer negativ syn på samhällsutvecklingen, jämfört med de äldre åldersgrupperna.

Tabell 1.14 Bedömning av om coronapandemin har förändrat synen på hur det svenska samhället fungerar, Västra Götaland 2022 (procent)

	Mycket mer positiv	Lite mer positiv	Varken mer positiv eller mer negativ	Lite mer negativ	Mycket mer negativ	Antal svar
Samtliga	5(3)	21(18)	47(51)	21(22)	6(6)	100
Kön						
Kvinna	5(3)	20(18)	50(54)	20(20)	5(5)	100
Man	5(2)	23(19)	44(48)	21(24)	7(7)	100
Ålder						
16–29 år	3(1)	19(15)	48(45)	25(31)	5(8)	100
30–49 år	4(2)	19(19)	48(50)	23(23)	6(6)	100
50–64 år	3(3)	23(18)	47(51)	20(21)	7(7)	100
65–85 år	9(3)	23(19)	47(54)	17(18)	4(6)	100
Utbildningsnivå						
Låg	8(3)	22(17)	51(56)	14(16)	5(8)	100
Medellåg	4(2)	19(18)	49(52)	22(22)	6(6)	100
Medelhög	6(2)	22(19)	43(51)	22(22)	7(7)	100
Hög	4(3)	23(20)	46(48)	22(24)	5(5)	100
Månadsinkomst						
Max 14 999	5(5)	18(25)	49(45)	22(18)	6(7)	100
Mellan 15 000 och 24 999	6(4)	21(17)	47(54)	21(20)	5(5)	100
Mellan 25 000 och 34 999	5(1)	22(17)	49(51)	19(24)	5(7)	100
Mellan 35 000 och 44 999	4(2)	22(22)	48(50)	20(22)	6(4)	100
Mer än 45 000	4(3)	24(22)	44(49)	22(21)	6(5)	100
Delregion						
Göteborgsregionen	5(3)	21(19)	48(49)	20(23)	6(6)	100
Sjuhärad	7(3)	21(20)	47(52)	20(21)	5(4)	100
Skaraborg	5(2)	22(16)	46(53)	21(24)	6(5)	100
Fyrbodäl	5(2)	21(19)	49(53)	21(18)	4(8)	100

Kommentar: Frågan lyder: *Hur har coronapandemin ändrat din syn på hur det svenska samhället fungerar? Jag har blivit...Svarsalternativen framgår av tabellen. Procentbasen utgörs av de som besvarat fråga. I Göteborgsregionen ingår även Kungsbacka kommun. Resultat från förra årets undersökning visas inom parentes.*

Källa: Den västsvenska SOM-undersökningen 2021 och 2022.

Sammanfattning

Invånarna

Information om sammansättningen av de svarande i den Västsvenska SOM-undersökningen 2022 tillsammans med statistik från SCB är viktiga underlag att ha med sig för att tolka resultaten som presenteras i rapporten. Göteborgsregionen har en betydligt högre andel invånare i arbetsför ålder jämfört med övriga delregioner, vilket påverkar både servicebehov och skatteintäkter. Drygt två tredjedelar av de svarande är antingen bosatta i en stad/större tätort, eller i Göteborg.

Ett av Vision Västra Götalands målsättningar har varit att utjämna de könstraditionella skillnaderna kopplade till utbildningsnivå. Skillnaden i utbildningsgrad mellan kvinnor och män kvarstår dock och kvinnor uppnår i högre utsträckning en hög utbildningsnivå. Utbildningsnivån hos de svarande motsvarar i hög grad befolkningen i genomsnitt, givet statistik från registerdata. Andelen högutbildade skiljer sig samtidigt åt mellan olika grupper och störst skillnad återfinns mellan resursstarka- respektive svaga boendeområden samt mellan subjektiv klasstillhörighet. Personer hemmahörande i resursstarka områden är betydligt mer sannolika att uppnå en högre utbildning än personer som bor i ett resurssvagt område, samtidigt som utbildningsnivån bland övriga grupper är förhållandevis jämn. Resultatet indikerar att den geografiska skillnaden mellan olika socioekonomiska områden kan ha en påverkan på invånarnas möjlighet till utbildning, samt att de negativa konsekvenserna av detta i högst grad drabbar områden med små resurser.

Välbefinnande

Invånarnas välbefinnande redovisas utifrån tre områden. Inledningsvis redovisas den allmänna livstillfredsställelsen på aggregerad nivå över tid och i grupper 2022. Över tid har andelen som är ganska respektive inte nöjda med sina liv minskat något till fördel för gruppen som är mycket nöjda med tillvaron. Mest nöjda med sina liv 2022 är svarande hemmahörande i högre tjänstemannahem och höginkomsttagare. Andelen unga som uppger sig vara nöjda med sina liv har under senare mätningar genomgått en minskning, och svars personer i den yngsta åldersgruppen uppger sig i lägre grad vara mycket nöjda med livet, jämfört med övriga åldersgrupper. Skillnaden i livstillfredsställelse mellan resursstarka- respektive svaga områden i Göteborg är statistiskt säkerställd och förhållandevis stor.

Vad gäller frågan om huruvida invånarna lever ett meningsfullt liv visar resultaten liknande tendenser som frågan om den allmänna livstillfredsställelsen. Här finns livstillfredsställelsen med som en bakgrundsvariabel, och gruppen som inte är nöjda med sina liv håller i lägst grad med om påståendet om att deras liv är meningsfulla. Övriga grupper som utmärker sig genom att i lägst utsträckning instämma i att de lever ett meningsfullt liv är personer i den yngsta åldersgruppen, boende i arbetarhem samt låginkomsttagare. Livet den senaste veckan ser olika ut för olika grupper i det västsvenska samhället. Människor som befinner sig mitt i livet uttrycker en hög grad av stolthet över saker de har åstadkommit, men brist på tid. Svarande i pensionärsåldern uppger sig tvärtom i hög utsträckning kunna bestämma över sin egen tid, samt att de har blivit väl behandlade av andra. Personer i gruppen högre tjänstemannahem sticker ut genom att i högst grad uppge att de både lärt sig eller gjort något intressant och känt sig stolta över något de gjort. Motsatt mönster går att utläsa bland svarande från arbetarhem. Personer som ingår i gruppen vars livstillfredsställelse är låg uppger sig i lägst utsträckning ha blivit behandlade väl, haft möjligheten att bestämma över sin egen tid, känt sig stolta eller lärt sig/gjort något intressant.

Oro

Invånarnas oro upplevs som stark inför organiserad brottslighet, förändringar i jordens klimat, miljöförstöringar samt en hög inflation. De grupper vars syn på hur det svenska samhället fungerar har gått i en positiv riktning till följd av coronapandemin bestående även de av höginkomsttagare och äldre. Skillnaden mellan de olika grupperna är emellertid marginell och verkar till viss del ha jämnats ut sedan föregående år. Av resultaten framgår att för majoriteten av de svarande har synen på hur samhället fungerar förblivit densamma som innan coronapandemin.

2. Demokrati och delaktighet

En välfungerande demokrati kräver att medborgarna har förtroende för demokratin som idé, för politikerna som arbetar inom ramen för systemet, samt för de politiska institutionerna (Easton, 1975). I detta kapitel presenterar vi hur invånare i Västra Götaland uppfattar dessa grundläggande element i demokratin. Vi börjar med att redovisa hur nöjda invånarna är med demokratin, deras förtroende för politiker och hur bra de anser att politikerna utför sina uppgifter. Sedan går vi vidare till att granska västsvenskarnas åsikter om möjligheterna att påverka politiska beslut, och om det finns några skillnader i syn på demokratis grundprinciper beroende på var i regionen de bor. Kapitlet avslutas med en översikt över politiskt engagemang, i form av politiskt intresse och hur ofta invånare i Västra Götaland diskuterar politik

Nöjdhet med demokratin

För att ett demokratiskt samhälle ska fungera optimalt är det essentiellt att medborgarna känner förtroende för och anser att det demokratiska systemet är legitimt. Medborgarnas nöjdhet med demokratin kan ses som ett omdöme om demokratis effektivitet och funktionalitet (Linde & Ekman, 2003). I den västsvenska SOM-undersökningen mäts nöjdheten med demokratin genom frågeformuleringen *Hur nöjd är du på det hela taget med det sätt på vilket demokratin fungerar i*. Frågan mäts på olika nivåer: EU, Sverige, Västra Götalandsregionen samt kommunen.

I tabell 2.1 redovisas resultaten av nöjdheten med demokratin på de olika nivåerna. I likhet med föregående år får bedömningen av demokratin i Sverige högst andel nöjda följt av bedömningen av demokratin i kommunen, därefter Västra Götaland och sist EU. Det är fler som är nöjda än inte nöjda med demokratin på alla nivåer. Andelen nöjda med demokratin i EU har ökat mycket de senaste åren, från 36 procent 2016 till 63 procent 2022. En liknande ökning av nöjdhet med demokratin i EU kan noteras i den nationella SOM-undersökningen.

Tabell 2.1 Nöjd med demokratin i EU, Sverige, Västra Götalandsregionen respektive hemkommunen, Västra Götaland 2022 (procent)

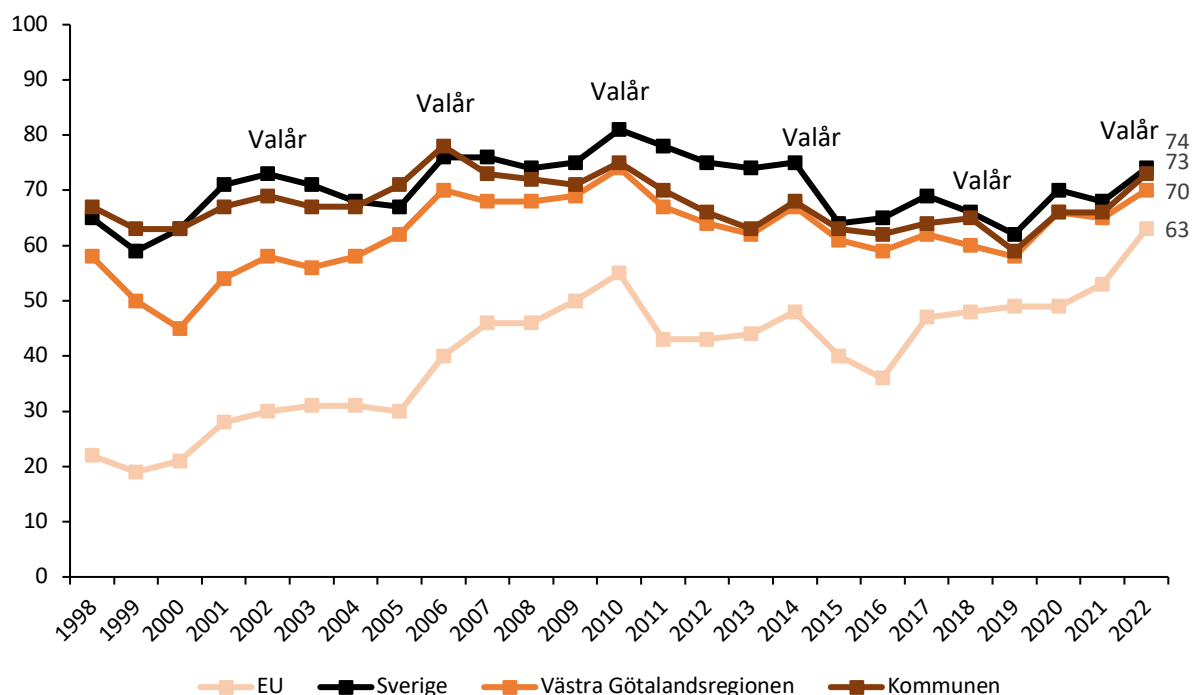
	Mycket nöjd	Ganska nöjd	Inte särskilt nöjd	Inte alls nöjd	Summa procent	Antal svar
EU	4	59	30	7	100	2 462
Sverige	18	56	20	6	100	2 495
Västra Götalandsregionen	11	59	24	6	100	2 443
Kommunen där du bor	13	60	21	6	100	2 458

Kommentar: Frågan lyder: *Allmänt sett, hur nöjd är du med det sätt på vilket demokratin fungerar i?* Procentbasen utgörs av de som besvarat respektive delfråga.

Källa: Den västsvenska SOM-undersökningen 2022.

Nöjdhet med demokrati är normalt relativt stabilt över tid och inte påverkad i någon större utsträckning av enskilda händelser. De förändringar som noteras de senaste åren är inte heller speciellt stora sett i ett längre tidsperspektiv, se figur 2.1. När det gäller demokratin i EU däremot kan vi se en längre trend av stigande nöjdhet med demokratin mellan 1998–2022. Sett över tid är ett vanligt förekommande fenomen den så kallade valårseffekten, det vill säga att när det är valår i Sverige tenderar nöjdheten med demokratin att stiga jämfört med året innan (Holmberg & Weibull, 2019). Valåret 2018 sticker dock ut i figuren, som det första valåret under mätperioden där ingen ökning av hur nöjda invånarna är med demokratin jämfört med föregående år noteras. Däremot ökade nöjdheten på alla nivåer under valåret 2022 som nu nått de högsta nivåerna sedan 2014.

Figur 2.1 Mycket eller ganska nöjd med demokratin i EU, Sverige, Västra Götalandsregionen och kommunen, Västra Götaland 1998–2022 (procent)

Kommentar: Frågan lyder: *Allmänt sett, hur nöjd är du med det sätt på vilket demokratin fungerar i?* Procentbasen utgörs av de som besvarat respektive delfråga. Figuren visar de som är mycket eller ganska nöjda med demokratin.

Källa: Den västsvenska SOM-undersökningen 1998–2022.

Sammanfattningsvis är en majoritet av västsvenskarna åtminstone ganska nöjda med demokratin i Sverige, Västra Götalandsregionen, i kommunen och i EU. Nöjdheten med demokratin i EU har ökat stort sedan 2016.

Förtroende för politiker och beslutande organ

I en representativ demokrati delegerar medborgarna det politiska beslutsfattandet till valda representanter. Därför blir förtroendet för dessa folkvalda politiker en central måttstock för att bedöma demokratin kvalitet (Craig m.fl., 1990). I den västsvenska SOM-undersökningen ställs frågan *Allmänt sett, hur stort förtroende har du för det sätt på vilket följande grupper sköter sitt arbete?* Frågan avser förtroende för politiker på riksnivå, politiker i Västra Götalandsregionen samt kommunpolitiker. Resultaten redovisas i tabell 2.2. Västra Götalandsregionens politiker har något fler negativa än positiva omdömen och kommunens politiker har lika stor andel negativa som positiva omdömen. Rikspolitiker har en något större andel positiva än negativa bedömningar. 31 procent har mycket eller ganska högt förtroende. Det kan ställas i relation till kommunens politiker där 27 procent har mycket eller ganska högt förtroende. Lägst förtroende har Västra Götalandsregionens politiker där enbart 18 procent har mycket eller ganska högt förtroende. Dessutom uppger 19 procent av de svarande att de inte har någon uppfattning i frågan, vilket är en större andel jämfört med rikspolitiker och kommunpolitiker. Lite mindre än en tredjedel av de svarande har uppgett att de har ganska eller mycket litet förtroende för politiker på alla nivåer. Vidare benämner närmare en tredjedel av Västra Götalands invånare att de varken har stort eller litet förtroende för någon av politikergrupperna. Alla grupper av politiker har ungefär samma andel förtroende som år 2021.

Eftersom över hälften av de svarande uppger att de varken har stort eller litet förtroende eller att de inte har någon uppfattning om Västra Götalandspolitikerna indikerar det att regionpolitikerna är mer okända än politikerna på riks- och kommunnivå. Hög kännedom bidrar till en mer verkningsfull demokratisk process med större möjlighet till dialog med medborgarna. Samtidigt är det i en demokrati viktigt att kunna ställa ansvariga politiker till svars, vilket blir svårt om politikerna är okända för invånarna (Holmberg, 2019). Det finns anledning att tro att en hög andel som inte har någon uppfattning eller uppger sig ha varken stort eller litet förtroende för politiker är sammankopplat med låg politikerkännedom.

Tabell 2.2 Förtroende för politiker i Västra Götalandsregionen och kommunen, Västra Götaland 2022 (procent och balansmått)

	Varken stort						Summa procent	Balans-mått	Antal svar
	Mycket stort förtroende	Ganska stort förtroende	eller litet förtroende	Ganska litet förtroende	Mycket litet förtroende	Ingen uppfattning			
Rikspolitiker	2	29	32	19	9	9	100	+3	2 477
Västra Götalandsregionens politiker	1	17	34	19	10	19	100	-11	2 474
Kommunens politiker	3	24	33	18	9	13	100	±0	2 473

Kommentar: Frågan lyder: *Allmänt sett, hur stort förtroende har du för det sätt på vilket följande grupper sköter sitt arbete?* Procentbasen utgörs av de som besvarat respektive delfråga. Balansmålet visar andelen som svarat 'mycket' eller 'ganska' stort förtroende minus andelen som svarat 'ganska litet' eller 'mycket litet' förtroende. Balansmålet kan variera mellan +100 (alla har stort förtroende) och -100 (alla har litet förtroende).

Källa: Den västsvenska SOM-undersökningen 2022.

Den västsvenska SOM-undersökningen mäter även invånarnas bedömning av hur kommunstyrelserna respektive regionstyrelsen sköter sin uppgift. Huruvida ett beslutande organ sköter sin uppgift är dels ett betyg på det allmänna förtroendet för de olika styrelserna och dels ett uttryck för hur medborgarna värderar politikernas prestation. Så mycket som 62 procent uppger att de inte har någon uppfattning eller att regionstyrelsen sköter uppgiften varken bra eller dåligt. Motsvarande siffra när det gäller kommunstyrelserna är 50 procent. Likt slutsatsen kring förtroendet för politiker är den höga andelen som inte har någon uppfattning eller väljer mittenalternativet en möjlig konsekvens av okända politiker och avsaknad av kännedom kring den politik som förs. Utfallen visar att fler avger ett negativt omdöme än ett positivt om regionstyrelsen det vill säga en större andel anser att regionstyrelsen sköter sitt arbete dåligt snarare än bra (-8). Kommunstyrelsen bedöms mer positivt, fler anser att kommunstyrelserna sköter sitt arbete bra än dåligt (+6), vilket är en bättre bedömning än 2021 då något fler tyckte kommunstyrelserna skötte sitt arbete dåligt hellre än bra.

Resultaten visar att i bedömningarna avseende regionstyrelsen så är boenden i alla delregionerna – Göteborgsregionen, Sjuhärad, Skaraborg och Fyrbodalen – mer negativa än positiva i sina omdömen. Minst nöjda är boenden i Fyrbodalen där enbart 13 procent anser att regionstyrelsen sköter sitt arbete ganska bra och 0 procent anser den sköta arbetet mycket bra. Bedömningar är ungefär på samma nivå som föregående år. Avseende omdömet om kommunstyrelserna så är alla delregioner mer positivt än negativt inställda. Balansmålet är lägst i Fyrbodalen (+1) och Göteborgsregionen (+2). Sjuhärad har något bättre omdömen (+11) men boenden i Skaraborg är som allra mest nöjda (+28). Det är hela 45 procent som uppger att de anser att kommunstyrelsen sköter sin uppgift bra i Skaraborg, vilket är den högsta nivån sedan 2018 och en stor ökning från föregående år då andelen var 32 procent. Motsvarande siffror för övriga delregioner är 29 procent i Sjuhärad, 28 procent i Fyrbodalen samt 24 procent i Göteborgsregionen som alla ligger på ungefär samma nivå som år 2021

Tabell 2.3 Bedömning av hur regionstyrelsen respektive kommunstyrelsen sköter sin uppgift, Västra Götaland 2022 (procent och balansmätt)

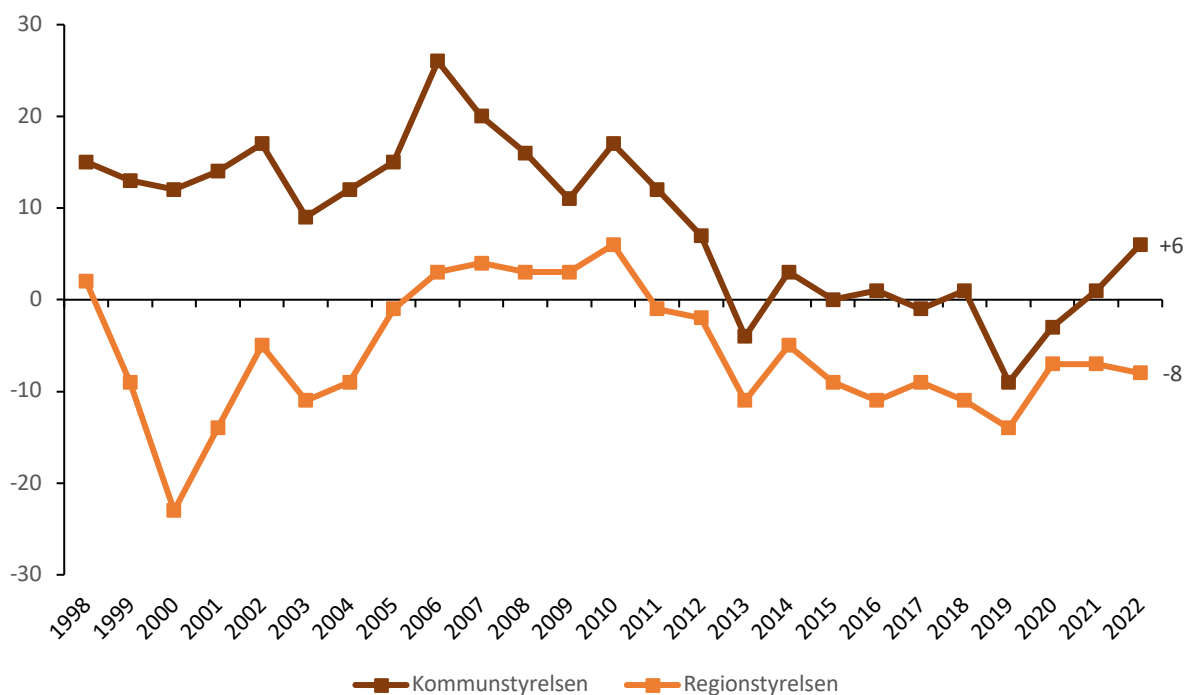
	Mycket bra	Ganska bra	Varken bra eller dåligt	Ganska dåligt	Mycket dåligt	Ingen uppfattning	Summa procent	Balansmätt	Antal svar
Regionstyrelsen, samtliga	1	14	32	16	7	30	100	-8	2 630
Göteborgsregionen	1	13	31	17	6	32	100	-9	1 474
Sjuhärad	2	14	34	11	8	31	100	-3	330
Skaraborg	1	18	34	16	5	26	100	-2	410
Fyrbodol	0	13	36	17	9	25	100	-13	416
Kommunstyrelsen, samtliga	3	25	29	16	6	21	100	+6	2 652
Göteborgsregionen	2	22	29	16	6	25	100	+2	1 487
Sjuhärad	4	25	30	13	5	23	100	+11	335
Skaraborg	8	37	26	13	4	12	100	+28	412
Fyrbodol	2	26	30	20	7	15	100	+1	418

Kommentar: Frågan lyder: *Hur tycker du att kommunstyrelsen i den kommun där du bor respektive regionstyrelsen i Västra Götaland sköter sin uppgift?* Procentbasen utgörs av de som besvarat respektive delfråga. Balansmättet visar andelen som svarat 'mycket' eller 'ganska' stort förtroende minus andelen som svarat 'ganska litet' eller 'mycket litet' förtroende. Balansmättet kan variera mellan +100 (alla har stort förtroende) och -100 (alla har litet förtroende).

Källa: Den västsvenska SOM-undersökningen 2022.

Över tid så har balansmåtten gällande bedömningen av hur kommunstyrelsen respektive regionstyrelsen sköter sin uppgift förändrats i både positiv och negativ riktning, se figur 2.2. En uppåtgående trend noteras i bedömningen av regionstyrelsen 2000–2010 och under perioden 2006–2010 var det en liten majoritet som ansåg att regionstyrelsen skötte sitt arbete bra. Efter en mycket låg notering 2019 har bedömningen av både regionstyrelsen och kommunstyrelserna ökat något och brutit en nedåtgående trend även om bedömningen av regionstyrelsen inte längre följer i samma positiva trend som bedömningen av kommunstyrelserna. Det fortfarande är en större andel negativa än positiva bedömningar för regionstyrelsen. Bedömningen av kommunstyrelserna nådde en topp 2006 men har sedan dess vänt till en nedåtgående trend och nådd en bottennotering 2019 men har sedan dess ökat och har nu nått den högsta nivån sedan 2011.

Figur 2.2 Bedömning av hur kommunstyrelsen respektive regionstyrelsen sköter sin uppgift, Västra Götaland 1998–2022 (balansmätt)

Kommentar: Frågan lyder: *Hur tycker du att kommunstyrelsen i den kommun där du bor respektive regionstyrelsen i Västra Götaland sköter sin uppgift?* Svartalternativen är 'mycket bra', 'ganska bra', 'varken bra eller dåligt', 'ganska dåligt', 'mycket dåligt' samt 'ingen uppfattning'. Balansmättet visar andelen som anser att arbetet i regionstyrelsen respektive kommunstyrelsen sköts bra minus andelen som anser att arbetet sköts dåligt. Balansmättet kan variera mellan +100 (alla anser att arbetet sköts bra) och -100 (alla anser att arbetet sköts dåligt). Procentbasen utgörs av de som besvarat respektive delfråga.

Källa: Den västsvenska SOM-undersökningen 1998–2022.

Upplevelse av att kunna påverka politiska beslut

Den upplevda förmågan att påverka politiska beslut är kopplad till det generella förtroendet för demokratin (Easton & Dennis, 1967). Dessutom är känslan av att kunna påverka politiska beslut tätt sammanknuten med politiskt beteende och engagemang. Om medborgarna uppfattar att det politiska systemet inte är lyhört, kan detta leda till en minskning av det politiska engagemanget (Karp & Banducci, 2008).

I den västsvenska SOM-undersökningen undersöks invånarnas upplevda möjlighet att påverka politiska beslut i EU, Sverige, Västra Götalandsregionen, kommunen och stadsdelen/del av kommunen. Resultaten redovisas i tabell 2.4. Uppfattningen om att kunna påverka politiska beslut är som lägst på EU-nivå, där 7 procent anser att de har goda möjligheter att påverka. Störst upplevd möjlighet att påverka finns i kommunen där 30 procent anser att de har goda möjligheter, följt av i Sverige (28 procent), i stadsdelen/del av kommunen (26 procent) och Västra Götalandsregionen (22 procent). Till en viss del bekräftar resultaten antagandet att politiska system närmare medborgarna ökar sannolikheten att medborgarna känner att de kan påverka.

Tabell 2.4 Upplevd möjlighet att påverka politiska beslut på olika nivåer, Västra Götaland 2022 (procent)

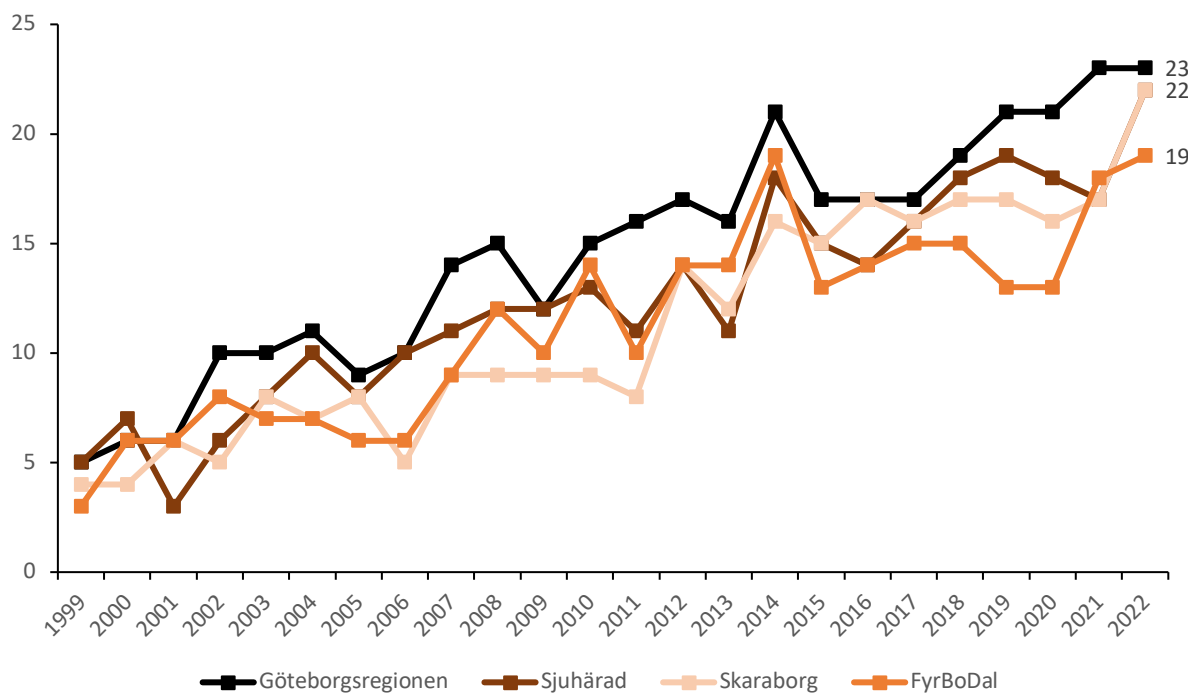
	Mycket goda möjligheter	Ganska goda möjligheter	Varken goda eller dåliga möjligheter	Ganska dåliga möjligheter	Mycket dåliga möjligheter	Ingen uppfattning	Summa procent	Antal svar	Balansmätt
EU	1	6	22	25	32	14	100	2 519	-50
Sverige	3	25	29	20	15	8	100	2 507	-7
Västra Götalandsregionen	3	19	32	20	15	11	100	2 501	-13
Kommunen	5	25	31	17	12	10	100	2 503	+1
Stadsdelen/del av kommunen	4	22	31	15	12	16	100	2 492	-1

Kommentar: Frågan lyder: *Vilka möjligheter anser du att du har att påverka politiska beslut i...* Procentbasen utgörs av de som besvarat respektive delfråga. Balansmättet visar andelen som anser sig ha goda möjligheter att påverka politiska beslut bra minus andelen som upplever sig ha dåliga möjligheter. Balansmättet kan variera mellan +100 (alla anser att de har goda möjligheter) och -100 (alla anser att de har dåliga möjligheter). Procentbasen utgörs av de som besvarat respektive delfråga.

Källa: Den västsvenska SOM-undersökningen 2022.

Figur 2.3 redovisar västsvenskarnas upplevda möjlighet att påverka politiska beslut i Västra Götalandsregionen över tid uppdelat på de fyra delregionerna. Överlag så har känslan av att kunna påverka politiska beslut ökat dramatiskt sedan mätningarnas start, dock från väldigt låga nivåer. En ökning från 3–5 procent 1999 till 19–23 procent 2022. Däremot är det bara i kommunen som andelen som anser sig kunna påverka är större än andelen som inte anser sig kunna påverka. Boende i Göteborgsregionen är de som upplever sig ha bäst möjligheter att påverka politiken i regionen, och minst möjligheter upplever boende i Fyrbodalen. Upplevelsen att kunna påverka ökat stort i Fyrbodalen sedan 2019, från 13 procent till 19 procent 2022 vilket tangerar den högst uppmätta nivån 2014.

Figur 2.3 Upplevd möjlighet att påverka politiska beslut i Västra Götalandsregionen, Västra Götaland 1999–2022 (procent)

Kommentar: Frågan lyder: *Vilka möjligheter anser du att du har att påverka politiska beslut i...* Procentbasen utgörs av de som besvarat respektive delfråga. Svarsalternativen är 'mycket goda möjligheter', 'ganska goda möjligheter', 'varken bra eller dåliga möjligheter', 'ganska dåliga möjligheter', 'mycket dåliga möjligheter' samt 'ingen uppfattning'. Figuren visar andelen som svarat mycket eller goda möjligheter att påverka. Procentbasen utgörs av de som besvarat respektive delfråga.

Källa: Den västsvenska SOM-undersökningen 1999–2022.

Huruvida möjligheten att påverka politiska beslut skiljer sig åt beroende på kön, ålder, utbildning samt partisympati redovisas i tabell 2.5. Resultaten pekar på att yngre personer upplever att de kan påverka politiska beslut i högre utsträckning än äldre, skillnaden är 16 procentenheter mellan 16–29 åringar och 50–64 åringar. Liknande skillnader återfinns bland utbildningsnivå. Män med högre utbildning uppger att de har större möjlighet att påverka jämfört med de som ingår i gruppen med lägst utbildningsnivå. När det kommer till partisympati så är det Sverigedemokraterna som sticker ut där enbart 15 procent upplever sig kunna påverka, det är dock en ökning från 10 procent jämfört med år 2019. Även sympatisörer med Moderaterna och Kristdemokraterna visar på en låg nivå, 20 respektive 21 procent upplever att de har goda möjligheter att påverka. Liberalernas upplevelse att påverka har minskat stort från 2019, från 37 procent till 28 procent, men har trots det bland de högsta nivåerna bland partisympatisörerna. Något högre har Vänsterpartiets och Centerpartiets sympatisörer på 29 procent och Miljöpartisternas på 30 procent. Det finns inga skillnader i upplevd möjlighet att påverka politiska beslut mellan kvinnor och män.

Tabell 2.5 Upplevd möjlighet att påverka politiska beslut i Västra Götalandsregionen, Västra Götaland 2022 (procent och antal)

	Upplevd möjlighet att påverka politiska beslut i Västra Götalandsregionen	Antal svar
Samtliga	22	2 501
Kön		
Kvinna	22	1 262
Man	22	1 227
Ålder		
16–29 år	34	347
30–49 år	25	747
50–64 år	18	620
65–90 år	19	787
Utbildning		
Låg	16	349
Medellåg	20	667
Medelhög	21	506
Hög	28	868
Partisympati		
Vänsterpartiet	29	186
Socialdemokraterna	24	739
Centerpartiet	29	155
Liberalerna	28	115
Moderaterna	20	454
Kristdemokraterna	21	127
Miljöpartiet	30	123
Sverigedemokraterna	15	319
Demokraterna	(7)	14
Annat parti	9	97

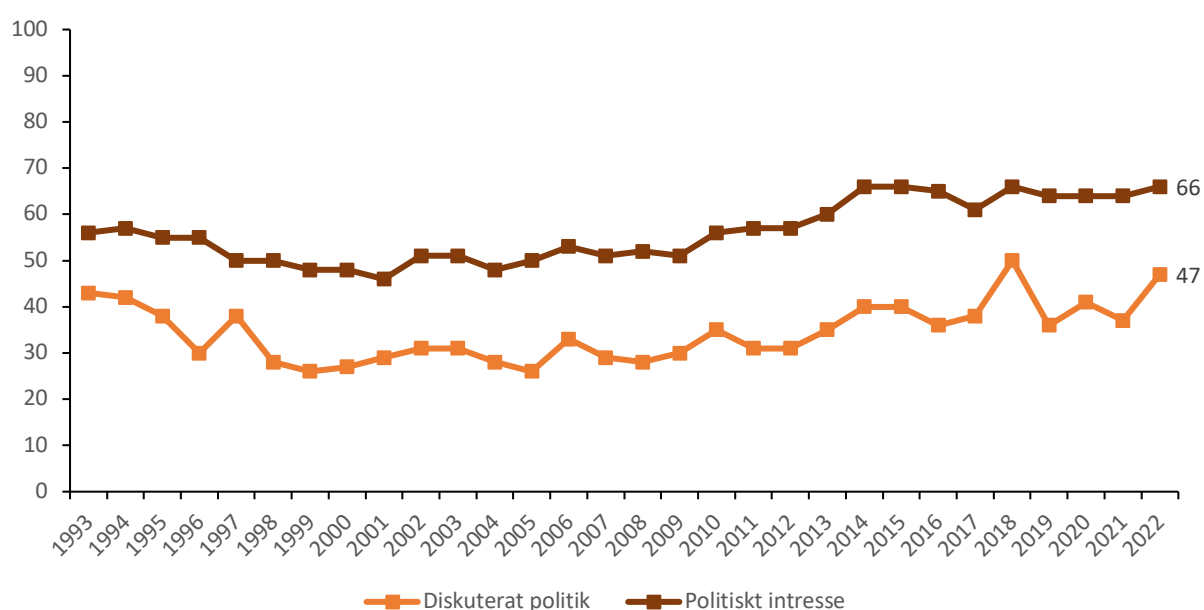
Kommentar: Frågan lyder: *Vilka möjligheter anser du att du har att påverka politiska beslut i...* Procentbasen utgörs av de som besvarat respektive delfråga. Svarsalternativen är 'mycket goda möjligheter', 'ganska goda möjligheter', 'varken bra eller dåliga möjligheter', 'ganska dåliga möjligheter', 'mycket dåliga möjligheter' samt 'ingen uppfattning'. Tabellen visar andelen som svarat mycket eller goda möjligheter att påverka. Procentbasen utgörs av de som besvarat respektive delfråga. Resultat inom parentes har mindre än 50 personer som besvarat frågan och ska därmed tolkas med försiktighet.

Källa: Den västsvenska SOM-undersökningen 2022.

Politiskt deltagande

Två nyckelindikatorer i den demokratiska dialogen är politiskt intresse och vana att diskutera politik. Figur 2.4 visar resultaten av andelen som diskuterat politik minst en gång i veckan samt andelen som uppgett att de har ett mycket eller ganska stort politiskt intresse. Båda parametrarna visar på en förhållandevis stabil men positiv utveckling över tid. Under både 2018 och 2022 ökade andelen som diskuterat politik stort. Det är ökningarna som sticker ut över tid och kan jämföras med de relativt modesta valårseffekter som noteras 2006, 2010 och 2014. Efterdyningarna och tiden det tog att bilda regering både 2018 och 2022 kan vara orsaker till detta. Andelen som diskuterat politik minst en gång i veckan är 66 procent 2022 vilket är högsta uppmätta nivån under tidsserien och samma andel som 2018 och 2010.

Figur 2.4 Andel som diskuterat politik minst en gång i veckan och andel som är mycket eller ganska intresserad av politik, Västra Götaland 1993–2022 (procent)

Kommentar: Frågorna lyder: *Hur ofta har du under de senaste 12 månaderna: Diskuterat politik?* och *"Hur intresserad är du i allmänhet av politik?"* Figuren visar andelen som diskuterat politik minst en gång i veckan samt andelen som angett att de har ett mycket eller ganska stort intresse för politik. Procentbaserna utgörs av de som besvarat respektive delfråga.

Källa: Den västsvenska SOM-undersökningen 1993–2022.

Tabell 2.5 visar skillnaden i olika grupper avseende diskuterat politik och politiskt intresse. Tidigare litteratur visar på att det politiska självförtroendet, till exempel att man regelbundet diskuterar politik, är större bland vissa grupper i samhället (Southwell, 2012). I tabell 2.6 kan vi se att män, äldre personer, de med högre utbildning samt boende i Göteborgsregionen uppvisar högre nivåer av politiskt intresse. Skillnaderna inom grupperna är framför allt påtagliga när det gäller uppnådd utbildningsnivå, där det skiljer 28 procentenheter mellan de som har låg och hög utbildning i diskuterat politik och 19 procentenheter för samma grupper avseende politiskt intresse. Även åldersskillnaderna är påtagliga när det gäller politiskt intresse. Andelen som är intresserade av politik är 23 procentenheter högre i den äldsta gruppen (65-90) jämför med den yngsta (16-29).

Tabell 2.6 Diskuterat politik och politiskt intresse i olika samhällsgrupper, Västra Götaland 2022 (procent och antal)

	Diskuterat politik minst en gång i veckan	Politiskt intresse	Minsta antal svar
Samtliga	47	66	2 439
Kön			
Kvinna	46	60	1 235
Man	48	71	1 193
Ålder			
16–29 år	43	53	329
30–49 år	50	63	727
50–64 år	51	64	603
65–90 år	44	76	780
Utbildning			
Låg	30	56	358
Medellåg	41	58	667
Medelhög	50	70	495
Hög	58	75	867
Delregion			
Göteborgsregionen	50	70	1 313
Sjuhärad	38	60	324
Skaraborg	47	60	398
Fyrbodal	47	63	404

Kommentar: Frågorna lyder: *Hur ofta har du under de senaste 12 månaderna: Diskuterat politik?* och *Hur intresserad är du i allmänhet av politik?* Andelen som diskuterat politik avses de som diskuterar minst en gång i veckan. Andelen som har ett politiskt intresse avses de som angett att de har ett mycket eller ganska stort intresse för politik. Procentbaserna utgörs av de som besvarat respektive delfråga.

Källa: Den västsvenska SOM-undersökningen 2022.

Sammanfattning

I Västra Götalandsregionens styrdokument ”Vision Västra Götaland – Det goda livet” ingår ”Trygghet, gemenskap och delaktighet i samhällslivet” som en av definitionerna på Det goda livet. Engagemang i samhället är tätt förknippat med västsvenskarnas uppfattningar om demokrati och deras politiska aktivitet. I detta kapitel framgår det hur invånare i Västra Götaland värderar demokratin och det politiska styret, samt i vilken grad de känner att de har möjlighet att delta och engagera sig i politiken.

Sammantaget visar resultaten att majoriteten av de boende i Västra Götaland är nöjda med demokratin och att nöjdheten ökade 2022. Det följer mönstret med valårseffekter; de allmänna valen medför en vitalisering av demokratin som ökar medboraras grad av nöjdhet. Förtroendet för regionens politiker är lågt. Bedömningen av Västra Götalandsregionens politiker är betydligt sämre än för politiker på riks- och kommunnivå. En större andel bedömer att regionstyrelsen sköter sin uppgift dåligt än bra. Samtidigt har bedömningen av kommunstyrelserna ökat under de senaste åren. Fler anser nu att kommunstyrelserna sköter sin uppgift bra än dåligt. Andelen som anser sig kunna påverka politiska beslut i Västra Götalandsregionen är lägre än i Sverige, kommunen och stadsdelen/del av kommunen. Över tid har det dock skett en stor ökning och år 2022 uppmättes de högsta nivåerna sedan mätningarna startade 1999. Resultaten visar också att det politiska intresset är stort och att närmare hälften av befolkningen diskuterar politik minst en gång i veckan.

Bedömning av demokratin och det politiska styret

Nöjdheten med hur demokratin fungerar är högst på nationell nivå följt av bedömningen av demokratin i kommunen, Västra Götaland och sist EU. Normalt är omdömet gällande demokratin relativt stabilt över tid förutom när det är valår i Sverige då nöjdheten tenderar att stiga jämfört med året innan vilket också var fallet år 2022 i Sverige, kommunen, Västra Götalandsregionen och EU. Framför allt har nöjdheten med demokratin i EU ökat stort både mellan 2021 och 2022 men också sett över en längre tid. Bedömningen av rikspolitiker, Västra Götalandsregionens politiker och kommunpolitiker ligger på ungefär samma nivå som föregående år. Västra Götalandsregionens politiker åtnjuter dock betydligt lägre förtroende än övriga politiker. Samtidigt visar resultaten att en stor andel uppger att de varken har stort eller litet förtroende eller att de inte har någon uppfattning om regionens politiker. Det indikerar att regionpolitikerna är okända för invånarna i regionen. Samma mönster återfinns när regionstyrelsen bedöms. Omdömena är negativa men en större andel uppger att de inte vet eller inte har någon uppfattning, vilket även kan tyda på en bristande kännedom om den politik som bedrivs av regionen. Bedömningarna av kommunstyrelserna har historiskt fått bättre betyg än regionstyrelsen och till skillnad från regionstyrelsen är det numera en större andel som avger positiva omdömen än negativa om kommunstyrelserna. Under de tre senaste åren har kommunstyrelsernas omdömen ökat i positiv riktning, ett möjligt trendskifte efter en lång period av minskade positiva bedömningar. Tiden får utvisa om denna trend kommer fortsätta. Vidare visar bedömningarna av kommunstyrelserna på regionala skillnader. Boende i Skaraborg är betydligt mer positiva till sina kommunstyrelser än övriga delregioner.

Politiskt deltagande och engagemang

Upplevd möjlighet att påverka politiska beslut är störst i kommunen, där knappt en tredjedel anser sig ha mycket eller ganska god möjlighet att påverka. Därefter följer stadsdelen/del av kommunen, Sverige, Västra Götalandsregionen och sist EU. Störst andel som anser sig kunna påverka politiken i Västra Götalandsregionen återfinns i Göteborgsregionen. Under de senaste 20 åren har andelen som anser sig ha möjlighet att påverka politiska beslut i regionen ökat mycket. Nivån är visserligen fortfarande förhållandevis låg. På alla politiska nivåer förutom i kommunen är det en större andel som inte anser sig kunna påverka jämfört med andelen som anser sig kunna påverka. Däremot återfinns stora skillnader i känslan av att kunna påverka mellan olika sociodemografiska grupper. Yngre och högutbildade personer upplever i högre grad att de kan påverka än äldre och lågutbildade. Skillnader mellan olika samhällsgrupper är också påtagliga när det gäller politiskt intresse och bland de som regelbundet diskuterar politik. Överlag är det politiska intresset i regionen högt. Män, äldre personer, högutbildade samt boende i Göteborgsregionen uppvisar betydligt högre nivåer av politiskt intresse. Andelen som diskuterar politik regelbundet ökade 2022 troligtvis som en följd av valet, men andelen varierar stort beroende på utbildningsnivå. Högutbildade diskuterar politik i mycket högre utsträckning än lågutbildade.

Resultaten pekar mot att det regionala styret samt de regionala politikerna verkar vara relativt okända för invånarna i Västra Götaland. Givet dessa resultat är stärkt medborgardialog och ökat synliggörande av regional politik möjliga områden som kan stärka den regionala demokratin. Invånarna i Västra Götaland har samtidigt ett stort politiskt intresse och att andelen som diskuterar politik har ökat betydligt tyder på att befolkningen i regionen är engagerad, trots nivåskillnader mellan olika socioekonomiska grupper.

3. Kultur och fritid

Kultur ingår som ett av fem fokusområden i Vision Västra Götaland – Det goda livet (2005). Den västsvenska SOM-undersökningen innehåller en mängd frågor om vanor, vilka i många fall kan kopplas till det breda kulturbegreppet. Detta kapitel inleds med att presentera kulturvanor och studera hur de förändrats under coronapandemin fram till slutet av 2022. Därefter redovisas deltagande i föreningslivet, medborgarnas bedömningar av kultur i regionen samt de kulturinriktade besöksmål som studerades i undersökningen.

SOM-undersökningarna har mätt vanor sedan slutet av åttiotalet. Till skillnad från attityder som ibland förändras relativt hastigt tenderar kulturvanor att vara stabila över tid (Kulturanalys, 2021). I tidigare versioner av denna rapport målas tydliga och bestående mönster över deltagande i kultur- och fritidsvanor upp. Men för drygt 2 år sedan drabbades vårt samhälle av någonting som i hög grad skulle komma att påverka våra levnadsmönster – och inte minst vår kulturkonsumtion. Året 2022 har till stor del varit befriad från coronapandemins restriktioner och årets resultat kan därmed ge klarhet i huruvida västsvenskarnas kulturvanor till viss del kan ha börjat gå tillbaka till det normala. Det här kapitlet kommer därför delvis att fokusera på hur västsvenskarnas vanor inom området kultur och fritid har förändrats efter pandemin.

Värt att påminna om är att det för såväl kultur som fritid står klart att mycket av det västsvenskarna gör på sin lediga tid, många av de sammanhang de deltar i, och mycket av det kulturutövande de ägnar sig åt, inte täcks in av undersökningen (se Bové & Jansson, 2017). De resultat som presenteras kan ändå ses som en fingervisning för generella beteendemönster, och visar ofta på relevanta skillnader mellan olika grupper samt pandemins påverkan på våra privatliv.

Återhämtning av kultur- och fritidsvanor

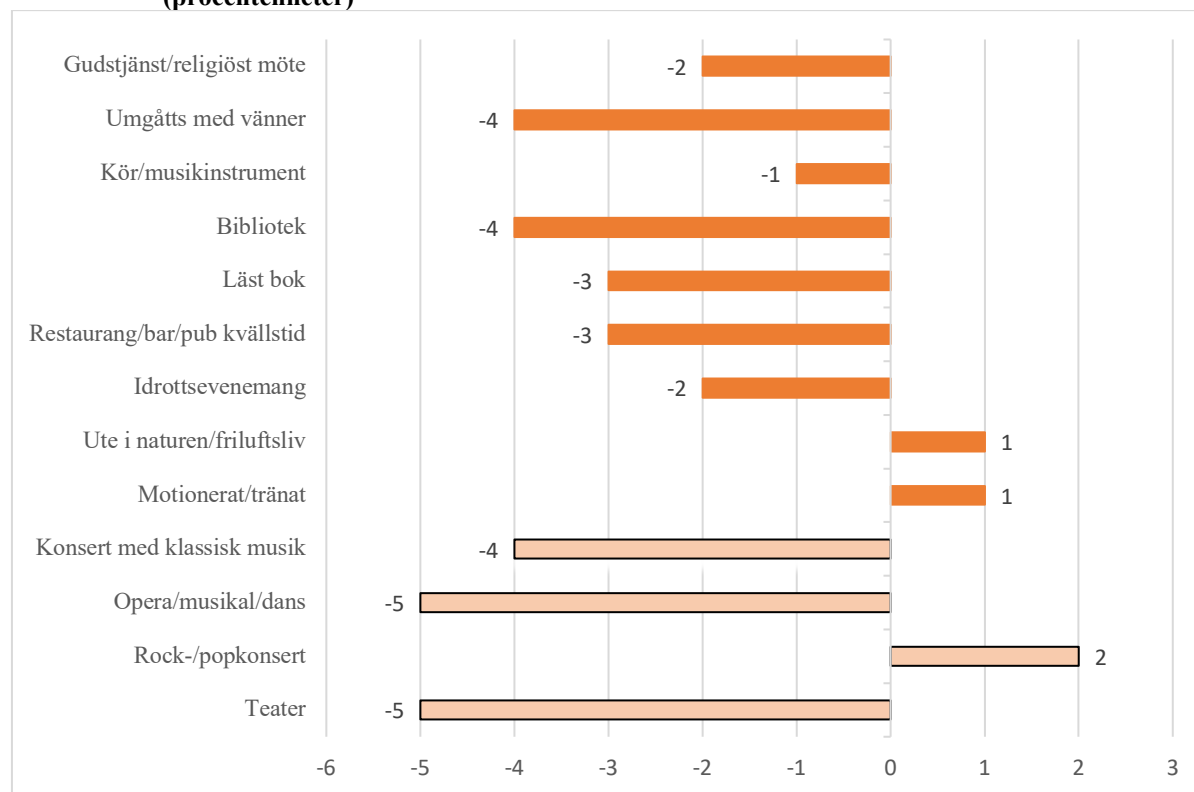
Figur 3.1 visar förändringen mellan hösten 2019 och hösten 2022 för 13 olika kulturvanor i den västsvenska SOM-undersökningen. Av dessa är nio typiska fritidssysselsättningar som utförs relativt frekvent och därför redovisas andelen som säger sig ha gjort detta någon gång i månaden eller oftare under de senaste tolv månaderna. Resterande fyra vanor har sedan tidigare definierats som klassiska kulturvanor (Carlander m.fl., 2020). Dessa har gemensamt att de utförs utanför hemmet och innebär en upplevelse som oftast kostar pengar. I vissa avseenden passar de också in i begreppet finkultur (Purhonen, Gronow & Rahkonen, 2011). De utförs i regel mer sällan än fritidssysselsättningarna och redovisas därför med andelen som svarar att de gjort det någon gång de senaste tolv månaderna.

Resultaten från 2022 års undersökning visar att en majoritet av de klassiska kulturvanorna har en bit kvar innan de helt har återhämtat sig från de föregående två åren, vars pandemirestriktioner slog hårt mot såväl kulturutövning som kulturkonsumtion. Jämfört med förra årets mätning kan man emellertid konstatera att det har skett en förhållandevis tydlig ökning inom samtliga kulturområden. År 2021 hade exempelvis en 28 procentenheter lägre andel av svarspersonerna gått på rock-/popkonsert jämfört med mätningen 2019 och en 20 procentenheter lägre andel hade gått på opera/musikal/dans. (Carlander m fl., 2022).

Tidigare års kartläggningar har visat att det finns stor demografisk samstämmighet i deltagarna i de klassiska kulturaktiviteterna (Carlander m.fl., 2020; Andersson m fl., 2017; Bové & Jansson, 2017; Magnusson & W. Bové, 2019). I årets undersökning är det främst kön, klass, utbildning och inkomst som samvarierar inom denna form av kulturdeltagande. I undersökningen framgår detta av att grupperna kvinnor, personer med högre utbildning, högre inkomster samt personer upp vuxna i tjänstemanna- eller högre tjänstemannahem, är överrepresenterade. Svars personer inom åldersgruppen

65–85 år går på flest konserter med klassisk musik och är samtidigt mindre intresserade av att gå på rock-/popkonserter.

Figur 3.1 Ökning och minskning av kultur- och fritidsaktiviteter, Västra Götaland 2019–2022 (procentenheter)

Kommentar: Frågan lyder: Hur ofta har du under de senaste 12 månaderna gjort följande? med svarsalternativen Ingen gång, Någon gång under de senaste 12 mån, Någon gång i halvåret, Någon gång i kvartalet, Någon gång i månaden, Någon gång i veckan och Flera gånger i veckan. Figuren visar skillnaden i procentenheter jämfört med den västsvenska SOM-undersökningen 2019. Staplarna i orange är beräknade utifrån andelen som valt alternativet Någon gång i månaden eller oftare. Staplarna i ljusare färg är beräknade utifrån andelen som valt alternativet Någon gång de senaste 12 månaderna eller oftare. De ljusa staplarna avser finkultur.

Källa: Den västsvenska SOM-undersökningen 2019 och 2022.

Vad gäller fritidsvanor kan vi återigen konstatera att dessa sakta men säkert är på väg tillbaka till nivåerna före pandemin. Besök på restaurang/bar/pub, idrottsevenemang samt umgänge med vänner är exempel på fritidsvanor som har genomgått en betydande ökning sedan 2021.

Den fritidsvana som varit mest förekommande bland västsvenskarna år 2022 är att vara i naturen/fritidsliv. Som framgår av tabell 3.1 svarade 87 procent av västsvenskarna i årets undersökning att de är ute i naturen eller ägnar sig åt friluftsliv en gång i månaden eller oftare. Högutbildade och höginkomsttagare utmärker sig en aning i denna kategori. På andra plats av mest utförda fritidsaktiviteter hittar vi motionerat/tränat. 83 procent av västsvenskarna uppger att de motionerat eller tränat minst en gång i månaden senaste året.

I 2020 års undersökning mättes även syssla med handarbete/hantverk för första gången sedan 2007. I den västsvenska SOM-undersökningen 2007 var det 32 procent av de svarande som gjorde detta på månatlig basis. I 2022 års undersökning har den siffran sjunkit till 24 procent. Äldre och låginkomsttagare sysslar i högre utsträckning med handarbete eller hantverk. Personer boende i Göteborgsregionen, äldre, kvinnor, personer med högre utbildning och personer från högre tjänstemannahem läser böcker i högst utsträckning.

Tabell 3.1 Fritidsaktivitet minst en gång i månaden i olika grupper i Västra Götaland, 2022 (procent)

	Motionerat/ tränat	Varit i naturen/ friluftsliv	Läst någon bok	Sysslat med handarbete /hantverk	Sjungit i kör /spelat musikintru- ment/produc- erat musik	Minsta antal svar
Samtliga	83	87	53	24	12	2 455
Kön						
Kvinna	85	88	63	29	10	1 241
Man	82	84	42	18	12	1 200
Ålder						
16–29 år	88	83	47	19	17	331
30–49 år	86	89	51	23	15	726
50–64 år	83	88	49	23	9	613
65–85 år	80	83	57	27	10	782
Utbildning						
Låg utbildning	74	77	41	21	6	352
Medellåg utbildning	80	84	38	21	8	677
Medelhög utbildning	85	88	57	25	14	499
Hög utbildning	89	90	66	26	16	866
Inkomst						
Max 14 999 SEK	79	82	52	26	13	481
15 000 - 24 999	77	79	53	26	11	454
25 000 - 34 999	86	89	50	22	11	536
35 000 – 44 999	87	89	52	21	12	454
Mer än 45 000 SEK	92	92	53	21	13	425
Subjektiv klass						
Arbetarhem	79	82	43	21	11	896
Jordbrukarhem	77	88	43	40	11	82
Tjänstemannahem	89	90	59	22	13	922
Högre tjänstemannahem	92	91	65	22	15	220
Företagarhem	84	90	56	28	12	190
Huvudsaklig uppväxt						
I Norden	86	87	51	24	12	2 125
Utanför Norden	76	85	55	28	11	165
Delregion						
Göteborgsregionen	85	87	58	22	14	1 445
Sjuhärad	77	86	40	20	9	324
Skaraborg	86	85	47	28	8	400
Fyrbodal	82	87	52	28	11	410
Livstillfredsställelse						
Mycket nöjd med livet	89	91	57	25	13	873
Ganska nöjd med livet	84	86	53	24	11	1 306
Inte nöjd med livet	69	71	37	21	15	235

Kommentar: Frågan lyder: Hur ofta har du under de senaste 12 månaderna gjort följande? med svarsalternativen Ingen gång, Någon gång under de senaste 12 mån, Någon gång i halvåret, Någon gång i kvartalet, Någon gång i månaden, Någon gång i veckan och Flera gånger i veckan. Figuren visar andelen som valt alternativet Någon gång i månaden eller oftare. Låg utbildning - ej fullgjord eller fullgjord grundskola/obligatorisk skola, medellåg utbildning - studier eller examen vid gymnasium, folkhögskola etc., medelhög utbildning - eftergymnasialutbildning (ej högskola/universitet) eller studier vid högskola/universitet, hög utbildning - examen (inkl forskarutbildning) från högskola/universitet. I Göteborgsregionen ingår även Kungsbacka kommun. Procentbasen utgörs av de som besvarat respektive delfråga.

Källa: Den västsvenska SOM-undersökningen 2022.

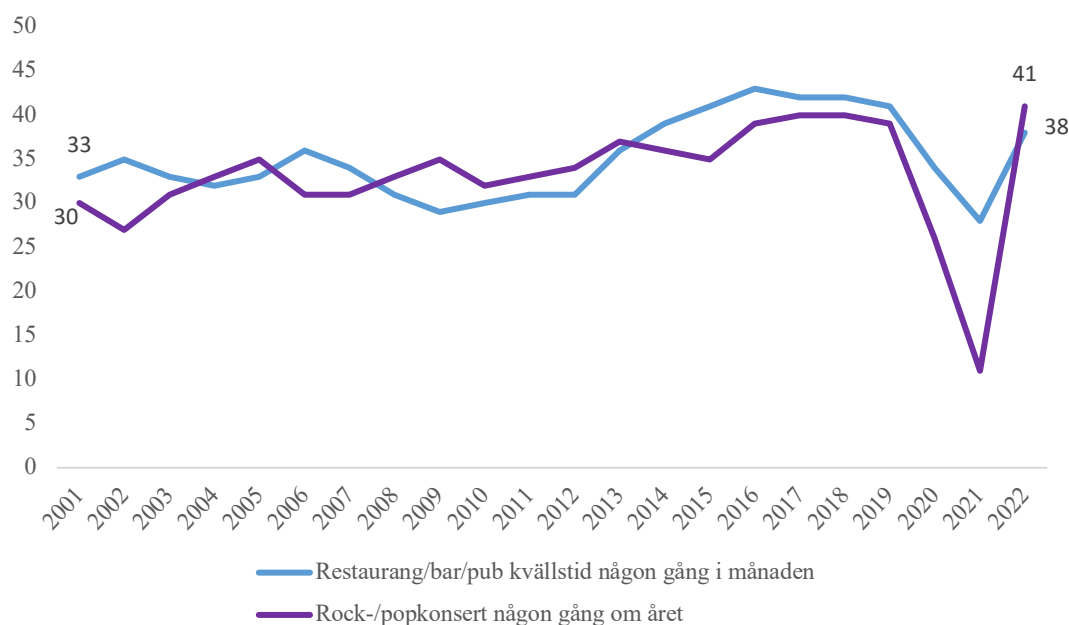
Fokus på: Konsert- och krogkultur

Mellan åren 2010 och 2019 har två kulturrelaterade vanor utmärkt sig i det att de långsamt blivit mer och mer frekvent utförda bland västsvensarna (Carlander m.fl., 2020, Carlander m.fl., 2019). Det handlar om att gå på konsert med rock- eller popmusik samt att besöka restaurang, bar eller pub på kvällstid. Speciellt märkbart har det varit inom kategorin restaurang- och barbesök som uppvisade en negativ trend efter 2006 som sedan vände och ökade stabilt fram till år 2020 och coronapandemin. I 2020 och 2021 års undersökningar återfinns en dramatisk minskning av dessa vanor, vilket indikerar att pandemin har haft en kraftig påverkan. I och med att de flesta restriktioner lyftes helt under 2022 kommer vi i detta avsnitt studera huruvida västsvenskarnas konsert- och krogvanor har börjat återgå till mer normala nivåer.

Resultaten från den västsvenska undersökningen 2022 visar sammantaget på en stabil återhämtning avseende besök på såväl restaurang som att gå på rock-/popkonserter. Totalt 38 procent uppgav att de hade besökt en restaurang, bar eller pub på kvällstid minst någon gång i månaden under det senaste året. Det är en tydlig ökning från föregående år då 28 procent uppgav detsamma. Andelen restaurangbesökare är i stort sett tillbaka på samma nivå som innan pandemin, vilket framgår i figur 3.2. Det går att utläsa en likartad återhämtning vad gäller de som gått på rock- eller popkonsert någon gång under det senaste året. I jämförelse med 2021 års undersökning har denna kategori ökat med hela 30 procentenheter och är nu uppe i högre nivåer än före pandemin. Det är framträdande – men föga förvånande – förändringar som påvisas, då besök på såväl restaurang som konserter varit betydligt påverkade av pandemins restriktioner.

Gällande rock-/popkonserterna deltar kvinnor i något högre utsträckning än män, vilket till stor del ligger i linje med tidigare mätningar för kulturvanor. Även personer med högre utbildning och högre inkomster går i högre utsträckning på rock-/popkonserter. Grupper som står ut gällande restaurangbesök är yngre, framför allt 16–29 åringar, medan de som är 65 år och äldre gör detta i betydligt lägre utsträckning än andra grupper. Även här finns viss överrepresentation av personer med högre utbildning, personer med högre inkomst samt personer hemmahörande i tjänstemannahem. För både konsert- och krogkultur finns en tydlig överrepresentation av personer boende i Göteborg, vilket attribueras till utbudet i den större staden (Magnusson & Wärnlöf Bové, 2019).

Figur 3.2 Besökt restaurang/bar/pub och rock-/popkonsert under 00–20 talet, Västra Götaland 2001–2022 (procent)

Kommentar: Frågan lyder: Hur ofta har du under de senaste 12 månaderna gjort följande? med svarsalternativen Ingen gång, Någon gång under de senaste 12 mån, Någon gång i halvåret, Någon gång i kvartalet, Någon gång i månaden, Någon gång i veckan och Flera gånger i veckan. Figuren visar andelen som valt alternativet Någon gång i månaden eller oftare för Gått på restaurang/bar/pub på kvällstid och andelen som valt alternativet Någon gång under de senaste 12 månaderna eller oftare för Gått på rockkonsert/popkonsert.. Procentbasen utgörs av de som besvarat respektive delfråga.

Källa: Den västsvenska SOM-undersökningen 2001–2022.

Föreningsliv och engagemang

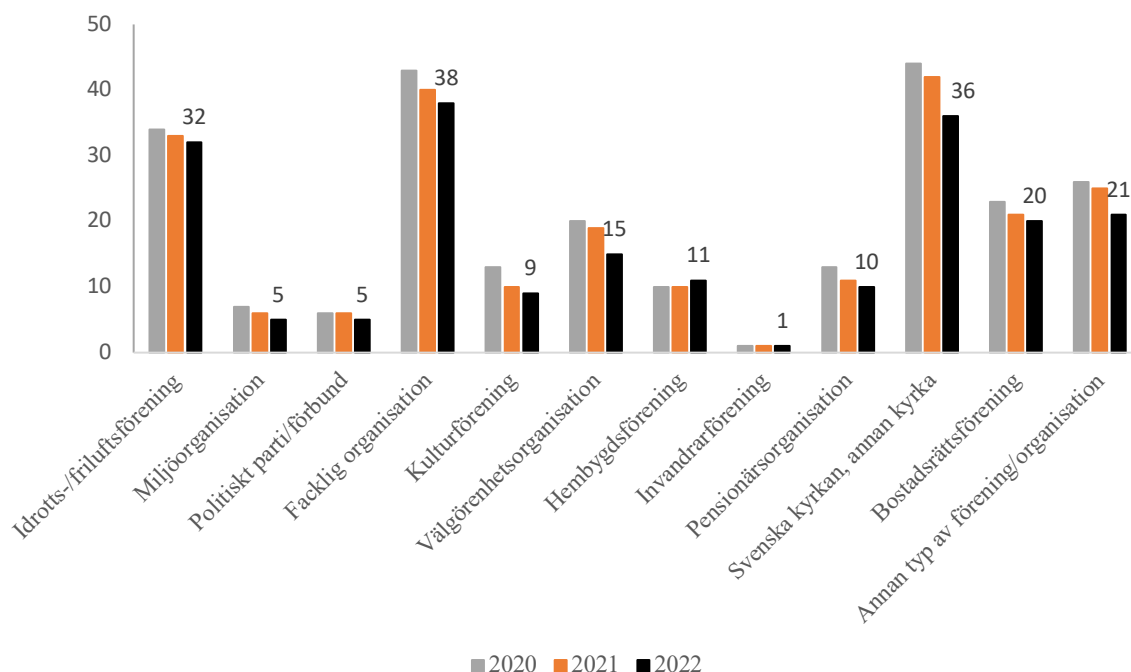
Engagemang i olika typer av föreningar är en viktig beståndsdel av vår fritid. I den västsvenska SOM-undersökningen 2022 mättes såväl medlemskap som engagemang i tolv olika typer av föreningar. Till skillnad från vanor mäts här inte frekvens utan frågan lyder Är du medlem i någon typ av förening/organisation?

Den övergripande bild som målats upp under flera års mätningar är att regionen har ett aktivt och rikt deltagande i många olika typer av föreningar, betydligt fler än de tolv som listas i undersökningen. En trend som ibland lyfts i anslutning till diskussioner om föreningsmedlemskap är att utvecklingen går mot ett lägre deltagande i allmänhet (Boije & Ottervik, 2014). Detta går inte att uttala sig om utifrån den västsvenska SOM-undersökningen då det inte alltid är konsekvent från år till år hur många eller vilka föreningar som listas. De övergripande resultaten från 2022 pekar dock på små minskningar eller oförändrade nivåer av medlemskap i regionen i jämförelse med föregående år. Ett undantag utgörs av andelen som uppgett att de är medlemmar i en hembygdsförening, vilken har genomgått en marginell ökning sedan förra året.

För tredje gången efterfrågades medlemskap i bostadsrättsförening i SOM-undersökningen i Västra Götaland 2022. Som Figur 3.3 visar säger sig 20 procent vara medlemmar i en sådan. Tillägget av en ny föreningstyp leder ofrånkomligen till en ökning av det allmänna medlemskapet i jämförelse med tidigare år. Med anledning av detta är en jämförelse med undersökningar äldre än 2020 svåra att uttala sig om, när det kommer till det totala engagemanget. Men i årets undersökning 2022 var det 83 procent av de svarande som sade sig vara medlemmar i någon förening vilket kan jämföras med 85 procent år 2021.

En förändring som åskådliggörs i figur 3.3 är att andelen medlemmar i facklig organisation har minskat i högre utsträckning än i andra föreningar. Denna förening var även bland de föreningar som vid 2020 års undersökning hade fått störst ökning av medlemmar. Det är inte svårt att tänka sig att dessa annars väldigt stabila medlemskapsgrader fick sig en liten skjuts under början av pandemin. Rädsla att förlora sitt jobb eller att bli permitterad kan potentiellt uppmuntra någon att gå med i en fackförening. Enligt tidningen Arbetet redovisade LO under pandemin den största medlemsökningen på 35 år (Nilsson, 2021). Resultatet från 2022 års undersökning skulle vidare kunna förklara att folk möjligtvis avslutade sina medlemskap när samhället eller deras personliga situation stabiliserades, men det är samtidigt viktigt att komma ihåg att det rör sig om relativt små förändringar.

Figur 3.3 Medlemskap i olika typer av föreningar, Västra Götaland 2020 - 2022 (procent)

Kommentar: Frågan lyder: Är du medlem i någon typ av förening/organisation? med svarsalternativen Nej, Ja samt ...och jag deltar aktivt i verksamheten och ...och jag har någon typ av uppdrag. Samtliga Ja alternativ har slagits ihop till Medlem. Grå staplar avser 2020, orangea staplar avser 2021, svart 2022. Minst antal svarspersoner är 2 426. Procentbasen utgörs av de som besvarat respektive delfråga.

Källa: Den västsvenska SOM-undersökningen 2019-2022.

Figur 3.4 illustrerar hur fördelningen ser ut mellan det totala antalet medlemmar och vilka som svarar att de faktiskt också engagerar sig inom respektive föreningstyp. Tydligt blir att vissa typer av föreningar tenderar att förknippas med en högre grad engagemang än andra, där snarare själva medlemskapet sätts i första rummet.

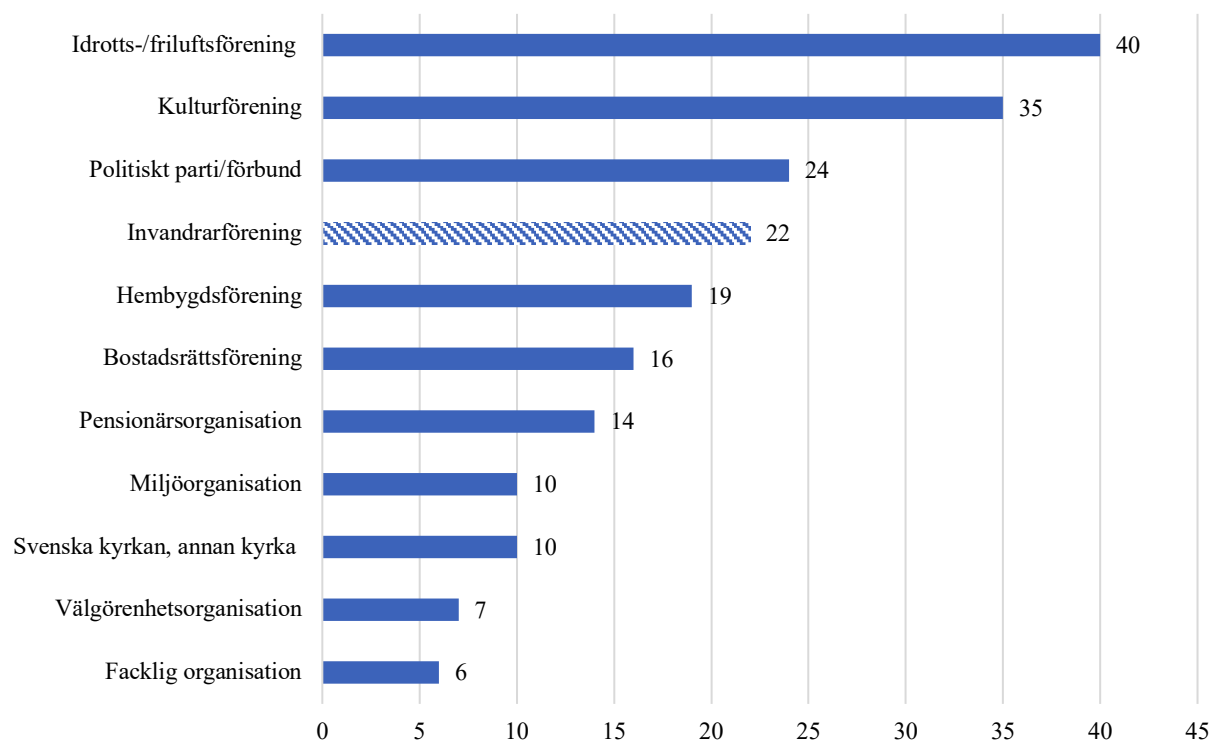
I toppen av listan finner vi idrotts-/friluftsförening där upp emot hälften av de som svarar att de är medlemmar också har någon form av uppdrag i föreningen och/eller deltar aktivt i verksamheten. 22 procent av medlemmarna i invandrarföreningar menar att de är aktiva eller har uppdrag, en siffra som emellertid bör tas med en nypa salt då det endast är en procent av de svarande som säger sig vara medlemmar i denna typ av förening. För kulturförening är deltagandegraden också hög, 35 procent.

I botten av listan återfinns fackliga organisationer, välgörenhetsorganisationer, miljöorganisationer, och Svenska kyrkan. Att dessa organisationer har låg grad av engagemang känns igen från tidigare studier (Carlander m.fl., 2020). Att gå med i en miljöorganisation innebär ofta att man stöttar ekonomiskt men i undersökningen anser gissningsvis de flesta svarande att detta knappast kan räknas

som att delta aktivt i verksamheten. Det fackliga medlemskapet fungerar i princip likadant och endast sex procent av de som är fackligt anslutna säger att de deltar aktivt eller har uppdrag.

De föreningar som har ökat mest i engagemangsgrad från förra årets undersökning är **hembygdsföreningar** och **kulturföreningar**, som har ökat med nio respektive sex procentenheter sedan förra året. Även medlemskap i **politiska partier** uppvisar en marginell ökning sedan föregående år. Resterande föreningar indikerar en nedåtgående/oföränderlig trend i engagemang bland sina medlemmar. Tittar man däremot lite längre tillbaka i tiden, som redovisas i figur 3.5, så har bland annat **kulturföreningarna** och **idrotts-/friluftsföreningarna** ökat engagemanget med 19 respektive 20 procentenheter sedan år 2011. Dessvärre har engagemanget minskat inom **miljöorganisationerna** och **politiska partier/förbund** med fyra respektive åtta procentenheter jämfört med 2011 års data.

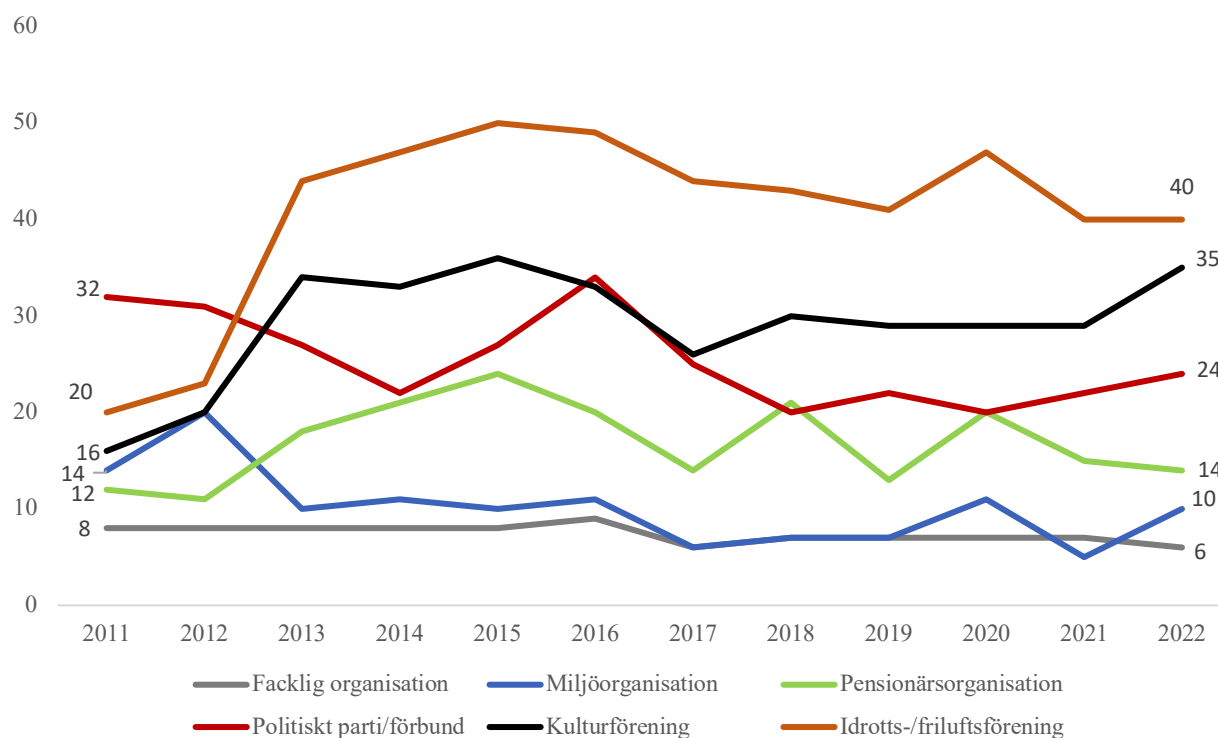
Figur 3.4 Föreningsmedlemskap i ordning av engagemangsgrad, Västra Götaland 2022 (procent)

Kommentar: Frågan lyder: Är du medlem i någon typ av förening/organisation? med svarsalternativen Nej, Ja samt ...och jag deltar aktivt i verksamheten och ...och jag har någon typ av uppdrag. Diagrammet visar andelen medlemmar som också svarat att de deltar aktivt i verksamheten eller att de har någon typ av uppdrag. Stapeln för invandrarförening är mönstrad för att påminna om den väldigt låga andel som svarat att de är medlemmar i en sådan, under en procent.

Källa: Den västsvenska SOM-undersökningen 2022.

Figur 3.5 Engagemang inom föreningsmedlemskap under åren 2011-2022, Västra Götaland 2022 (procent)

Kommentar: Frågan lyder: Är du medlem i någon typ av förening/organisation? med svarsalternativen Nej, Ja samt ...och jag deltar aktivt i verksamheten och ...och jag har någon typ av uppdrag. Diagrammet visar andelen medlemmar som också svarat att de deltar aktivt i verksamheten eller att de har någon typ av uppdrag.

Källa: Den västsvenska SOM-undersökningen 2011–2022.

Fokus på: Religiöst deltagande i Västsverige

Med sex års mätpunkter för Svenska kyrkan/annan kyrka i frågan om föreningsmedlemskap presenteras här en kort summering av religiöst deltagande i Västra Götaland. Enligt Svenska kyrkans officiella statistik (2023) var 53 procent av befolkningen i Västra Götaland medlemmar i Svenska kyrkan år 2022. I SOM-undersökningen från Västra Götaland 2022 svarade 36 procent att de var medlemmar i Svenska kyrkan eller i en annan kyrka. Uppenbarligen missar undersökningen många anslutna, antingen för att de inte ingår i urvalet (för att de exempelvis är över 90 år gamla) eller för att personer inte vet eller inte tänker på att de är medlemmar när de svarar på frågan.

Figur 3.5 visar att mellan 7 och 10 procent av de svarande hade besökt gudstjänster eller religiösa möten på månadsbasis under perioden 2017–2022. Andelen aktiva medlemmar är mellan 3 och 6 procent av de svarande under samma period, eller som figur 3.4 visade tio procent av medlemmarna år 2022.

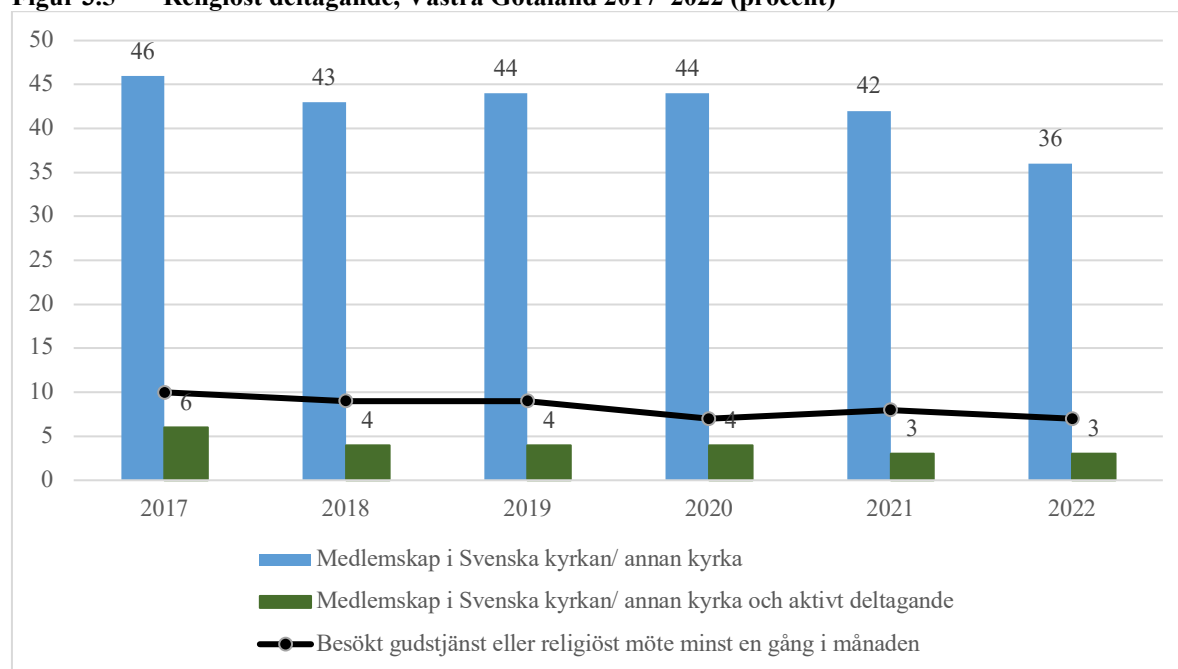
Hur kan det då komma sig att omkring 36 procent av västsvensarna är medlemmar i en kyrka men endast 3 procent av dem kan ses som aktiva deltagare enligt undersökningen? Dels handlar det nog om själva medlemskapets natur. I Sverige har medlemskap i Svenska kyrkan varit automatiskt för barn vars föräldrar varit medlemmar fram till år 1996. Därtill är utträde ur kyrkan en aktiv handling som sker via skriftlig anmälan till den egna församlingen. Sannolikt finns det många västsvenskar som inte själva valt sitt medlemskap, eller som inte tänker på detta då de får frågan i undersökningen.

Vid sidan av detta är det kyrkliga medlemskapet inte förknippat med några större krav gällande aktivt deltagande utan medlemskapet definieras av en kyrkoskatt. På nationell nivå visar SOM-

undersökningarna på en långsam minskning i religiositet i Sverige sedan början av 90-talet (Weissenbilder, 2020), vilket ligger i linje med kyrkans långsamt sjunkande medlemstal.

Figur 3.5 Religiöst deltagande, Västra Götaland 2017–2022 (procent)

Kommentar: Frågorna lyder: Hur ofta har du under de senaste 12 månaderna gjort följande? Samt Är du medlem i någon typ av förening/organisation? Figuren visar andelen som valt alternativet Någon gång i månaden eller oftare för Besökt gudstjänst eller religiöst möte. Samt valt alternativet Ja och ... och jag deltar aktivt i verksamheten samt ...och jag har något typ av uppdrag. Procentbasen utgörs av de som besvarat respektive delfråga.

Källa: De västsvenska SOM-undersökningarna 2017–2022.

Kultur i regionen

Under denna rubrik tittar vi på det expansiva kulturbegreppet i Västra Götaland. Vi börjar med medborgarnas bedömningar av lokala aktörers kulturarbete, fortsätter med fem populära besöksmål i regionen, och avslutar med medborgarnas internetvanor/aktiviteter som studerades i den västsvenska SOM-undersökningen 2022.

Som framgår i tabell 3.2 gör medborgarna en positiv bedömning av Västra Götalandsregionens arbete avseende kultur. Skillnaden mellan andelen positiva och andelen negativa bedömningar var 21 procentenheter. Tydligt är dock att denna fråga är svårbesvarad. 31 procent har valt mittenalternativet Varken bra eller dåligt och 28 procent alternativet Ingen uppfattning. Endast sex procent av de svarande har valt någon av ytterpunkterna på skalan och kan sägas ha en stark åsikt i frågan. Den givna slutsatsen är att få svarande har kännedom om vad Västra Götalandsregionen har för uppgifter med avseende på kultur.

Personer inom den yngsta åldersgruppen uppvisar den lägsta andelen som svarat Varken bra eller dåligt, 26 procent, och personer födda utanför Norden står för den lägsta andelen Ingen uppfattning. Nöjdheten är på det hela taget likvärdig över de flesta grupper. Kvinnor gör ofta en mer positiv bedömning än män och så även på detta område då drygt 10 procentenheter fler kvinnor än män har svarat Mycket bra eller Ganska bra. Mest positiva bedömningar återfinns hos gruppen 30–49 åringar, personer med hög utbildning samt personer som huvudsakligen vuxit upp utanför Norden. Minst nöjda i regionen är personer boende i Fyrbodalen.

Tabell 3.2 Västra Götalandsregionen sköter sin uppgift när det gäller: Kultur, Västra Götaland, 2022 (procent)

	Mycket bra	Ganska bra	Varken bra eller dåligt	Ganska dåligt	Mycket dåligt	Ingen uppfattning	Summa	Antal	Balansmätt
Samtliga	4	27	31	8	2	28	100	2 498	+21
Kön									
Kvinna	5	33	29	7	2	24	100	1 260	+29
Man	3	22	32	8	3	32	100	1 226	+14
Ålder									
16–29 år	6	29	26	8	4	27	100	341	+23
30–49 år	4	33	28	8	4	23	100	736	+25
50–64 år	2	24	32	9	2	31	100	622	+15
65–85 år	3	24	34	7	1	31	100	799	+19
Utbildning									
Låg utbildning	2	22	32	4	2	38	100	363	+18
Medellåg utbildning	3	24	32	8	1	32	100	675	+18
Medelhög utbildning	5	27	31	7	4	26	100	507	+21
Hög utbildning	4	32	30	10	2	22	100	869	+24
Inkomst									
Max 14 999 SEK	5	26	29	8	3	29	100	484	+20
Mellan 15 000 och 24 999	2	27	33	7	2	29	100	464	+20
Mellan 25 000 och 34 999	5	26	33	7	2	27	100	543	+22
Mellan 35 000 och 44 999	3	29	29	9	2	28	100	458	+21
Mer än 45 000 SEK	2	29	31	8	2	28	100	426	+21
Subjektiv klass									
Arbetarhem	4	27	30	7	3	29	100	905	+21
Jordbrukarhem	2	23	30	8	4	33	100	83	+13
Tjänstemannahem	3	29	31	9	1	27	100	929	+22
Högre tjänstemannahem	3	27	35	10	2	23	100	220	+18
Företagarhem	3	23	30	7	3	34	100	193	+16
Huvudsaklig uppväxt									
I Norden	3	27	31	8	2	29	100	2 134	+20
Utanför Norden	7	29	31	9	4	20	100	171	+23
Delregion									
Göteborgsregionen	5	29	28	8	3	27	100	1 480	+23
Sjuhärad	4	23	30	7	1	35	100	328	+19
Skaraborg	2	27	35	7	3	26	100	408	+19
Fyrbodal	2	23	32	9	2	32	100	413	+14

Kommentar: Frågan lyder: Allmänt sett, hur tycker du att Västra Götalandsregionen sköter sin uppgift när det gäller: Kultur? med svarsalternativen Mycket bra, Ganska bra, Varken bra eller dåligt, Ganska dåligt, Mycket dåligt och Ingen uppfattning. Låg utbildning - ej fullgjord eller fullgjord grundskola/obligatorisk skola, medellåg utbildning - studier eller examen vid gymnasium, folkhögskola etc., medelhög utbildning - eftergymnasialutbildning (ej högskola/universitet) eller studier vid högskola/universitet, hög utbildning - examen (inkl forskarutbildning) från högskola/universitet. Göteborgsregionen inkluderar respondenter i Kungsbacka. Procentbasen utgörs av de som besvarat respektive delfråga.

Källa: Den västsvenska SOM-undersökningen 2022.

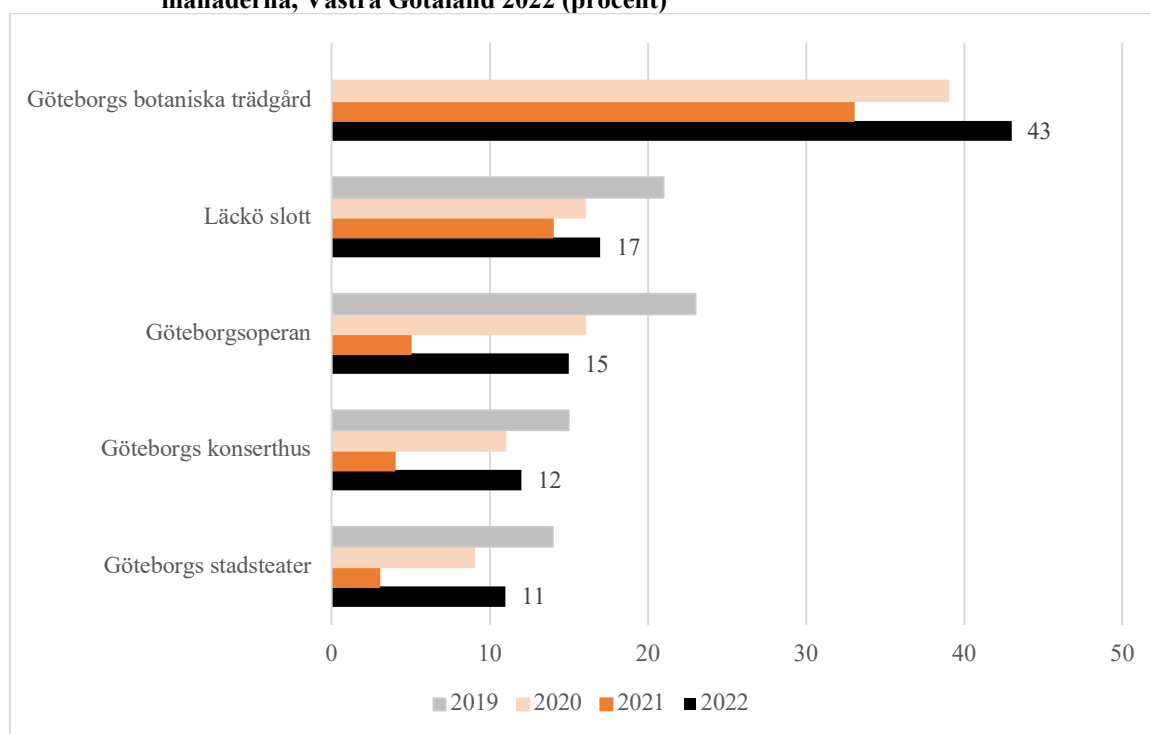
Sedan 1999 listas i den västsvenska SOM-undersökningen varje år ett tiotal i regionen belägna anläggningar eller andra utflyktsmål som respondenterna får svara på om de besökt under det senaste året. Figur 3.6 nedan presenterar en översikt över fem av de besöksmål som inkluderades år 2022. För fyra av dessa fanns mätpunkter från 2019 och för en av dem fanns mätpunkter från 2020.

I samtliga besöksmål syns tydliga tendenser till återhämtning i andelen som säger sig ha besökt dessa, jämfört med föregående års mätning som fortfarande till stor del präglades av pandemins restriktioner. Störst ökning står Göteborgs botaniska trädgård för då andelen som har besökt platsen minst en gång under de senaste 12 månaderna har ökat med 10 procentenheter sedan föregående år. År 2011 var den senaste gången Göteborgs botaniska trädgård inkluderades i undersökningen innan pandemin slog till. Då hade 36 procent besökt platsen (Carlander m.fl., 2020), vilket är något lägre än mätningen 2022.

På andra plats på listan över årets besöksmål finner vi Läckö slott som sakta men säkert börjar komma i kapp besökstappet 2020 och 2021. I årets undersökning var det 17 procent som hade besökt Läckö slott under de senaste 12 månaderna. På en tredjeplats återfinns Göteborgsoperan, som 15 procent av västsvenskarna har besökt under det senaste året. Andelen operabesökare har emellertid en bit kvar innan de når tillbaka till 2019 års nivå på 23 procent. I andra änden av listan finner vi Göteborgs stadsteater, tätt följt av Göteborgs konserthus. 11 respektive 12 procent har besökt dessa under det senaste året, vilket trots allt är en tydlig ökning sedan föregående års mätning, som uppmätte en av de lägsta besöksfrekvenserna i frågans historia.

Eftersom de redovisade andelarna i Figur 3.6 är andel av hela svarsgruppen och inte av boende i respektive del av regionen, är det en självklarhet att mycket av skillnaderna i besöksstatistik kan förklaras med folkmängden i närområdet. Tidigare studier har även bekräftat att den tveklöst mest betydelsefulla variabeln för besöksmålen är geografisk närhet (Magnusson & Wärnlöf Bové, 2019; Oscarsson, 2011). Demografiska aspekter så som utbildning och klass har även visat sig samvariera med besök av utflyktsmål men i lägre utsträckning än geografisk närhet, och verkar för flera besöksmål ha minskat i betydelse över tid (Magnusson & Wärnlöf Bové, 2019).

Figur 3.6 Besöksmål i regionen, andel som säger sig ha besökt respektive under de senaste 12 månaderna, Västra Götaland 2022 (procent)

Kommentar: Frågan lyder: Har du under de senaste 12 månaderna besökt följande? med svarsalternativen Känner ej till, Flera gånger, Någon gång, Ingen gång och Har ej besökt men skulle gärna vilja besöka. Tabellen visar andelen som säger sig ha besökt respektive anläggning/utflyktsmål minst någon gång under de senaste 12 månaderna. Procentbasen utgörs av dem som besvarat respektive delfråga. Grå staplar visar nivåerna från undersökningen 2019, rosa staplar visar nivåerna från undersökningen 2020, orangea staplar visar nivåerna för 2021 och svart för 2022, i de fall samma anläggning/utflyktsmål efterfrågades. Tabellen visar de som svarat att de besökt respektive besöksmål minst någon gång under de senaste 12 månaderna.

Källa: Den västsvenska SOM-undersökningen 2022.

Så tidigt som 1995 presenterades Västra Götalandsbornas internetanvändning i de västsvenska SOM-undersökningarna för första gången. Sedan 2005 har den västsvenska SOM-undersökningen presenterat frekvens och syfte av internetanvändning i liknande format som i årets undersökning. Innan dess mättes internetanvändning främst genom vilket syfte medborgarna använde internet till, men också genom hur ofta man använde och vilken tillgång man hade till internet. I detta kapitel är fyra av elva kategorier av internetvanor presenterade, nämligen: **spelat onlinespel, köpt eller såld begagnade varor, spelat på tips/trav/casino och köpt eller beställt kläder**. Populärast av dessa internetvanor var **köpa eller beställa kläder**, vilket 24 procent av alla deltagare hade gjort minst en gång i månaden. Inom denna kategori är yngre personer och kvinnor betydligt överrepresenterade, även göteborgare och högutbildade utmärker sig i denna fråga. På andra plats i popularitet av dessa fyra internetvanor kommer **spelat på tips/trav/casino**. Här är det främst äldre personer, män och lågutbildade som är överrepresenterade. Folk som är uppväxta i Norden utmärker sig även i jämförelse med folk uppväxta utanför Norden där endast åtta procentenheter spelar på tips/trav/casino minst en gång i månaden. Att **köpa/sälja begagnat**, eller handla second hand som det ofta benämns, har blivit allt mer vanligt på senare år, jämfört med tidigare SOM-undersökningar. Även här verkar panedmin ha haft en påverkan. Detta återspeglas inte minst i att **köpa/sälja begagnat på internet**, ökade med sju procentenheter från 2019 (10%) till 2020 (17%), för att landa på 15% både 2021 och i årets mätning. Det är framför allt yngre, högutbildade och höginkomsttagare som utmärker sig inom detta område. Sammantaget pekar resultaten på att second hand har blivit ett mer attraktivt sätt att handla på och att Västra Götalandsborna får allt mer hållbara och miljövänliga köpbeteenden.

Tabell 3.4 Internetvanor/-aktiviteter minst en gång i månaden i olika grupper i Västra Götaland, 2022 (procent)

	Spelat onlinespel	Köpt eller sålt begagnade varor	Spelat på tips/trav/casino	Köpt eller beställt kläder	Minsta antal svar
Samtliga	17	15	17	24	2 333
Kön					
Kvinna	12	18	10	34	1 170
Man	20	13	24	16	1 153
Ålder					
16–29 år	37	22	6	45	326
30–49 år	19	27	11	39	720
50–64 år	9	9	25	18	600
65–85 år	11	5	20	8	686
Utbildning					
Låg utbildning	15	5	23	10	285
Medellåg utbildning	20	13	21	23	651
Medelhög utbildning	17	13	18	27	488
Hög utbildning	16	22	10	31	859
Inkomst					
Max 14 999 SEK	22	13	10	20	425
15 000 - 24 999	14	11	18	19	417
25 000 - 34 999	17	17	17	28	532
35 000 – 44 999	15	21	17	30	454
Mer än 45 000 SEK	15	18	21	29	417
Subjektiv klass					
Arbetarhem	19	15	16	25	840
Jordbrukarhem	9	12	9	4	71
Tjänstemannahem	17	16	17	26	903
Högre tjänstemannahem	11	18	16	34	212
Företagarhem	12	17	19	18	184
Huvudsaklig uppväxt					
I Norden	16	15	17	24	2 023
Utanför Norden	18	23	8	30	164
Delregion					
Göteborgsregionen	18	17	16	29	1 391
Sjuhärad	16	14	18	25	307
Skaraborg	15	16	17	19	376
Fyrbodal	13	14	20	19	382
Livstillfredsställelse					
Mycket nöjd med livet	12	18	17	25	844
Ganska nöjd med livet	17	14	17	24	1 247
Inte nöjd med livet	29	17	15	27	212

Kommentar: Frågan är besvarad av respondenter som har svarat att de har använt internet någon gång de senaste 12 månaderna eller oftare. Frågan löd: Hur ofta har du under de senaste 12 månaderna använt internet? Med svarsalternativen: Ingen gång, Någon gång under de senaste 12 mån, Någon gång i halvåret, Någon gång i månaden, Någon gång i veckan, Flera gånger i veckan och Dagligen. Kategorierna listade i tabellen är utifrån följdfrågan som lyder: Och hur ofta har du gjort följande på internet? med svarsalternativen Ingen gång, Någon gång under de senaste 12 mån, Någon gång i halvåret, Någon gång i månaden, Någon gång i veckan, Flera gånger i veckan och Dagligen. Figuren visar andelen som valt alternativet Någon gång i månaden eller oftare. Låg utbildning - ej fullgjord eller fullgjord grundskola/obligatorisk skola, medellåg utbildning - studier eller examen vid gymnasium, folkhögskola etc., medelhög utbildning - eftergymnasialutbildning (ej högskola/universitet) eller studier vid högskola/universitet, hög utbildning - examen (inkl forskarutbildning) från högskola/universitet. I Göteborgsregionen ingår även Kungälv kommun. Procentbasen utgörs av de som besvarat respektive delfråga.

Källa: Den västsvenska SOM-undersökningen 2022.

Sammanfattning

Västra Götaland har en tydlig kulturprofil och målsättningen i styrdokumentet ”Vision Västra Götaland – Det goda livet” är att vara en ledande kulturregion där alla medborgare har kulturen som kraftkälla och deltar aktivt i kulturlivet. Det här kapitlet kartlägger hur invånarna i regionen deltar i olika aktiviteter och även vanor som kan kopplas till kultur utifrån visionens mål om en region för alla. De fritids- och kulturvanor som mäts samt de besöksmål i regionen som studeras härrör ur frågeformuleringar avseende den senaste tolv månadersperioden.

En delvis återhämtning avseende pandemieffekter på kultur- och fritidsvanor

Vanor tenderar att vara tämligen stabila över tid, men i samband med pandemin och dess restriktioner har det minst sagt skett en hel del turbulens när det kommer till västsvenskarnas kultur- och fritidsvanor. Föregående två års SOM-undersökningar i Västra Götaland visade på förhållandevis dramatiska förändringar inom området. År 2022 har emellertid varit förhållandevis befriat från pandemirestriktioner, vilket har föranlett oss att undersöka huruvida kultur- och fritidsvanorna har återhämtat sig från pandemiåren.

Det har varit märkbart att de restriktioner och rekommendationer som gällt under 2020 och 2021 har begränsat och påverkat invånarnas benägenhet att ta del av samt utöva kultur (Kulturvanor, 2021). Årets västsvenska SOM-undersökning visar att – trots en tydlig ökning av i stort sett samtliga kultur- och fritidsvanor – vi har en bit kvar innan vi nått en fullständig återhämtning på området. Ett undantag är besök på rock-/popkonserter, vars andel nu är högre än innan pandemin bröt ut. Även besök på restaurang, bar eller pub på kvällstid har i stort sett återhämtat sig helt sedan nedgången under pandemin.

Föreningsliv och engagemang

När olika former av medlemskap studeras framgår att det allmänna engagemanget i föreningslivet är stabilt och högt. I samband med pandemins början 2020 noterades mindre öknings i andelarna fackligt anslutna, som skulle kunna härledas till en generell känsla av otrygghet och osäkerhet kring hur pandemin skulle komma att påverka arbetsmarknaden. Årets undersökning visar emellertid att denna mindre ökning numera mer eller mindre är tillbaka på 2019 års nivå. En möjlig förklaring till denna tillbakagång skulle kunna vara att osäkerheten kopplad till pandemin med tiden blev mindre och att många därmed lät avsäga sig medlemskapet.

Graden av engagemang varierar kraftigt för de olika föreningarna. 40 procent av alla som är medlem i en idrotts-/friluftsförening är också aktiva och/eller har någon form av uppdrag. Andelen aktiva bland de som är medlemmar i en facklig organisation är sju procent. 36 procent av västsvenskarna är medlemmar i någon kyrka, men endast sju procent besöker regelbundet gudstjänster eller andra religiösa möten och tre procent deltar på något sätt aktivt i sin kyrka.

Kultur i regionen

Västsvenskarna har svårt att ta ställning till hur Västra Götalandsregionen sköter sin uppgift avseende kultur. Tydligt är att dessa områden inte tar så mycket plats i de boendes vardag, eller att respondenterna har svårt att identifiera kulturaktiviteter som sker på regionala initiativ. De som ändå tar ställning är övergripande positiva, då 31 procent svarat att de tycker att regionen sköter sin uppgift mycket eller ganska bra.

I den geografiska regionen finns många besöksmål med kulturell prägel. Av de fem besöksmålen som mättes i undersökningen 2022 var Göteborgs botaniska trädgård populärast följt av Läckö slott. 43 procent hade besökt Göteborgs botaniska trädgård och 17 procent hade besökt Läckö slott. Sammantaget hade besöksgraden, som i tidigare två års mätningar minskat dramatiskt, vänt uppåt igen

och är nu på väg till samma nivåer som innan pandemin. Det saknas till stora delar ett digitaliseringsperspektiv i ”Visionsrapporten - Det goda livet” att förhålla sig till, men det finns likväl intressant information inom internetvanor/-aktiviteter som kompletterar bilden av medborgarnas kultur- och fritidsvanor i stort. Exempelvis redovisades medborgarnas spel- och köpvanor där man kunde urskilja större skillnader mellan bland annat könen och åldersgrupperna. Bland annat hade 34 procent av de kvinnliga respondenterna **köpt eller beställt kläder** på internet minst en gång den senaste månaden, i jämförelse med männen vars motsvarande siffra var 16 procent. När det gällde **spelat onlinespel** och **spelat på tips/trav/casino** var det däremot männen som var överrepresenterade med drygt dubbelt så många fler procentenheter än kvinnorna.

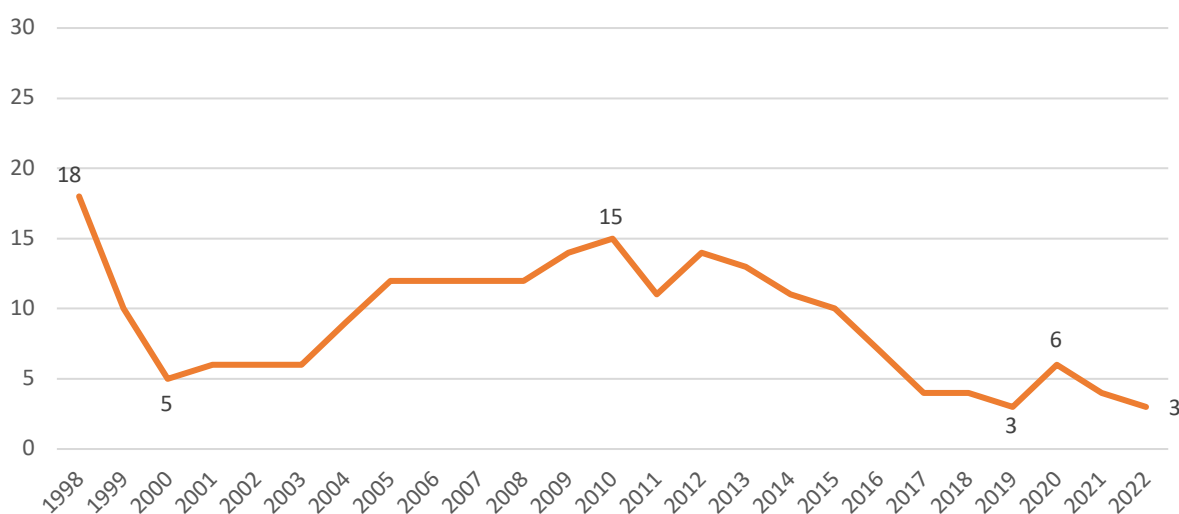
4. Arbetsmarknad och arbetsliv

Arbetsmarknaden i Västra Götaland har länge präglats av en god sysselsättning bland invånarna och en generellt låg arbetslöshet, en situation som kommit att förbättras ytterligare under 2022. En central utgångspunkt i Västra Götalandsregionens visionsarbete är att bidra till en välfungerande och hållbar arbetsmarknad med hög sysselsättning (Västra Götalandsregionen, 2005). I det här kapitlet granskas hur invånarna i Västra Götaland bedömer den egna arbetssituationen och risken för att bli arbetslös inom det närmaste året. Likaså redovisas hur väl invånarna anser att regionen sköter uppgiften att bidra till en hög sysselsättning. Kapitlet följer också upp frågan om i vilken utsträckning invånarna ägnar sig åt distansarbete.

Arbetsmarknaden upplevs inte som något stort samhällsproblem

När invånarna i Västra Götaland i en öppen fråga tillfrågades om vilka tre regionala samhällsfrågor eller samhällsproblem som upplevdes vara de viktigaste 2022 svarade tre procent arbetsmarknad och sysselsättning. Jämfört med de områden som störst andel av invånarna upplever som viktigast, såsom sjukvård (52 procent), lag och ordning (20 procent), skola/utbildning (16 procent) och infrastruktur (13 procent), ligger arbetsmarknadsrelaterade frågor på en klart lägre nivå. Själva enkätfrågan en fritextfråga där respondenterna med egna ord fått ange de tre samhällsfrågor eller samhällsproblem som de upplever som viktigast i regionen. Fritextsvaren kodas sedan om till fasta kategorier enligt ett särskilt kodschema. Under den senaste femårsperioden har arbetsmarknad och sysselsättning omnämnts av omkring tre till fyra procent, med undantag för en viss ökning år 2020, då sex procent lyfte frågan som ett viktigt samhällsproblem. Ökningen mellan 2019 och 2020 kan sannolikt härledas till en oro hos befolkningen för coronapandemins konsekvenser för arbetsmarknaden. Eventuella farhågor om ökad arbetslöshet till följd av pandemin dämpades dock relativt omgående och frågan har sedan den första pandemihösten gradvis minskat i betydelse, från sex procent 2020 till tre procent 2022.

Figur 4.1 Andel som uppgett "Arbetsmarknad" som en viktig samhällsfråga eller ett samhällsproblem i regionen, Västra Götaland 1998–2022 (procent)

Kommentar: Frågan lyder Vilken eller vilka frågor eller problem tycker du är viktigast i dag i Västra Götaland? Respondenterna får uppge upp till tre samhällsproblem som sedan kodas upp i huvudkategorier. Figuren visar andelen som har uppgett samhällsproblem relaterade till arbetsmarknad och arbetslöshet. Antal svarande 2022 är 2 625.

Källa: Den västsvenska SOM-undersökningen 1998–2022.

Minskningen kan kanske tyckas något förvånande givet den raskt stigande inflationen under 2022, med kraftigt ökade priser på såväl energi och livsmedel som på andra varor och tjänster. För att stävja inflationen har styrräntan höjts ett flertal gånger, vilket påverkat bolånekostnaderna för många människor. Trots ökad inflation och en osäker omvärld har dock arbetsmarknaden fortsatt att visa på positiva tendenser 2022, med minskad arbetslöshet och ökad sysselsättningsgrad under en stor del av året. Den positiva trenden avtog dock successivt för att sedan avstanna under sista kvartalet 2022. Arbetsmarknaden i Västra Götaland har varit präglad av samma mönster som för riket i stort, även om andelen arbetslösa legat under riksgenomsnittet (SCB, 2023). Arbetslösheten i länet har legat på en fortsatt låg nivå även under första halvan av 2023 (VGR, 2023a). Det är framför allt först under sensvåren och hösten 2023 som mörkare moln har rört sig in över den västsvenska arbetsmarknaden, med fler varsel och färre anmälda lediga platser jämfört med 2022 (Arbetsförmedlingen, 2023a; VGR, 2023b). Den sektor som särskilt har utmärkt sig när det gäller varsel i Västra Götaland är tillverkningsindustrin, följt av bygg och handel (Arbetsförmedlingen, 2023b).

Även om varsel och lägre tillgång till lediga tjänster inte per se måste innebära ökad arbetslöshet, finns det skäl att tro att de rådande orosmolnen kan komma att få betydelse i nästkommande västsvenska SOM-undersökning (som genomförs hösten 2023), det vill säga att arbetsmarknad som område kommer att hamna högre upp på medborgarnas dagordning över viktiga regionala samhällsfrågor. Frågan har som synes sett stora fluktuationer under den senaste 25-årsperioden. Den var exempelvis som allra viktigast för västsvensarna under slutet av 90-talet, för att därefter sjunka betydligt i början av 00-talet när ekonomin hade återhämtat sig efter 90-talskrisen.

En jämförelse av andelen i olika samhällsgrupper som uppger ”Arbetsmarknad” som viktig fråga/problem i Västra Götaland visar på en relativt enhetlig bild. Av tabell 4.1 framgår att skillnaderna mellan demografiska och arbetsmarknadsmissiga grupper i de flesta fall är ytterst små. Några signifikanta skillnader förekommer dock, vilka är kopplade till ålder, arbetsmarknadsstatus och uppväxtland. Av naturliga skäl är den äldsta delen av befolkningen mindre benägen att ange arbetsmarknad som samhällsproblem, då denna grupp antingen närmar sig pension eller redan är pensionerade, medan individer i arbetsför ålder är mer benägna att nämna arbetsmarknad som en viktig samhällsfråga. Mönstret är detsamma när det gäller individernas arbetsmarknadsstatus, vilket i hög utsträckning hänger samman med åldersfaktorn. Arbetslösa är mest benägna att nämna arbetsmarknad som samhällsproblem, fem procent, medan motsvarande andel bland pensionärer är knappt en procent. Den största skillnaden är kan emellertid noteras mellan individer uppvuxna i Sverige och individer uppvuxna i något annat land. I den förra gruppen anger två procent arbetsmarknad som ett viktigt samhällsproblem i Västra Götaland, medan motsvarande andel i den senare gruppen är sex procent.

Tabell 4.1 Andel i olika grupper som har som uppgett ”Arbetsmarknad” som viktigt samhällsproblem, Västra Götaland 2022 (procent)

	Andel	Antal svar		Andel	Antal svar
Samtliga	3	2 625			
Kön			Uppväxtland		
Kvinna	2	1 333	Sverige	2	2 129
Man	3	1 279	Annat land	6	218
Ålder			Utbildning		
18–29 år	4	314	Låg	1	384
30–49 år	3	776	Medellåg	4	690
50–64 år	4	651	Medelhög	2	511
65–90 år	1	829	Hög	3	877
Sysselsättning			Egen månadsinkomst		
Arbetande	4	1 310	Max 14 999 SEK	2	500
Arbetslös	5	103	15 000 – 34 999 SEK	3	1 026
Studerande	1	163	Mer än 35 000 SEK	3	889
Pensionär	1	775			
Anställningsform					
Tillsvidare	2	1 914			
Tidsbegränsad	3	191			
Egen företagare	3	233			

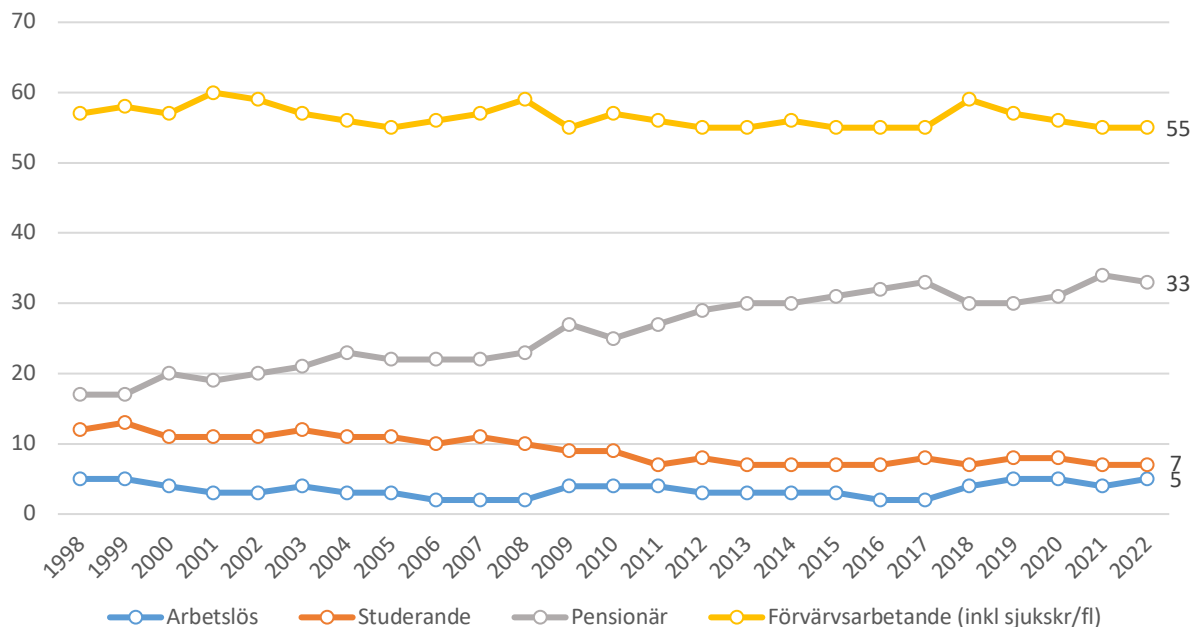
Kommentar: Frågan lyder Vilken eller vilka frågor eller problem tycker du är viktigast i dag i Västra Götaland? Respondenterna får uppge upp till tre samhällsproblem som sedan kodas upp i huvudkategorier. Procentbasen utgörs av samtliga svarande. Lågutbildad – ej fullgjord eller fullgjord grundskola/obligatorisk skola, medellågutbildad – studier/examen vid gymnasium, folkhögskola etc., medelhögutbildad – eftergymnasialutbildning (ej högskola/universitet) eller studier vid högskola/universitet, högutbildad – examen (inkl. forskarutbildning) från högskola/universitet. Arbetande – inklusive arbete i arbetsmarknadsåtgärd. Arbetslös – inklusive sjuk-/aktivitetsersättning.

Källa: Den västsvenska SOM-undersökningen 2022.

Större oro för arbetslöshet bland låginkomsttagare

Sammansättningen av respondenternas arbetssituation har varit stabil över tid, sånär som på den ökande andelen pensionärer. Arbetslösheten i Västra Götaland låg under hösten 2022 strax under sex procent enligt officiell statistik (VGR, 2023a) och SOM-undersökningens respondenter, med cirka fem procent arbetslösa, får därmed betraktas som en relativt väl skattning av det faktiska läget på arbetsmarknaden.

Figur 4.2 Svarepersonernas arbetsmarknadssituation, Västra Götaland 1998–2022 (procent)

Kommentar: Frågan lyder Vilken av de här grupperna tillhör du för närvarande? med svarsalternativen Förvärsarbetande (även sjukskriven, föräldraledig), ålderspensionär/avtalspensionär, har arbete i arbetsmarknadspolitiska åtgärder/ genomgår arbetsmarknadsutbildning, har sjuk-/aktivitetsersättning, studerande, arbetslös och annat (öppet svarsalternativ). Procentbasen utgörs av de som besvarat frågan. Figuren redogör för svarepersonernas arbetsmarknadssituation. SOM-undersökningen har lägre svarsfrekvens bland ungdomar och personer med utländsk bakgrund. Siffrorna är därför inte helt jämförbara med arbetslöshetsstatistik från till exempel SCB eller Arbetsförmedlingen.

Källa: Den västsvenska SOM-undersökningen 1998–2022.

Totalt sju procent av de svarande upplever att det finns en ganska eller mycket stor risk för att bli arbetslös under det närmaste året (tabell 4.2). Bedömningen skiljer sig dock åt mellan olika grupper. Tidsbegränsat anställda, låginkomsttagare och personer som upplever sig ha svårt att klara sig på nuvarande inkomst uttrycker en större osäkerhet kopplad till sin position på arbetsmarknaden. Jämfört med 2021 har dock andelen som upplever en risk för arbetslöshet minskat något i de flera av dessa grupper, en trend som även syns bland lågutbildade. I gruppen som klarar sig dåligt på nuvarande inkomster har andelen som bedömer risken för kommande arbetslöshet som stor, minskat från 34 till 28 procent mellan 2021 och 2022. Bland personer med tidsbegränsad anställning har bedömningarna legat på en relativt jämn nivå under de senaste åren, även om en marginell ökning har skett mellan 2021 och 2022, från 27 till 30 procent.

När anställningsform, inkomst, självskattad möjlighet att klara sig på nuvarande inkomst samt utbildningsnivå kontrolleras mot varandra, utkristalliserar sig egen inkomst som den faktor som spelar störst roll för individen upplevda risk för arbetslöshet. Därtill kan nämnas att även yrke spelar roll, där särskilt försäljare och butikssäljare upplever högre risk för arbetslöshet jämfört med andra yrkesgrupper. Dessa präglas av en jämförelsevis högre andel låginkomsttagare samt tidsbegränsat anställda än andra yrkesgrupper. Även med hänsyn till yrkesgrupp utgör dock egen inkomst fortfarande den viktigaste förklaringsfaktorn bakom upplevd risk för att förlora arbetet under det kommande året.

Tabell 4.2 Upplevd risk att drabbas av arbetslöshet de närmaste 12 månaderna, Västra Götaland 2022 (procent och antal)

	Mycket stor	Ganska stor	Ganska liten	Mycket liten	Ingen uppfattning	Antal svar
Samtliga	3	4	19	67	7	1 453
Kön						
Kvinna	4	3	20	67	6	733
Man	3	4	18	67	8	710
Ålder						
18–29 år	5	8	24	56	7	215
30–49 år	3	2	19	70	6	666
50–64 år	3	4	16	68	9	500
65–69 år	2	4	6	75	13	48
Utbildning						
Låg	9	4	13	51	23	70
Medellåg	4	4	18	63	10	420
Medelhög	4	3	20	66	7	285
Hög	2	4	19	71	4	660
Anställningsform						
Tillsvidareanställning	1	2	19	72	6	1 135
Tidsbegränsad	16	14	35	33	12	130
Egen företagare	0	5	16	75	4	108
Anställningssektor						
Statligt anställd	2	4	13	77	4	91
Kommunanställd	2	2	12	78	6	288
Regionanställd	2	1	10	84	3	119
Privatanställd	3	4	24	62	7	708
Egen månadsinkomst						
Max 14 999 sek	14	12	20	30	24	155
15 000 – 34 999 sek	3	4	21	65	7	536
Mer än 35 000 sek	1	2	16	77	4	733
Klarar sig på hushållets inkomst						
Mycket/ganska bra	2	2	18	72	6	1 067
Varken bra eller dåligt	5	4	22	57	12	220
Mycket/ganska dåligt	14	14	18	42	12	146
Boendeområde						
Ren landsbygd	2	2	17	76	4	193
Mindre tätort	2	2	18	69	9	264
Stad/större tätort	3	5	17	67	8	520
Göteborg	4	4	22	62	8	466
Område						
Göteborgsregionen	3	4	20	65	8	937
Sjuhärad	2	4	16	67	11	194
Skaraborg	2	4	19	71	4	210
Fyrbodal	4	4	17	70	5	191

Kommentar: Frågan lyder Hur bedömer du risken att du under de närmaste 12 månaderna kommer att bli arbetslös? Svartalternativen framgår av tabellen. Procentbasen utgörs av dem som besvarat frågan. Göteborgsregionen inkluderar respondenter i Kungsbacka.

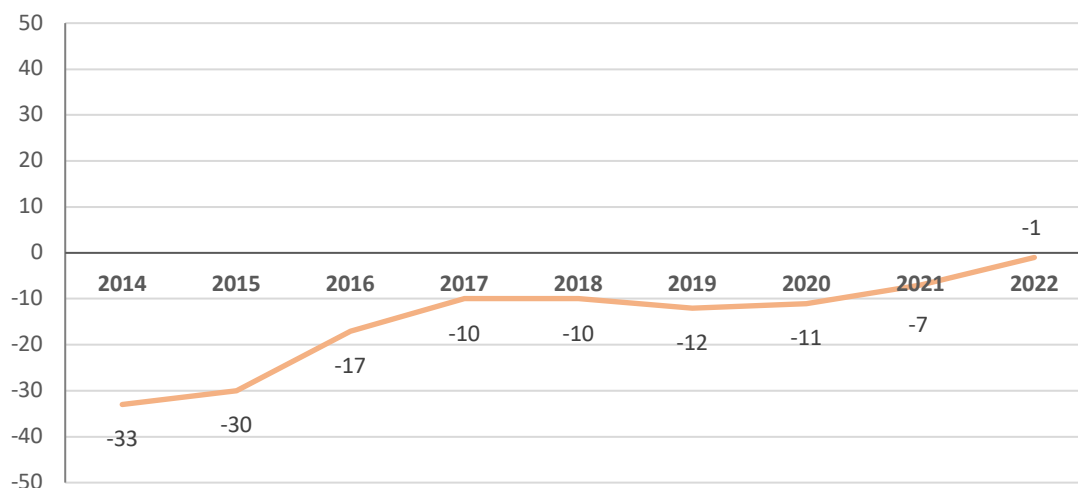
Källa: Den västsvenska SOM-undersökningen 2022.

Något mindre kritisk bedömning av regionens insatser för ökad sysselsättning

Det har under en period funnits en relativt kritisk bild av hur Västra Götalandsregionen sköter sin uppgift när det gäller att bidra till fler arbetstillfällen. Den mest kritiska bedömningen gjordes runt 2014–2015 då en klart större andel menade att uppdraget inte sköttes särskilt bra jämfört med andelen som menade att regionens arbete på området var bra. Figur 4.3 visar hur det samlade balansmättet under 2014 och 2015 låg på -33 respektive -30. Därefter har bedömningsbalansen successivt

förbättrats, i betydelsen att andelen kritiska har minskat samtidigt som andelen positiva har ökat. Mellan 2017 och 2021 gick balansmålet från -10 till -7, och i den senaste västsvenska SOM-undersökningen från 2022 var fördelningen mellan andelen kritiska och andelen positiva i stort sett jämbördig vilket också framgår av balansmålet på -1.

Figur 4.3 Bedömning av hur Västra Götalandsregionen sköter uppgiften att bidra till fler jobb, Västra Götaland 2014–2022 (balansmätt)

Kommentar: Frågan lyder Allmänt sett, hur tycker du att Västra Götalandsregionen sköter sin uppgift när det gäller: att bidra till fler jobb? Procentbasen utgörs av dem som besvarat frågan. Balansmålet visar andelen som svarar bra minus andelen som svarar dåligt och varierar mellan +100 (samtliga svarar bra) och -100 (samtliga svarar dåligt).

Källa: Den västsvenska SOM-undersökningen 2014–2022.

Räknat i procentandelar är det 16 procent som 2022 gör en positiv bedömning av regionens arbete på området medan 17 procent gör en negativ bedömning (tabell 4.3). Den stora majoriteten svarar emellertid antingen att uppgiften varken sköts bra eller dåligt (32 procent) eller att de inte har någon uppfattning i frågan (35 procent). Jämfört med 2021 har andelen som står för negativ bedömning minskat bland i stort sett samtliga samhällsgrupper. De grupper som gör den mest kritiska bedömningen 2022 är personer boende i Fyrbodalen (-8), 50–64-åringar (-7) samt personer med medellåg utbildning respektive arbetslösa (-4 vardera). Den mest positiva bedömningen görs av studenter (+5).

I vissa av dessa grupper har det skett en påtaglig förändring i bedömningarna mellan 2021 och 2022. Exempelvis var bedömningsbalansen i 2021 års undersökning bland boende i Fyrbodalen -20, bland 50–64-åringar -19 och bland arbetslösa -35. Förändringen beror huvudsakligen på att andelen kritiska har minskat år 2022 samtidigt som andelen som antingen saknar uppfattning eller som bedömer regionens insatser som varken bra eller dåliga, har ökat. Andelen som gör en positiv bedömning ligger däremot kvar på ungefär samma nivå som tidigare år.

Det bör dock påpekas att resultaten som redovisas här gäller för en period då arbetsmarknaden i Västra Götaland karakteriserades av minskad arbetslöshet. Även om arbetslösheten förvisso fortfarande ligger på en relativt låg nivå hösten 2023 kan de varsel som inkommit under sensvåren och hösten i kombination med ett minskat inflöde av lediga tjänster ha påverkat invånarnas bedömningar av regionens arbete med att öka sysselsättningen. Det kommer i så fall att visa sig i den nästkommande västsvenska SOM-undersökningen.

Tabell 4.3 Bedömning av hur Västra Götalandsregionen sköter uppgiften att bidra till fler jobb, Västra Götaland 2022 (procent, antal och balansmätt)

	Mycket bra	Ganska bra	Varken eller	Ganska dåligt	Mycket dåligt	Ingen uppfattning	Antal svar	Balansmätt
Samtliga	2	14	32	12	5	35	2 495	-1
Kön								
Kvinna	2	15	31	11	4	37	1 260	+2
Man	2	14	34	13	6	31	1 223	-3
Ålder								
18–29 år	2	18	29	11	7	33	290	+2
30–49 år	2	16	30	13	5	34	740	±0
50–64 år	2	11	36	13	7	31	623	-7
65–90 år	3	14	33	11	3	36	791	+3
Utbildning								
Låg	5	15	29	15	5	31	361	±0
Medellåg	2	13	35	13	6	31	675	-4
Medelhög	1	16	33	10	7	33	505	±0
Hög	1	14	30	11	5	39	870	-1
Egen månadsinkomst								
Max 14 999 sek	4	15	27	13	6	35	480	±0
15 000 – 34 999 sek	2	13	35	11	5	33	1 008	-1
Mer än 35 000 sek	1	14	32	12	6	35	883	-3
Sysselsättning								
Arbetande	1	15	32	12	6	34	1 301	-2
Arbetslös	3	14	35	12	9	27	103	-4
Pensionär	3	14	31	12	3	37	746	+2
Studerande	2	17	28	10	4	39	162	+5
Uppväxtland								
Sverige	2	13	32	12	5	36	2 091	-2
Annat land	3	18	32	9	11	27	212	+1
Område								
Göteborgsregionen	2	15	30	12	5	37	1 480	±0
Sjuhärad	2	14	32	12	4	36	327	±0
Skaraborg	3	17	34	13	5	28	408	+2
Fyrbodalsregionen	2	9	36	13	6	34	412	-8

Kommentar: Frågan lyder Allmänt sett, hur tycker du att Västra Götalandsregionen sköter sin uppgift när det gäller: att bidra till fler jobb? Procentbasen utgörs av dem som besvarat frågan. Lågutbildad – ej fullgjord eller fullgjord grundskola/obligatorisk skola, medellågutbildad – studier/examen vid gymnasium, folkhögskola etc., medelhögutbildad – eftergymnasialutbildning (ej högskola/universitet) eller studier vid högskola/universitet, högutbildad – examen (inkl. forskarutbildning) från högskola/universitet. Arbetande – inklusive arbete i arbetsmarknadsåtgärd. Arbetslös – inklusive sjuk-/aktivitetsersättning. Balansmättet visar andelen som svarar bra minus andelen som svarar dåligt och varierar mellan +100 (samtliga svarar bra) och -100 (samtliga svarar dåligt). Göteborgsregionen inkluderar även respondenter i Kungsbacka.

Källa: Den västsvenska SOM-undersökningen 2022.

Distansarbete

Distansarbetet som samhällsfenomen slog igenom stort i arbetslivet i samband med utbrottet av coronapandemin vårvintern 2020. En ökad grad av flexibilitet har blivit en del av vardagen på många arbetsplatser, samtidigt som möjligheten till distansarbete skiljer sig åt mellan olika yrkesgrupper. I den västsvenska SOM-undersökningen 2021 och 2022 ombads respondenterna att svara på om och i så fall hur ofta de i genomsnitt arbetat på distans under det senaste året (tabell 4.4). Tabellen visar att majoriteten av de svarande befinner sig på arbetsplatser som av olika anledningar inte möjliggör arbete på distans. Bland dem som däremot distansarbetar minst någon gång per vecka har det skett en viss förskjutning i hur ofta detta sker. Förändringen ligger framför allt i att andelen som arbetar hemifrån någon eller några enstaka dagar i veckan har ökat mellan 2021 och 2022, medan andelen som arbetar hemma fyra till fem dagar i veckan har minskat. Resultatet indikerar att det har skett en

återgång till vad som skulle kunna beskrivas som mer av normalläge, även om det är rimligt att tro att andelen distansarbetande fortfarande ligger på en högre nivå jämfört med hur det såg ut före pandemin.

Tabell 4.4 Andel svarspersoner som arbetat på distans under de senaste 12 månaderna, Västra Götaland 2021 och 2022 (procent och antal)

	I genomsnitt en dag/vecka	I genomsnitt två dagar/vecka	I genomsnitt tre dagar/vecka	I genomsnitt fyra dagar/vecka	I genomsnitt fem dagar/vecka	Arbetar inte på distans	Summa procent	Antal svar
2021	8	5	5	6	12	64	100	2 029
2022	12	8	5	3	3	68	100	2 135

Kommentar: Frågan lyder Har du under det senaste året arbetat på distans? Skalan lyder 'Ja, i genomsnitt en dag, ... två dagar, ... tre dagar, ... fyra dagar, ... fem dagar i veckan', 'Nej, i mitt yrke går det inte att jobba på distans'. Procentbasen utgörs av de som uppgett att de yrkesarbetar eller har yrkesarbetat.

Källa: Den västsvenska SOM-undersökningen 2021 och 2022.

Tabell 4.5 ger en bild av hur fördelningen mellan distansarbetande och icke-distansarbetande ser ut bland respondenter i Västra Götaland. De grupper som i högst utsträckning ägnat sig åt distansarbete under 2022 är 30–49-åringar, högutbildade, boende i tjänstemannahem respektive högre tjänstemannahem, höginkomsttagare samt boende i Göteborgsregionen. Svarande med låg utbildning, låg inkomst samt hemmahörande i arbetar- respektive jordbrukarhem har i lägst utsträckning ägnat sig åt arbete på distans. Mönstret liknar i stor utsträckning resultatet från 2021 års undersökning, dock med skillnaden att andelen som arbetar på distans genomgående ligger på en lägre nivå 2022 oavsett grupp.

Utfallet hänger också i hög utsträckning samman med individernas yrken. Bland dem som i högst utsträckning uppger att deras arbetsuppgifter inte medger distansarbete hittas framför allt butikssäljare, byggnadsarbetare, industri- och lagerarbetare samt vårdpersonal. I dessa grupper uppger 96–98 procent att de aldrig distansarbetat under den senaste 12-månadersperioden. Motpolen återfinns bland projektledare och konsulter där endast 8 procent uppger att de inte har ägnat sig åt distansarbete det senaste året. När de olika faktorerna kontrolleras för varandra visar det sig att yrke i kombination med inkomstnivå spelar störst roll för huruvida individerna har ägnat sig åt distansarbete eller inte.

Tabell 4.5 Andel svars personer som har respektive inte har arbetat på distans, Västra Götaland 2022 (procent och antal)

	Har <i>inte</i> arbetat på distans	Har arbetat på distans	Summa procent	Antal svar
Samtliga	68	32	100	2 135
Kön				
Kvinna	68	32	100	1 063
Man	69	31	100	1 062
Ålder				
18–29 år	75	25	100	244
30–49 år	51	49	100	707
50–64 år	63	37	100	595
65–69 år	92	8	100	570
Utbildning				
Låg	95	5	100	259
Medellåg	84	16	100	597
Medelhög	70	30	100	453
Hög	46	54	100	797
Egen månadsinkomst				
Max 14 999 sek	93	7	100	346
15 000 – 34 999 sek	84	16	100	874
Mer än 35 000 sek	41	59	100	852
Anställningssektor				
Statligt anställd	59	41	100	165
Kommunanställd	81	19	100	493
Regionanställd	80	20	100	162
Privatanställd	60	40	100	965
Subjektiv klass				
Arbetarhem	89	11	100	800
Jordbrukarhem	90	10	100	70
Tjänstemannahem	51	49	100	804
Högre tjänstemannahem	36	64	100	191
Företagarhem	73	27	100	175
Boendeområde				
Ren landsbygd	79	21	100	323
Mindre tätort	75	25	100	399
Stad/större tätort	70	30	100	784
Göteborg	55	45	100	605
Område				
Göteborgsregionen	59	41	100	1 271
Sjuhärad	75	25	100	269
Skaraborg	82	18	100	362
Fyrbodal	81	19	100	347

Kommentar: Frågan lyder 'Har du under det senaste året arbetat på distans? Skalan lyder 'Ja, i genomsnitt en dag, ... två dagar, ... tre dagar, ... fyra dagar, ... fem dagar i veckan', 'Nej, i mitt yrke går det inte att jobba på distans'. I tabellen har svarsalternativen en till fem dagar i veckan slagits ihop till en kategori som benämns 'Har arbetat på distans'. Procentbasen utgörs av de som uppgett att de yrkesarbetar eller har yrkesarbetat. Göteborgsregionen inkluderar respondenter i Kungsbacka.

Källa: Den västsvenska SOM-undersökningen 2022.

Sammanfattning

En av de fem stöttepelarna i Västra Götalandsregionens styrdokument ”Vision Västra Götaland – Det goda livet” är en välfungerande och hållbar arbetsmarknad med hög sysselsättning. Målsättningen är att främja utvecklingen på arbetsmarknaden och bidra till hög sysselsättning med tillväxt och välfärd, en vision som regionen i egenskap av ytterst ansvarig för bland annat hälso- och sjukvård rimligen bör ha goda förutsättningar att kunna uppfylla. Det här kapitlet om västsvenskarnas syn på arbetsmarknaden, oro för framtida arbetslöshet och bedömning av hur väl regionen sköter sin uppgift att bidra till sysselsättningen har bland annat visat att frågan om arbetsmarknaden som samhällsproblem, sett över tid, ligger på en förhållandevis låg nivå. I en historisk kontext har arbetsmarknaden varit ett av de största problemen för såväl västsvenskarna som det svenska folket, i synnerhet i ekonomiskt oroliga tider. Så är dock inte längre fallet. Frågan under de senaste två åren varit betydligt lägre prioriterad hos befolkningen jämfört med stora delar av 2000-talet och inte minst slutet av 1990-talet. Jämfört med andra samhällsområden såsom sjukvård, lag/ordning och skola/utbildning har arbetsmarknadsrelaterade frågor alltså en betydligt lägre position på invånarnas agenda över viktiga samhällsproblem.

Oro för att själv drabbas av arbetslöshet är som mest utbredd bland svarande som har en låg inkomst, som klarar sig dåligt på sin inkomst och vars anställning är tidsbegränsad. Även yrke spelar roll, där individer som arbetar som försäljare eller butikssäljare är särskilt benägna att uppleva risk för arbetslöshet. Egen inkomst utgör dock den viktigaste förklaringsfaktorn till upplevd risk att förlora arbetet under det kommande året. Oro över den personliga risken att drabbas av arbetslöshet speglar i mångt och mycket bilden av arbetsmarknaden som helhet, där individer som arbetar inom yrken med en stor andel tidsbegränsade anställningar av naturliga skäl är mer oroade än individer med övriga anställningsformer.

När det gäller frågan om hur väl regionen sköter sin uppgift att bidra till fler jobb uppvisar invånarna en förhållandevis neutral inställning. Andelen som ställer sig kritiska till regionens arbete har minskat under 2022 och andelen kritiska ligger nu på samma nivå som andelen positiva. Förflyttningen av de kritiska rösterna har dock framför allt rört sig i riktning mot uppfattningen att regionen varken gör ett bra eller dåligt arbete på området alternativt att svarspersonerna saknar uppfattning i frågan. Gruppskillnaderna i bedömningen av hur regionen sköter sin uppgift är relativt små och det är främst personer i övre medelålder samt boende i området Fyrbodalen som står ut genom att göra en mer negativ bedömning än övriga respondenter. Det har dock skett en tydlig förändring bland boende i Fyrbodalen, där andelen kritiska är klart lägre 2022 jämfört med 2021.

En av målsättningarna i Västra Götalands vision om ”det goda livet” handlar om att ge regionens invånare möjlighet att försörja sig och delta i samhällslivet på lika villkor. Distansarbete har sedan coronapandemins utbrott kommit att bli ett viktigt inslag på arbetsmarknaden. Kapitlet visar dock att andelen distansarbetande har minskat i Västra Götaland mellan 2021 och 2022, vilket gäller samtliga jämförda grupper. Möjligheten till distansarbete varierar ofta med avseende på utbildning, inkomst och subjektiv klass. Högutbildade, höginkomsttagare och boende i tjänstemanna- respektive högre tjänstemannahem arbetar i högre utsträckning på distans jämfört med andra grupper. Likaså arbetar boende i Göteborgsregionen i högre utsträckning på distans jämfört med boende i övriga Västra Götaland. Förutsättningarna för distansarbete är som lägst i grupper som arbetar inom service-, industri- och vårdsektorn, i synnerhet inom grupper med låga inkomstnivåer. En högre inkomstnivå förefaller ge ökade möjligheter till distansarbete, dock är arbetets inriktning av stor betydelse. Mest benägna att arbeta på distans är projektledare och konsulter, grupper som vanligen tillhör kategorin höginkomsttagare.

5. Hälsa och sjukvård

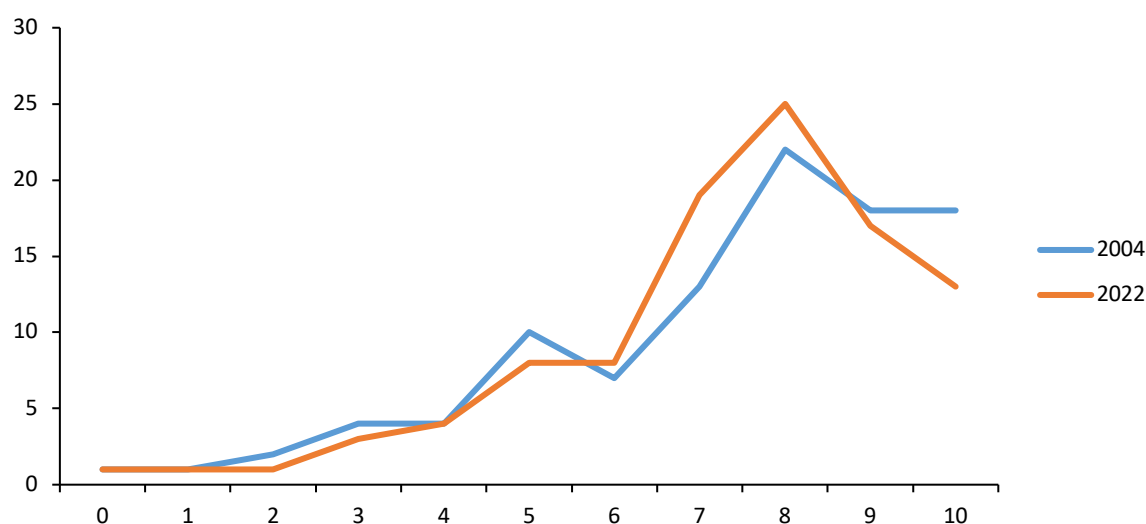
Det här kapitlet fokuserar på hur invånarna i Västra Götaland ser på hälsa samt på hälso- och sjukvården. Syftet är att kartlägga den egna upplevda hälsan bland respondenterna samt att utvärdera hur Västra Götalandsregionen sköter uppgiften gällande sjukhus och vårdcentraler. Inledningsvis görs en genomgång av hur regioninvånarna bedömer sin hälsa. Därefter redovisas hur de boende i regionen upplever hälso- och sjukvården, hur bedömningen har sett ut över tid och vilka delar av hälso- och sjukvården som de tycker fungerar bra respektive mindre bra.

Självskattad hälsa

I ”Vision Västra Götaland - Det goda livet” beskrivs fem fokusområden, områden som ska prioriteras långsiktigt för att stärka utvecklingen i Västra Götaland. Ett av de konkreta målen i visionen är att hälsoklyftor kopplade till kön, etnisk bakgrund och boendeområde ska utjämnas. Visionen siktar även på att hälso- och sjukvården i regionen ska präglas av hög tillgänglighet och kvalitet samt respekt för allas lika värde (Västra Götalandsregionen, 2005).

För att mäta den personliga hälsan i regionen används i SOM undersökningarna en självskattningsskala, där respondenterna skattar den egna hälsan på en skala mellan 0–10. Forskning visar att självskattad hälsa har hög prediktiv validitet i det avseendet att det på individnivå är starkt kopplat till framtida morbiditet och mortalitet (Idler & Benyamini, 1997). Figur 5.1 visar fördelningen av den självskattade hälsan i 2022 års västsvenska SOM-undersökning respektive 2004 års undersökning, då frågan fick sin nuvarande form. Jämfört med 2004 är andelen som skattar sin hälsa som skalans högsta värde, 10, lägre i 2022 års undersökning, ett likande mönster som har gått att se de senaste åren (se bl.a. SOM-institutet, 2022). Det är dock en större andel i 2022 års undersökning jämfört med 2004 som skattar sin hälsa som skalans tredje högsta värde, 8, vilket gör att genomsnittet är ungefär detsamma (7,4 år 2004 och 7,3 år 2022) även om fördelningen ser lite olika ut för respektive år.

Figur 5.1 Bedömning av personlig hälsa 2004 och 2022 (fördelning av svar mellan 0 och 10, medelvärde)

Kommentar: Frågan lyder Hur bedömer du ditt allmänna hälsotillstånd? Svarsskalan går från 0=Mycket dåligt till 10=Mycket gott. Procentbasen utgörs av de som besvarat frågan. Antal svarande 2004 är 3 379. Antal svarande 2022 är 2 470.

Källa: Den västsvenska SOM-undersökningen 2004 och 2022.

Tabell 5.1 redovisar fördelningen av den självskattade hälsan år 2022 och visar att män och kvinnor bedömer sin hälsa likvärdigt, med ett medelvärde på 7,3 för kvinnor och 7,4 för män. Resultaten är i linje med resultat från Folkhälsomyndighetens undersökningar, där kvinnor i regel rapporterar en något lägre skattning av den egna hälsan (Folkhälsomyndigheten, 2023). Bland respondenterna i den västsvenska SOM-undersökningen syns en viss skillnad mellan olika åldersgrupper. De äldsta respondenterna (65–90 år) skattar sin hälsa lägst – 7,0 i genomsnitt – tätt följd av den yngsta åldersgruppen (16–29 år) med ett medelvärde på 7,3. Åldersgruppen som skattar sin hälsa högst är personer i åldrarna 30–64 år (medelvärde 7,7). Detta mönster kunde även ses i resultaten från 2021 års undersökning.

På delregional nivå går det att utläsa att boende i Göteborgsregionen (inklusive Kungsbacka) skattar sin hälsa högst, med ett medelvärde på 7,5, medan boende i de andra tre delregionerna har en självskattad hälsa på mellan 7,0 och 7,2. Vid en närmare titt på Göteborgs Stad och de olika resursområdena inom kommunen syns ett tydligt mönster där medelvärdet bland boende i resursstarka områden är högre än medelvärdet i resurssvaga områden. Skillnaden i medelvärde mellan gruppen resursstark och resurssvag är 0,6 – en skillnad som är statistiskt signifikant.³ Störst skillnad i självskattad hälsa mellan olika grupper ser vi bland svarande med olika utbildningsnivå och inkomstnivå, där det i båda fallen skiljer 1,0 i medelvärde mellan den grupp som skattar sin hälsa högst och den grupp som skattar sin hälsa lägst. Bland respondenter med lägre utbildning är den självskattade hälsan 6,7 medan genomsnittet för svarande med hög utbildning är 7,7. Vad gäller månadsinkomst ser vi att de som har en månadsinkomst på under 25 000 kr har en självskattad hälsa på i genomsnitt 6,7 jämfört med de som har en månadsinkomst på 25 000 kr och uppåt som skattar sin hälsa 7,7 i genomsnitt.

---

³ Konfidensintervallet för kategorin 'resursstarkt område' (gruppen Resursstark och Medel Resursstark sammanslagna till en kategori) ligger mellan 7.614 och 8.082, och motsvarande konfidensintervall för 'resurssvagt område' (gruppen Resurssvag och Medel Resurssvag sammanslagna till en kategori) ligger mellan 6.861 och 7.611 (avrundat till tre decimaler).

Tabell 5.1 Bedömning av personlig hälsa hos olika samhällsgrupper 2022 (procent och medelvärde)

	Subjektiv hälsa			Medelvärde	Antal svarande
	Dålig	Medelgod	God		
Samtliga	10	35	55	7,3	2 470
Kön					
Kvinna	11	35	54	7,3	1 244
Man	8	34	58	7,4	1 213
Ålder					
16–29 år	11	35	54	7,3	336
30–49 år	6	31	63	7,7	730
50–64 år	9	35	56	7,4	616
65–90 år	13	37	50	7,0	788
Utbildning					
Låg	18	36	46	6,7	361
Medellåg	9	39	52	6,7	678
Medelhög	9	36	55	7,4	500
Hög	7	29	64	7,7	864
Delregion					
Göteborgsregionen	8	32	60	7,5	1 462
- Göteborg	8	34	58	7,5	784
- Resursstark	5	28	67	7,8	224
- Medel resursstark	7	33	60	7,6	213
- Medel resurssvag	11	38	51	7,2	224
- Resurssvag	10	40	50	7,2	123
Sjuhärad	14	35	51	7,0	325
Skaraborg	12	38	50	7,1	402
Fyrbodal	11	37	52	7,2	415
Månadsinkomst					
Max 14 999 kr	17	41	42	6,7	478
15 000 kr – 24 999 kr	15	42	43	6,7	463
25 000 kr – 44 999 kr	6	33	61	7,7	994
Minst 45 000 kr	4	23	73	7,7	425

Kommentar: Frågan lyder: Hur bedömer du ditt allmänna hälsotillstånd? Svarsskalan går från 0=Mycket dåligt till 10=Mycket gott. Definition av självskattad hälsa 0–4= dålig hälsa, 5–7=medelgod hälsa, 8–10=god hälsa. Göteborgsregionen inkluderar respondenter i Kungsbacka. Procentbasen utgörs av de som besvarat frågan.

Källa: Den västsvenska SOM-undersökningen 2022.

Resultaten från 2022 års SOM-undersökning visar att det finns hälsoskillnader som framför allt tycks vara kopplade till socioekonomiska faktorer så som utbildning och inkomst.⁴ För att uppnå visionsmålet om att utjämna klyftor inom hälsa mellan olika grupper i samhället återstår således en hel del arbete inom regionen.

Blandad bedömning av sjukvården i Västra Götalandsregionen

Förutom att minska hälsoklyftorna i Västra Götaland är en del av ”Vision Västra Götaland - Det goda livet” att samtliga regionens invånare ska ha tillgång till högkvalitativ hälso- och sjukvård (Västra Götalandsregionen, 2005). Även ur ett medborgerligt perspektiv är hälso- och sjukvården viktig. Detta går att se inte minst genom att sjukvården toppar listan över de viktigaste regionala frågorna för 2022, en trend som hållit i sig sedan 1998 (SOM-institutet, 2023). Hela 52 procent av respondenterna i 2022 års västsvenska SOM-undersökning uppger sjukvården som en av de viktigaste regionala frågorna. En god hälsa bland invånarna i Västra Götaland med en fungerande hälso- och sjukvård som är lättillgänglig och av god kvalitet är mycket viktig både för invånarna i Västra Götaland och för regionen.

⁴ En korrelationsanalys mellan subjektiv hälsa och inkomst visar på ett måttligt positivt samband ($r=0.2579$, $p<0.05$).

Tabell 5.2 visar, baserat på 2022 års västsvenska SOM-undersökning, en översikt av hur respondenterna bedömer hur Västra Götalandsregionen sköter området hälso- och sjukvård. Resultaten visar att det råder en delvis positiv bild av hur regionen sköter hälso- och sjukvården, där 39 procent av de svarande, alltså knappt fyra av tio, anser att regionen sköter sin uppgift mycket eller ganska bra och 33 procent anser att regionen sköter sin uppgift ganska eller mycket dåligt. Tabellen redovisar även ett balansmått vilket anger andelen som tycker att hälso- och sjukvården sköts ganska eller mycket bra minus andelen som tycker att hälso- och sjukvården sköts ganska eller mycket dåligt. För 2022 års undersökning är balansmättet +6 för samtliga respondenter, vilket innebär att det alltså är en större andel av respondenterna som på en generell nivå anser att Västra Götalandsregionen gör ett bra jobb jämfört med andelen som anser att de gör ett dåligt jobb. Det generella mönstret skiljer sig en del åt jämfört med de senaste åren. I 2022 års undersökning bedöms sjukvården mindre positivt än i 2021 och 2020 års undersökning. Jämför man dock med åren 2018 och 2019 gjorde boende i Västra Götaland då ungefär samma bedömning som 2022.

Tabell 5.2 Uppfattning om hur Västra Götalandsregionen sköter hälso- och sjukvården 2022 (procent, antal och balansmått)

	Mycket bra	Ganska bra	Varken eller	Ganska dåligt	Mycket dåligt	Ingen uppfattning	Antal svar	Balansmått
Samtliga	5	34	22	24	9	6	2 520	+6
Ålder								
16–29 år	5	32	20	24	10	9	340	+3
30–49 år	3	29	23	28	11	6	744	-7
50–64 år	4	33	23	25	11	4	626	+1
65–90 år	8	41	21	18	7	5	810	+24
Delregion								
Göteborgsregionen	4	32	22	23	10	9	1 493	+3
Sjuhärad	8	33	19	24	9	7	334	+8
Skaraborg	6	38	26	18	8	4	411	+18
Fyrbodal	6	35	21	24	10	4	417	+7

Kommentar: Frågan lyder Allmänt sett, hur tycker du att Västra Götalandsregionen sköter sin uppgift när det gäller? följt av det aktuella ansvarsområdet. Balansmättet visar andelen som svarar bra minus andelen som svarar dåligt inom de olika serviceområden som undersökts. Mättet varierar mellan +100 (samtliga svarar bra) och -100 (samtliga svarar dåligt). Göteborgsregionen inkluderar respondenter i Kungälv. Procentbasen utgörs av de som besvarat respektive delfråga.

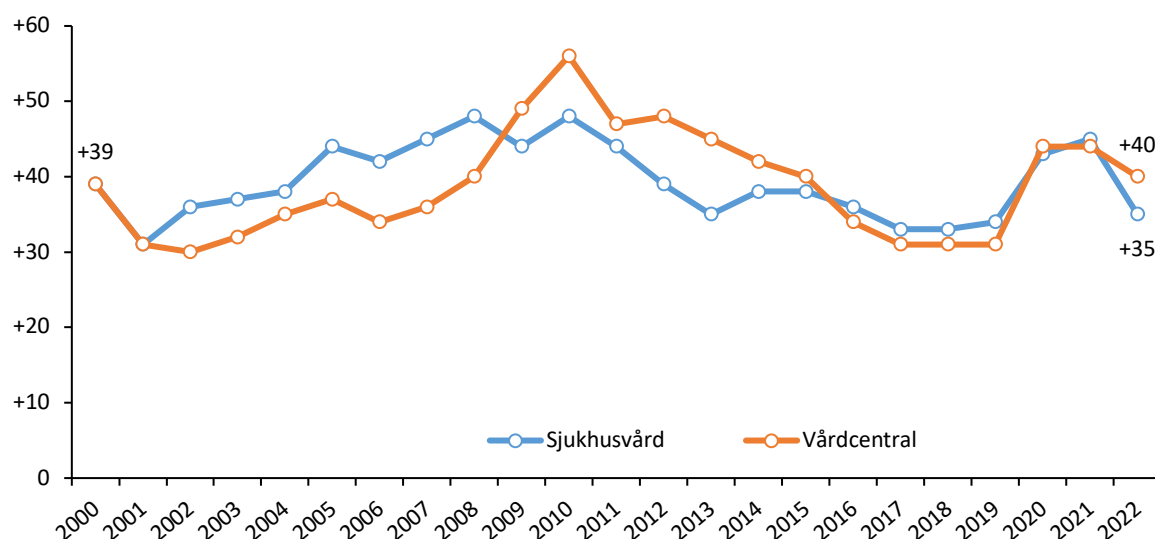
Källa: Den västsvenska SOM-undersökningen 2022.

Balansmåttarna i tabell 5.2 vittnar om vissa regionala skillnader i den allmänna uppfattningen om hur regionen sköter hälso- och sjukvården, även om balansmåttarna är positiva i alla delregioner. Vad de regionala skillnaderna specifikt beror på går inte att uttömmande svara på med hjälp av SOM-undersökningen, även om tabell 5.5 och 5.6 i detta kapitel ger en ledtråd om att brist på tillgänglighet och effektivitet i organisationen är de delar som respondenterna är mer kritiska till. Den mest positiva bedömningen av hur hälso- och sjukvården sköts av regionen görs av boende i Skaraborg (+18) samt av 65–90 åringar (+24).

Den västsvenska SOM-undersökningen för 2022 undersöker även vad respondenterna anser om servicen i den egna kommunen på områdena sjukhusvård och vårdcentral. För båda dessa områden är bedömningen mer positiv jämfört med den övergripande regionala bedömningen. Figur 5.2 visar en

nedåtgående trend vad gäller bedömning av service på områdena vårdcentral och sjukhusvård sedan 2010, även om den negativa trenden verkade avstanna 2017 och 2018, som sedan följdes av en uppgång under åren med coronapandemin (2020 och 2021). I 2022 års mätning är bedömning mindre positiv än 2021 men det går ännu inte att säga något om det är ett avbrott i den positiva trend som uppvisats vid de två tidigare årens mätningar eller om det är en fortsättning på den tidigare negativa trenden.

Figur 5.2 Bedömning av service: sjukhusvård och vårdcentral, Västra Götaland 2000–2022 (balansmått)

Kommentar: Frågan lyder Vad anser du om servicen i den kommun där du bor på följande områden? Svartaltemativen är 'Mycket bra', 'Ganska bra', 'Varken bra eller dåligt', 'Ganska dåligt', 'Mycket dåligt' samt 'Ingen uppfattning'. Balansmålet visar andelen nöjda minus andelen missnöjda inom de olika serviceområden som undersökts. Måttet varierar mellan +100 (alla är nöjda) och -100 (alla är missnöjda). Procentbasen utgörs av de som besvarat respektive delfråga.

Källa: Den västsvenska SOM-undersökningen 2000–2022.

I tabell 5.3 går det att se hur bedömningen av sjukhusvård och vårdcentral i kommunen skiljer sig mellan olika grupper. Respondenter i det äldsta åldersspannet är mest nöjda med servicen vad gäller sjukhusvård (+54) och vårdcentral i hemkommunen (+58). Vidare till utbildningsnivå är respondenter med lägre utbildning mest nöjda med sjukhusvården (+48). När det kommer till bedömning av service på vårdcentral syns inget tydligt mönster kopplat till utbildningsnivå. Vad gäller könsskillnader återfinns en viss sådan när det kommer till bedömning av sjukhusvård, där män gör en något mer positiv bedömning än kvinnor, men ingen könsskillnad går att utläsa gällande bedömning av vårdcentral.

Liksom i den generella bedömningen av hälso- och sjukvården i tabell 5.2 syns vissa regionala skillnader vad gäller bedömningen av sjukhusvård. Boende i Skaraborg gör den mest positiva bedömningen av sjukhusvården med ett balansmått på +48, medan respondenter hemmahörande i Sjuhärad gör den minst positiva bedömningen av sjukhusvården (+28). Även när det kommer till bedömningen av servicen på vårdcentral gör boende i Skaraborg den mest positiva bedömningen (+46) tätt följt av boende i Fyrbodall ligger på ungefär samma nivå (+45) medan respondenter hemmahörande i Sjuhärad och Göteborgsregionen gör den minst positiva bedömningen av servicen på vårdcentral i den egna hemkommunen (+37 respektive +38).

Den självskattade hälsan uppvisar ett tydligt mönster vad gäller bedömningen av service i kommunen på de två områdena. De två områdena bedöms båda högre ju högre man själv skattar sin hälsa. Mönstret framträder även vid en multipel regressionsanalys, där hela den 11-gradiga skalan för subjektiv hälsa används och där vi även kontrollerar för kön, ålder och utbildningsnivå⁵.

Tabell 5.3 Bedömning av sjukhusvård och vård på vårdcentral, Västra Götaland 2022 (balansmått och antal)

	Sjukhusvård	Antal svar	Vårdcentral	Antal svar
Samtliga	+35	2 469	+40	2 482
Kön				
Kvinna	+34	1 247	+39	1 259
Man	+39	1 210	+40	1 211
Ålder				
16–29 år	+24	334	+27	334
30–49 år	+25	730	+28	730
50–64 år	+33	620	+36	620
65–90 år	+54	785	+58	798
Utbildning				
Låg	+48	355	+47	365
Medellåg	+31	679	+37	675
Medelhög	+36	502	+47	506
Hög	+35	867	+34	870
Delregion				
Göteborgsregionen	+36	1 460	+38	1 474
Sjuhärad	+28	328	+37	326
Skaraborg	+48	404	+46	403
Fyrbodals	+34	410	+45	415
Självskattad hälsa				
Dålig hälsa	+28	231	+22	235
Medelgod hälsa	+34	837	+38	845
God hälsa	+38	1 346	+45	1 348

Kommentar: Frågan lyder Vad anser du om servicen i den kommun där du bor på följande områden? Svartalternativen är 'Mycket bra', 'Ganska bra', 'Varken bra eller dåligt', 'Ganska dåligt', 'Mycket dåligt' samt 'Ingen uppfattning'. Balansmättet visar andelen nöjda minus andelen missnöjda inom de olika serviceområden som undersökts. Mättet varierar mellan +100 (alla är nöjda) och -100 (alla är missnöjda). Göteborgsregionen inkluderar respondenter i Kungälv. Definition av självskattad hälsa 0–4=dålig hälsa, 5–7=medelgod hälsa, 8–10=god hälsa. Procentbasen utgörs av de som besvarat respektive delfråga.

Källa: Den västsvenska SOM-undersökningen 2022.

⁵ För att underlätta tolkningen av resultaten från regressionen vänds skalan för bedömning av servicen på de två områdena och går från 'Mycket missnöjd' till 'Mycket nöjd'. B-koefficienten för sambandet mellan subjektiv hälsa och bedömning av sjukhusvård är 0.063 och för bedömning av vårdcentral 0.070 (avrundat till tre decimaler), kontrollerat för kön, ålder och utbildningsnivå. Båda sambanden är statistiskt signifikanta ($p < 0.000$).

Det är av extra intresse att se hur de som har varit i kontakt med sjukvården under det senaste året bedömer servicen på denna samt hur de skiljer sig från de som inte har behövt uppsöka sjukvården. Av tabell 5.4 framgår att gruppen av vårdtagare gör en mer positiv bedömning av sjukhusvården jämfört med samtliga respondenter, detta gäller både vårdtagare av övrig sjukhusvård samt de som behövt uppsöka akutsjukvården under det senaste året.

Vad gäller vården på vårdcentral är bilden mer tvetydig. Vårdtagare av offentlig vårdcentral är mer positiva i sin bedömning jämfört med både vårdtagare av privat vårdcentral och genomsnittet för samtliga i undersökningen, som båda gör ungefär samma bedömning. Jämför vi de två vårdtagargrupperna ser vi att andelen nöjda är ca 64 procent bland vårdtagare av offentlig vårdcentral medan motsvarande siffra bland vårdtagare av privat vårdcentral är ca 59 procent.

Tabell 5.4 Bedömning av service: sjukhusvård och vårdcentral, bland samtliga respektive vårdtagare, Västra Götaland 2022 (procent, antal och balansmätt)

	Mycket nöjd	Ganska nöjd	Varken eller	Ganska missnöjd	Mycket missnöjd	Ingen upp- fattning	Antal svar	Balans- mätt
Sjukhusvård								
Samtliga	14	35	19	9	5	18	2 469	+35
Vårdtagare av akutsjukvård	23	38	15	11	6	7	552	+44
Vårdtagare av annan sjukhusvård	21	39	17	10	5	8	873	+45
Vårdcentral								
Samtliga	17	41	18	13	5	6	2 482	+40
Vårdtagare av offentlig vårdcentral	19	44	16	13	5	3	1 379	+45
Vårdtagare av privat vårdcentral	17	42	17	14	5	5	584	+40

Kommentar: Frågan lyder Vad anser du om servicen i den kommun där du bor på följande områden? Balansmättet visar andelen nöjda minus andelen missnöjda inom de olika serviceområden som undersökts. Mättet varierar mellan +100 (alla är nöjda) och -100 (alla är missnöjda).

Procentbasen utgörs av de som besvarat respektive delfråga.

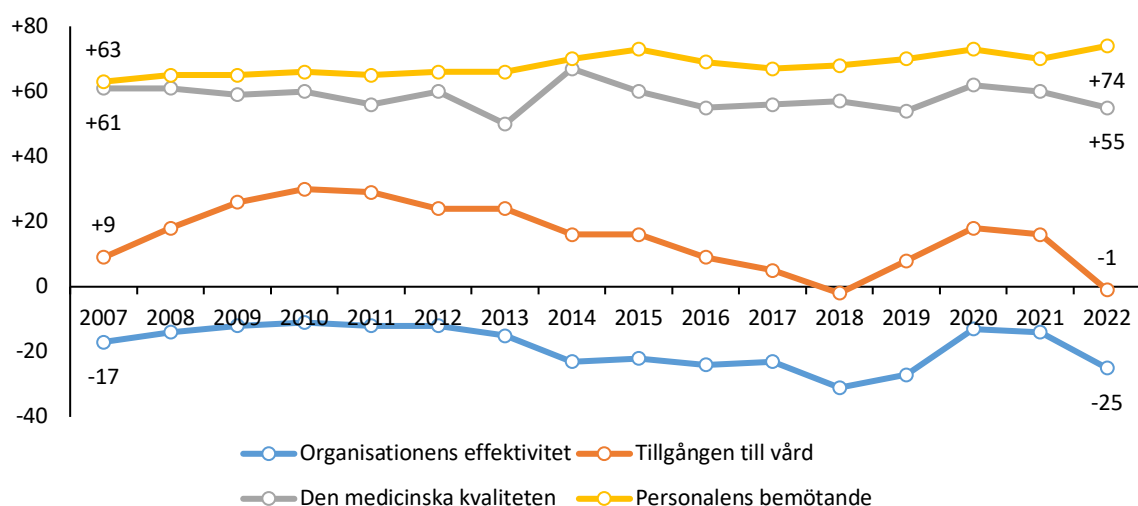
Källa: Den västsvenska SOM-undersökningen 2022.

I den västsvenska SOM-undersökningen 2022 ställdes det även frågor om uppfattningen av specifika delar av sjukvården i Västra Götaland. Respondenterna tillfrågades om deras uppfattning om organisationens effektivitet, tillgången till vård, den medicinska kvalitén samt personalens bemötande. Figur 5.3 visar uppfattningen om de olika delarna av sjukvården över tid. De större upp- och nedgångarna som gick att se för bedömningen av sjukvården generellt i figur 5.2 syns inte i samma utsträckning när det kommer till uppfattningen om de olika delarna av sjukvården. I stället indikerar figur 5.3 en relativt stabil utveckling på de fyra områdena.

Organisationens effektivitet uppfattas fortsatt övervägande dålig bland respondenterna i Västra Götaland. För 2022 är balansmättet -25 vilket är på ungefär samma nivå som 2019 (-27). En fortsatt oroväckande trend är den kritiska bedömning som respondenterna gör av tillgången till vård. År 2010 uppmätte balansmättet toppnivån +30 och minskade därefter fram till 2018. Under åren 2019–2021 uppvisades dock en viss ökning men i 2022 års undersökning ser vi återigen en nedgång med ett balansmätt på -1, vilket är på ungefär samma nivå som bottennoteringen 2018.

Figur 5.3 Uppfattning om olika delar av sjukvården i Västra Götaland 2007–2022 (balansmätt)

Kommentar: Frågan lyder Allmänt sett, vilken är din uppfattning om hälso- och sjukvården i Västra Götaland i följande avseenden? Svartalternativen är 'Mycket bra', 'Ganska bra', 'Varken bra eller dåligt', 'Ganska dåligt', 'Mycket dåligt' samt 'Ingen uppfattning'. Balansmättet visar andelen som svarat bra minus andelen som svarat dåligt om de olika serviceområden som undersökts. Måttet varierar mellan +100 (alla svarar bra) och -100 (alla svarar dåligt).

Källa: Den västsvenska SOM-undersökningen 2007–2022.

Tabell 5.5 redogör för samtliga svartalternativ gällande bedömningen av de olika delarna av vården. Från tabellen framgår att respondenterna framför allt uppfattar personalens bemötande och den medicinska kvaliteten som mycket bra. Även om effektiviteten i organisationen får ett negativt balansmätt är det värt att påpeka att en relativt stor andel av respondenterna uttrycker att de inte har någon uppfattning om saken eller svarar varken eller. Dessa svartalternativ uppger 16 respektive 23 procent av respondenterna, jämfört med exempelvis tillgången till vård där motsvarande siffror är fyra respektive 19 procent.

Tabell 5.5 Uppfattning om olika delar av sjukvården i Västra Götaland 2022 (procent och balansmätt)

	Mycket bra	Ganska bra	Varken eller	Ganska dåligt	Mycket dåligt	Ingen uppfattning	Balansmätt
Personalens bemötande	33	46	12	4	1	4	+74
Den medicinska kvaliteten	19	45	16	6	3	11	+55
Tillgången till vård	8	30	19	26	13	4	-1
Organisationens effektivitet	3	15	23	28	15	16	-25

Kommentar: Frågan lyder Allmänt sett, vilken är din uppfattning om hälso- och sjukvården i Västra Götaland i följande avseenden? Svartalternativen är 'Mycket bra', 'Ganska bra', 'Varken bra eller dåligt', 'Ganska dåligt', 'Mycket dåligt' samt 'Ingen uppfattning'. Balansmättet visar andelen som svarat bra minus andelen som svarat dåligt om de olika serviceområden som undersökts. Måttet varierar mellan +100 (alla svarar bra) och -100 (alla svarar dåligt). Procentbasen utgörs av de som besvarat respektive delfråga. Minsta antal svarande: 2 456.

Källa: Den västsvenska SOM-undersökningen 2022.

Från analyserna på grupp nivå som framgår av tabell 5.6 syns återigen vissa geografiska skillnader. Respondenter boende i Göteborgsregionen utmärker sig genom att göra den mest kritiska bedömningen av både organisationens effektivitet och tillgången till vård. Respondenternas uppfattning om vårdens tillgänglighet är som bäst i Skaraborg (+8) och det är också den delregion där respondenterna är mest positiva till personalens bemötande. Sjuhärad utmärker sig som den delregion som är minst kritisk till organisationens effektivitet.

Respondenter som skattar den egna hälsan som dålig gör också en mer kritisk bedömning av samtliga fyra områden av sjukvården. En jämförelse mellan vårdtagare och icke-vårdtagare visar dock ingen markant skillnad mellan de som varit i kontakt med vården och de som inte varit det.

Tabell 5.6 Uppfattning om sjukvårdens olika delar i Västra Götaland i olika grupper 2022 (balansmätt)

	Personalens bemötande	Den medicinska kvaliteten	Tillgången till vård	Organisationens effektivitet
Samtliga	+74	+55	-1	-25
Delregion				
Göteborgsregionen	+70	+54	-2	-26
Sjuhärad	+69	+50	+2	-17
Skaraborg	+77	+52	+8	-24
Fyrbodal	+74	+55	+2	-21
Självskattad hälsa				
Dålig hälsa	+60	+37	-18	-36
Medelgod hälsa	+71	+54	+2	-19
God hälsa	+76	+59	+3	-27
Vårdtagare				
Nyttjar själv	+72	+52	+1	-29
Nyttjar inte	+73	+54	±0	-25

Kommentar: Frågan lyder: Allmänt sett, vilken är din uppfattning om sjukvården i Västra Götaland i följande avseenden: Svarsalternativen är 'Mycket bra', 'Ganska bra', 'Varken bra eller dåligt', 'Ganska dåligt', 'Mycket dåligt' och 'Ingen uppfattning'. Balansmättet visar andelen som svarat bra minus andelen som svarat dåligt om de olika serviceområden som undersökts. Mättet varierar mellan +100 (alla svarar bra) och -100 (alla svarar dåligt). Göteborgsregionen inkluderar respondenter i Kungälv. Procentbasen utgörs av de som besvarat respektive delfråga. Nyttjande av sjukvård baseras på andelen som angivit att de själva nyttjat minst något av alternativen akutvård och annan sjukvård. Definition av självskattad hälsa 0-4=dålig hälsa, 5-7=medelgod hälsa, 8-10=god hälsa. Antal svarande är mellan 2 456 och 2 606.

Källa: Den västsvenska SOM-undersökningen 2022.

Sammanfattning

I Västra Götalandsregionens styrdokument "Vision Västra Götaland - Det goda livet" utgör hälsa ett av fem fokusområden. Målsättningen är att erbjuda en likvärdig vård med hög tillgänglighet och kvalitet för alla. Det här kapitlet visar hur invånarna i Västra Götaland bedömer den egna hälsan samt deras syn på sjukvården.

Huvudresultaten indikerar att den självskattade hälsan alltså bedöms som god. När det gäller bedömningen av hur regionen sköter hälso- och sjukvården uppger nästan 40 procent av de svarande i 2022 års undersökning att regionen sköter uppgiften bra, vilket är ungefär samma nivå som 2021. Bedömningen av vårdcentraler och sjukhusvård inom den egna kommunen är även den relativt positiv. År 2020 och 2021 sågs ett visst avbrott i den negativa trend vad gäller bedömningen av dels hur regionen sköter hälso- och sjukvården, dels bedömningen av sjukhusvård och av vårdcentral i den egna hemkommunen. År 2022 görs återigen en mer negativ bedömning på dessa områden. Kommande års undersökningar får visa om resultaten för 2022 var ett tillfälligt avbrott i en ny positiv trend, eller om 2020 och 2021 var ett undantag från den annars negativa trenden. Vidare är de vårdtagare som uppsökt sjukvården generellt mer positiva till servicen i allmänhet än de som inte har behövt uppsöka sjukvård det senaste året. Resultaten visar också att uppfattningen om sjukvården skiljer sig markant beroende på vilka delar av vården som bedöms. Organisationens effektivitet, och i viss mån även tillgången till vård, får dåliga betyg medan medicinsk kvalitet och personalens bemötande bedöms som mycket positiva.

Självskattad hälsa

Den självskattade hälsan visar på en relativt liten förändring över tid. Jämfört med 2004 är nivån i stort sett densamma. Ingen större könsskillnad kan utläsas av resultaten men vad gäller olika åldersgrupper går det att se en generellt något högre självskattad hälsa bland respondenter i åldersgruppen 30–49 år, följt av personer i åldrarna 50–64 år. Socioekonomiska faktorer såsom inkomst har betydelse för självskattad hälsa i förväntad riktning där högre inkomst kan kopplas till högre självskattad hälsa. Det här är ett av de mer robusta sambanden inom folkhälsa och socialmedicin och har replikerats under många år i de flesta kulturer. Resultaten visar däremot inga markanta delregionala skillnader i 2022 års undersökning vad gäller självskattad hälsa, men däremot mellan de olika resursområdena inom Göteborg.

Sjukvården i Västra Götaland

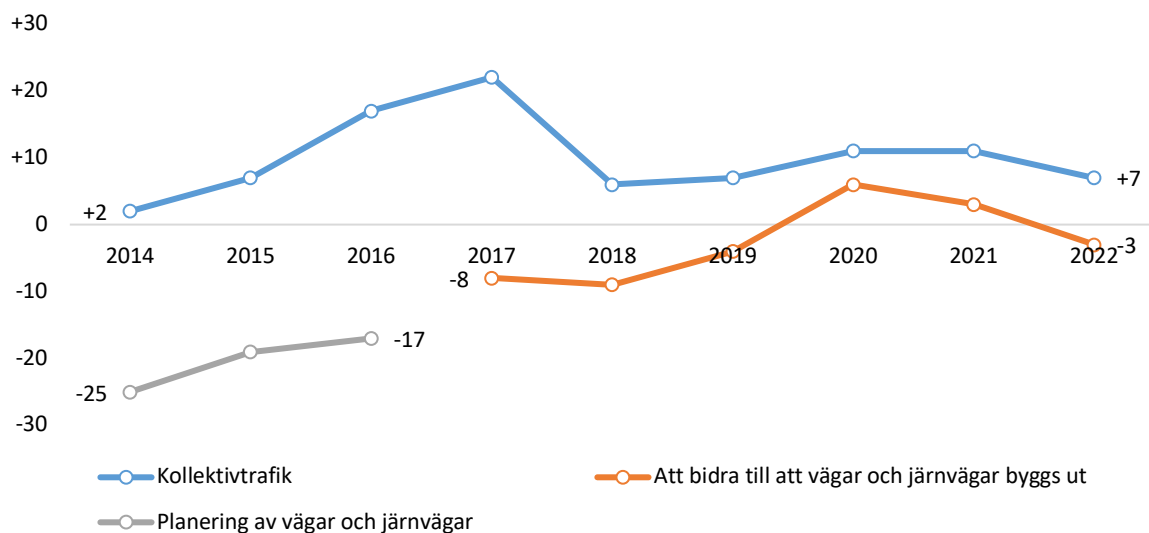
Sjukvården faller ut som en av de viktigaste regionala frågorna i Västra Götaland. När invånarna under höst och tidig vinter 2022 bedömer hur Västra Götalandsregionen sköter hälso- och sjukvården råder det en övervägande (om än svag) positiv bild. Jämfört med 2021 och 2020 är det förvisso en något mindre positiv bedömning som görs, då bedömningen i 2022 års undersökning ser ut ungefär som den gjorde under åren 2018 och 2019. Mest positiva till servicen är äldre och boende i Skaraborg. Ett annat fynd som återkommer i resultaten är att vårdtagare är mer positiva till servicen, det vill säga att de som har besökt vården (akutsjukvård, annan sjukhusvård, offentlig och privat vårdcentral) är mer nöjda med servicen än de som inte har besökt vården. När det kommer till bedömningar av olika delar av sjukvården går siffrorna isär ganska mycket. Personalens bemötande och den medicinska kvaliteten bedöms i hög grad som ganska eller mycket bra men tillgången till vård och organisationens effektivitet bedöms av en stor andel av respondenterna som ganska eller mycket dålig. Ett genomgående mönster är att en lägre självskattad hälsa verkar vara relaterat till en lägre och mer negativ uppfattning om sjukvårdens olika delar. Resultaten indikerar också att tillgången till vård bedöms olika beroende på delregion. I Göteborgsregionen bedöms den som lägst och i Skaraborg som högst.

6. Infrastruktur

Vision Västra Götaland deklarerar att målet är en region med attraktiva lokala arbetsmarknader och kortare avstånd för att öka sammanhållningen av regionen. Infrastrukturplanering och kollektivtrafik är två av Västra Götalandsregionens huvudsakliga ansvarsområden, tillsammans med hälso- och sjukvård. Regionens tillhandahållare av kollektivtrafik (Västtrafik AB) ägs av regionen vilket ytterligare förtydligar regionens ansvar. Invånarnas bedömning av hur regionen sköter sin uppgift inom områden relaterade till infrastruktur redovisas i föreliggande kapitel tillsammans med vad boende i Västra Götaland tycker om ett antal planerade och genomförda infrastrukturprojekt följt av invånarnas bedömning av hur kollektivtrafiken fungerar.

Omnämmandet av infrastruktur som viktigt samhällsproblem/samhällsfråga i den västsvenska SOM-undersökningen har minskat på regional nivå sedan 2011 (Wärnlöf Bové, 2021), och studier av förtroende i Göteborg visar på hur hanterandet av infrastrukturprojekt kan få långtgående konsekvenser för politikerförtroende (Oscarsson, Solevid & Ahlbom 2021). Sedan 2014 har boende i Västra Götalandsregionen fått svara på två övergripande frågor om infrastrukturen i regionen. Den ena frågan handlar om den allmänna uppfattningen om hur regionen sköter kollektivtrafiken och den andra om vägar och järnvägar. Utfallet av frågorna redovisas över tid i figur 6.1. Hur regionen sköter kollektivtrafiken har fluktuerat något över tid men hållit sig stabilt på den positiva sidan av skalan. Fler har bedömt regionens arbete med kollektivtrafiken som positivt än negativt under hela mätperioden. Vad gäller frågan om vägar och järnvägar så har formuleringen ändrats under tidsperioden men har ämnat fånga upp samma dimension av regionens arbete med väg och järnvägsnätet. Vid mätningarnas start 2014 var regionen mitt i den lokala omröstningen om trängselskatten i Göteborg och det västsvenska paketet, och västlänken diskuterades livligt i olika medier (Wärnlöf Bové, 2021). Regionens planering av vägar och järnvägar fick då ett övervägande negativt omdöme. Inställningen har sedan dess gått uppåt och under 2020 och 2021 var bedömningen av regionens arbete med väg och tågnätet övervägande positiv. I 2022 års mätning gör dock de boende i Västra Götaland återigen en negativ bedömning av hur regionen sköter sin uppgift vad gäller att bidra till att vägar och järnvägar byggs ut.

Figur 6.1 Uppfattning om hur Västra Götalandsregionen sköter sin uppgift, Västra Götaland 2014–2022 (balansmätt)

Kommentar: Frågan lyder: Allmänt sett, hur tycker du att Västra Götalandsregionen sköter sin uppgift när det gäller: 2014–2016 löd frågan om vägar och järnvägar: Planering av vägar och järnvägar. Från 2017 lyder frågan istället att bidra till att vägar och järnvägar byggs ut. Procentbasen utgörs av de som besvarat respektive delfråga. Balansmättet visar andelen som tycker att regionen sköter sig bra minus dem som tycker att regionen sköter sig dåligt. Balansmättet kan variera mellan +100 (alla tycker att regionen sköter sig bra) och -100 (alla tycker att regionen sköter sig dåligt).
Källa: Den västsvenska SOM-undersökningen 2014–2022.

I tabell 6.1 redovisas utfallet av de två frågorna för 2022 i olika grupper. Kollektivtrafiken bedöms positivt i de allra flesta subgrupper. Mest positiva till hur kollektivtrafiken sköts är boende i stad eller större tätort, svarande med låg utbildning, 65–90 åringar och boende i Skaraborg, som alla grupper har ett balansmätt på +13 eller högre. Två subgrupper har ett negativt balansmätt, vilket är 50–64 åringar (-1) och personer boende på ren landsbygd (-6).

Tabell 6.1 Uppfattning om hur Västra Götalandsregionen sköter sin uppgift, olika grupper, Västra Götaland 2022 (balansmått)

		Kollektivtrafik	Att bidra till att vägar och järnvägar byggs ut	Minsta antal
Samtliga		+7	-3	2 488
Kön	Kvinna	+6	+1	1 251
	Man	+8	-4	1 225
Ålder	16–29 år	+8	+16	338
	30–49 år	+3	-2	735
	50–64 år	-1	-13	621
	65–90 år	+17	-4	793
Utbildning	Låg	+13	+3	361
	Medellåg	+3	-5	673
	Medelhög	+7	-6	502
	Hög	+8	-3	867
Stad/land	Ren landsbygd	-6	-11	364
	Mindre tätort	+3	-5	471
	Stad eller större tätort	+16	-3	823
	Göteborg	+8	+5	784
Delregion	Göteborgsregionen	+6	±0	1 471
	Sjuhärad	+6	+3	328
	Skaraborg	+13	-6	407
	Fyrbodal	+7	-12	408

Kommentar: Frågan lyder; Allmänt sett, hur tycker du att Västra Götalandsregionen sköter sin uppgift när det gäller: Procentbasen utgörs av de som besvarat respektive delfråga. Balansmålet visar andelen som tycker att regionen sköter sig bra minus dem som tycker att regionen sköter sig dåligt. Göteborgsregionen inkluderar respondenter i Kungsbacka. Balansmålet kan variera mellan +100 (alla tycker att regionen sköter sig bra) och -100 (alla tycker att regionen sköter sig dåligt).

Källa: Den västsvenska SOM-undersökningen 2022.

Västra Götalandsregionens uppgift vad gäller att bidra till att vägar och järnvägar byggs ut, bedömdes 2022 svagt negativt (figur 6.1). Mest positiva i sin bedömning är dock den yngsta åldersgruppen (+16) och, strax över nollstrecket, finner vi också grupper som kvinnor, svarande med låg utbildning samt boende i Göteborg och Sjuhärad (tabell 6.1). Mest negativa i sin bedömning är 50–64 åringar, boende på landsbygd samt boende i Fyrbodal, som alla har ett balansmått på strax under -10.

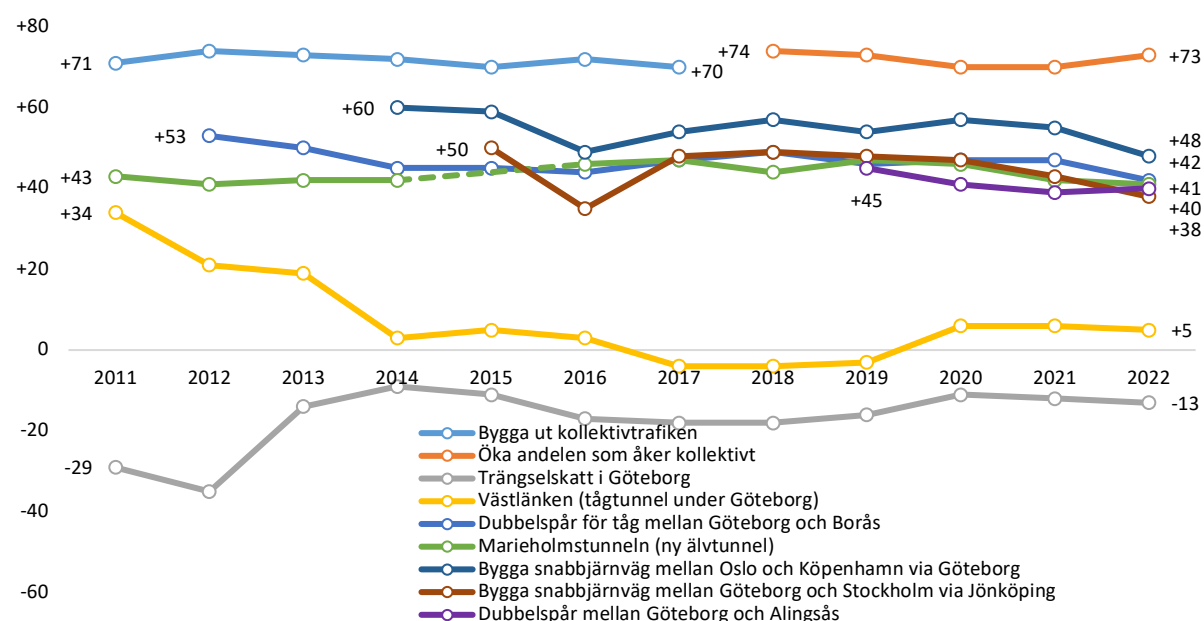
Bedömning av infrastrukturprojekt

Attityder till infrastrukturprojekt i Västra Götaland har undersökts i den västsvenska SOM-undersökningen sedan 2006. Attityderna till de olika infrastrukturprojekten i undersökningen har legat relativt stabilt för flertalet trafikåtgärder sedan 2011 (figur 6.2). Undantaget från stabiliteten finner vi i bedömningen av trängselskatten och Västlänken. Med balansmått från +38 och upp till +73 finner vi trafikåtgärder som att öka andelen som åker kollektivt, bygga dubbelspår och snabbjärnvägar med anknytningar i Göteborg samt Marieholmstunneln.

Trängselskatten i Göteborg nådde sin lägsta nivå 2012 (-35), året då beslutet togs i riksdagen. Hösten efter dess införande hade den negativa opinionen stävjats och opinionsbalansen landade på -14. Sedan

dess har opinionsbalansen varit relativt stabil mellan -18 (2017/2018) och -9 (2014), och hösten 2022 ligger den på -13. Den trafikåtgärd vars opinionsbalans förändrats mest under den uppmätta perioden är Västlänken (tågtunnel under Göteborg). 2011 var klart fler positiva till dess genomförande (+34). En kartläggning av hur ofta Västlänken omskrevs i medierna under det året indikerar att Västlänken var ett relativt okänt, i alla fall föga i medier omdebatterat projekt (se figur 1 i Wärnlöf Bové, 2021). Under de följande åren försämrades invånarnas inställning till trafikåtgärden. 2017 var första gången som fler var negativa än positiva till förslaget. Denna inställning etablerades 2018 och 2019 då nivåerna låg på liknande nivåer. Från mätningen 2020 och framåt noteras att bedömningen av västlänken återigen är positiv och åter på nivåer strax över nollstrecket. Framtida mätningar får visa om den positiva trenden fortsätter eller om det var en tillfällig uppgång. Med start 2019 började mätningen av förslaget att bygga dubbelspår mellan Göteborg och Alingsås – ett förslag som övervägande bedöms positivt sedan dess och 2022 uppmäter ett balansmått på +40.

Figur 6.2 Uppfattning om aktuella infrastrukturprojekt, Västra Götaland 2011–2022 (balansmått)

Kommentar: Frågan lyder: Vilken är din åsikt om följande beslutade trafikåtgärder/förslag? Procentbasen utgörs av de som besvarat respektive delfråga. Balansmålet visar andelen som tycker att förslaget är bra minus andelen som tycker förslaget är dåligt. Balansmålet kan variera mellan +100 (alla tycker att förslaget är bra) och -100 (alla tycker att förslaget är dåligt). Frågan om Marieholmstunneln ställdes inte 2015.

Källa: Den västsvenska SOM-undersökningen 2011–2022.

Tabell 6.2 visar hur befolkningen i Västra Götaland ställde sig till de nio infrastruktursatsningar, några genomförda och andra föreslagna, som mättes 2022. Utöver balansmålet, som också redovisades i figur 6.2 så ger oss tabell 6.2 insikt i hur många som har en uppfattning i frågan. Vi finner där fyra trafikåtgärder där 1/3 eller fler uppger att de inte har någon uppfattning i frågan. Flest svarande saknar uppfattning om Marieholmstunneln (42 procent). Även vad gäller utbyggnaden av dubbelspår för tåg mellan Göteborg och Borås, Västlänken samt förslaget om att bygga dubbelspår mellan Göteborg och Alingsås är det så många som 35 och 40 procent som uppger att de inte har någon åsikt i frågan. Svårheten eller oviljan att ta ställning i frågor kan dels ha att göra med frågornas komplexitet, dels den lokala avgränsningen av projekten. Förslaget som har lägst andel svarande som uppger att de inte har någon åsikt i frågan är förslaget om att öka andelen som åker kollektivt (14 procent).

Tabell 6.2 Uppfattning om beslutade och föreslagna infrastrukturprojekt, Västra Götaland 2022 (procent, antal och balansmått)

	Bra förslag	Varken bra eller dåligt	Dåligt förslag	Ingen uppfattning	Summa procent	Antal svarande	Balansmått
Öka andelen som åker kollektivt	75	9	2	14	100	2 443	+73
Bygga ut hela E20 mellan Göteborg och Stockholm till motorväg	62	11	7	20	100	2 446	+55
Bygga snabbjärnväg mellan Oslo och Köpenhamn via Göteborg	58	11	10	21	100	2 448	+48
Marieholmstunneln (<i>ny älv-tunnel</i>)	45	10	3	42	100	2 457	+42
Dubbelspår för tåg mellan Göteborg och Borås	46	10	4	40	100	2 458	+42
Dubbelspår mellan Göteborg och Alingsås	45	15	5	35	100	2 443	+40
Bygga snabbjärnväg mellan Göteborg och Stockholm via Jönköping	52	13	14	21	100	2 448	+38
Västlänken (<i>tågtunnel under Göteborg</i>)	29	12	23	36	100	2 466	+6
Trängselskatt i Göteborg	26	16	39	19	100	2 456	-13

Kommentar: Frågan lyder: Vilken är din åsikt om följande beslutade trafikåtgärder/förslag? Procentbasen utgörs av de som besvarat respektive delfråga. Bra förslag består av alternativen Ganska bra förslag och Mycket bra förslag. Dåligt förslag består av alternativen Ganska dåligt förslag och Mycket dåligt förslag. Balansmättet visar andelen som tycker att förslaget är bra minus andelen som tycker förslaget är dåligt. Balansmättet kan variera mellan +100 (alla tycker att förslaget är bra) och -100 (alla tycker att förslaget är dåligt).

Källa: Den västsvenska SOM-undersökningen 2022.

Uppfattningen om infrastrukturprojekten redovisas för olika grupper i tabell 6.3. I de flesta fall är män mer positiva än kvinnor när det gäller beslutade trafikåtgärder eller förslag. Störst skillnad mellan könen finns vad gäller uppfattningen om att bygga ut hela E20 mellan Göteborg och Stockholm till motorväg där män (+64) är betydligt mer positivt inställda än kvinnor (+43). Att män genomgående är mer positivt inställda till infrastrukturprojekt är ett återkommande mönster över tid. Trängselskatt i Göteborg och Västlänken är de två projekt där, likt tidigare år, det går att se ett mönster av att yngre personer är mer positiva (mindre negativa) än äldre personer. Gällande snabbjärnvägar till andra storstäder med förbindelser i Göteborg är den äldsta åldersgruppen mindre positiv än övriga åldersgrupper. Utbildningsnivå påverkar inställningen till trafikåtgärder i flera fall. Högutbildade (både medelhög och hög) är, jämfört med lågutbildade, positivare till de allra flesta infrastrukturprojekt. De förslag som bedöms mest splittrat mellan de olika utbildningsnivåerna är de två förslagen som gäller snabbjärnvägar till andra storstäder med förbindelser i Göteborg. Svarande med låg utbildning bedömer förslagen minst positivt (+26 respektive +16) medan högutbildade är övervägande positiva till båda förslagen (+62 respektive +52).

Tabell 6.3 Uppfattning om aktuella infrastrukturprojekt i olika grupper, Västra Götaland 2022 (balansmått och antal)

	Öka andelen som åker kollektivt	Bygga ut hela E20 till motorväg	Bygga snabbjärnväg mellan Oslo och Köpenhamn via Göteborg	Bygga dubbelspår för tåg mellan Göteborg och Borås	Marieholmstunneln (ny älv-tunnel)	Dubbelspår mellan Göteborg och Alingsås	Bygga snabbjärnväg mellan Göteborg och Stockholm via Jönköping	Västlänken (tågtunnel under Göteborg)	Trängselskatt i Göteborg	Minsta antal svar
Samtliga	+73	+55	+48	+42	+41	+40	+38	+5	-13	2 443
Kön										
Kvinna	+71	+43	+47	+36	+34	+34	+40	+1	-10	1 227
Man	+75	+64	+51	+48	+47	+45	+37	+11	-16	1 199
Ålder										
16–29 år	+71	+40	+56	+36	+32	+33	+51	+11	-4	322
30–49 år	+77	+49	+62	+49	+47	+43	+53	+14	+1	721
50–64 år	+74	+60	+48	+44	+46	+46	+40	+7	-18	619
65–90 år	+72	+56	+35	+40	+36	+38	+19	-6	-25	770
Utbildning										
Låg	+58	+52	+26	+27	+24	+29	+16	+1	-29	353
Medellåg	+67	+59	+40	+35	+38	+37	+31	±0	-23	662
Medelhög	+77	+59	+51	+46	+44	+43	+40	+4	-17	495
Hög	+84	+45	+62	+53	+49	+47	+52	+12	+2	850

Kommentar: Frågan lyder: Vilken är din åsikt om följande beslutade trafikåtgärder/förslag? Procentbasen utgörs av de som besvarat respektive delfråga. Balansmålet visar andelen som tycker att förslaget är bra minus andelen som tycker förslaget är dåligt. Balansmålet kan variera mellan +100 (alla tycker att förslaget är bra) och -100 (alla tycker att förslaget är dåligt).

Källa: Den västsvenska SOM-undersökningen 2022.

Tabell 6.4 visar hur infrastrukturprojekten bedöms i olika grupper uppdelade efter delregion, trafikstråk och resvanor. Geografisk närhet till både planerade och genomförda trafikåtgärder påverkar bedömningen av desamma. Utbyggnad av vägar och järnvägar mottages mest positivt i de regioner som främst berörs, exempelvis är skaraborgsborna mest positiva till utbyggnaden av E20 till motorväg (+66) och boende i Göteborgsregionen är mest positiva till byggandet av snabbjärnvägar till andra storstäder med Göteborg som knutpunkt (+62 respektive +51). Trots den numera övervägande positiva opinionen kring Västlänken är boende i Göteborgsregionen minst positiva (-2) jämfört med övriga delregioner och åsikten om trängselskatten är fortsatt negativ bland boende i samtliga delregioner utom i Sjuhärad, även om bedömningen är mest negativ bland boende i Göteborgsregionen. Berördhetsfaktorn bekräftas när infrastrukturprojekten bedöms efter indelning i kommuner som ligger längs större trafikstråk.

Om opinionen påverkas av huruvida bil används frekvent som färdmedel eller om resor med kollektivtrafik är vanliga redogörs slutligen i tabell 6.4. Regelbundna användare av kollektivtrafik är genomgående mer positiva till infrastrukturprojekt som betyder en utveckling av kollektivtrafik och tågtrafik samt till trängselskatten, medan bedömningen av utbyggnader av vägnätet bedöms mindre positivt eller likvärdigt som de som regelbundet kör bil. På motsvarande sätt är frekventa bilister mer positivt inställda till förslagen om utbyggnad av vägnät, mindre positiva till projekt som berör utbyggnad av tågnätet och mer negativt inställda till trängselskatt. Sammanfattningsvis kan vi konstatera att invånarnas bedömning av trafikprojekt som berör dem nära geografiskt eller genom resvanor genererar starkare åsikter.

Ett av de redovisade projekten som bedöms övervägande negativ (trängselskatten) är knutit till en direkt kostnad för användaren (bilisten) samt ämnar också finansiera det västsvenska paketet där Västlänken ingår. Kostnader för övriga trafikåtgärder är ej specificerade i förslagen utan finansieras genom skattemedel vilket eventuellt kan påverka bedömningen.

Tabell 6.4 Uppfattning om aktuella infrastrukturprojekt i olika grupper, Västra Götaland 2022 (balansmätt och antal)

	Öka andelen som åker kollektivt	Bygga ut hela E20 till motorväg	Bygga snabbjärnväg mellan Oslo och Köpenhamn via Göteborg	Bygga dubbelspår för tåg mellan Göteborg och Borås	Bygga snabbjärnväg mellan Göteborg och Stockholm via Jönköping	Mariefholmstunneln (ny älvtunnel)	Dubbelspår mellan Göteborg och Alingsås	Västlänken (tåg tunnel under Göteborg)	Trängselskatt i Göteborg	Minsta antal svar
Samtliga	+73	+55	+48	+42	+38	+41	+40	+5	-13	2 443
Stad/land										
Ren landsbygd	+67	+54	+30	+34	+18	+29	+35	+12	-8	355
Mindre tätort	+65	+57	+35	+33	+28	+35	+36	+7	-19	466
Stad eller större tätort	+74	+58	+48	+47	+37	+37	+40	+14	-10	806
Göteborg	+79	+47	+64	+49	+54	+57	+43	-9	-16	768
Delregion										
Göteborgsregionen	+77	+51	+62	+50	+51	+57	+44	-2	-23	1 443
Sjuhärad	+65	+49	+37	+49	+38	+23	+33	+17	+1	317
Skaraborg	+70	+66	+20	+23	+4	+11	+45	+11	-3	400
Fyrbodalen	+70	+49	+42	+30	+28	+27	+24	+17	-9	407
Trafikstråk										
E6N/Bohusbanan	+75	+50	+58	+40	+48	+52	+40	+15	-24	234
E45/Norge-Vänerbanan	+75	+57	+39	+42	+28	+38	+31	+21	-20	202
E20 Västra Stambanan	+74	+68	+40	+40	+23	+37	+53	+9	-10	417
Väg 40/ kust-till kustbanan	+66	+50	+40	+52	+39	+31	+32	+17	-3	302
E6S/Västskustbanan	+76	+61	+66	+60	+56	+60	+50	+2	-15	91
Övriga kommuner	+73	+49	+53	+40	+41	+43	+38	-3	-13	1 190
Resvanor										
Åkt kollektivtrafik minst en gång i veckan	+80	+41	+64	+50	+53	+47	+45	+9	+2	752
Kört bil minst en gång i veckan	+74	+59	+47	+43	+36	+45	+40	+7	-19	1 762

Kommentar: Frågan lyder: Vilken är din åsikt om följande beslutade trafikåtgärder/förslag? Procentbasen utgörs av de som besvarat respektive delfråga. Balansmättet visar andelen som tycker att förslaget är bra minus andelen som tycker förslaget är dåligt. Balansmättet kan variera mellan +100 (alla tycker att förslaget är bra) och -100 (alla tycker att förslaget är dåligt). 'E6N/ Bohusbanan' innefattar kommunerna Kungälv, Stenungsund, Uddevalla, Tjörn och Orust. 'E45/Norge-Vänerbanan' innefattar kommunerna Ale, Lilla Edet, Trollhättan och Vänersborg. 'E20/Västra Stambanan' innefattar kommunerna Partille, Lerum, Alingsås, Vårgårda, Herrljunga, Falköping, Skövde, Essunga, Vara, Skara och Götene. 'Väg 40/Kust-till-kustbanan' innefattar kommunerna Härryda, Mark, Bollebygd, Borås och Ulricehamn. 'E6S/Västskustbanan' innefattar kommunerna Mölndal och Kungsbacka. Frågan om resvanor lyder: Hur ofta har du under de senaste 12 månaderna gjort följande? Åkt kollektivtrafik. Kört bil. Minst en gång i veckan består av alternativen flera gånger i veckan samt någon gång i veckan. Övriga alternativ är: Någon gång i månaden, någon gång i kvartalet, någon gång i halvåret, någon gång de senaste 12 månaderna, ingen gång.

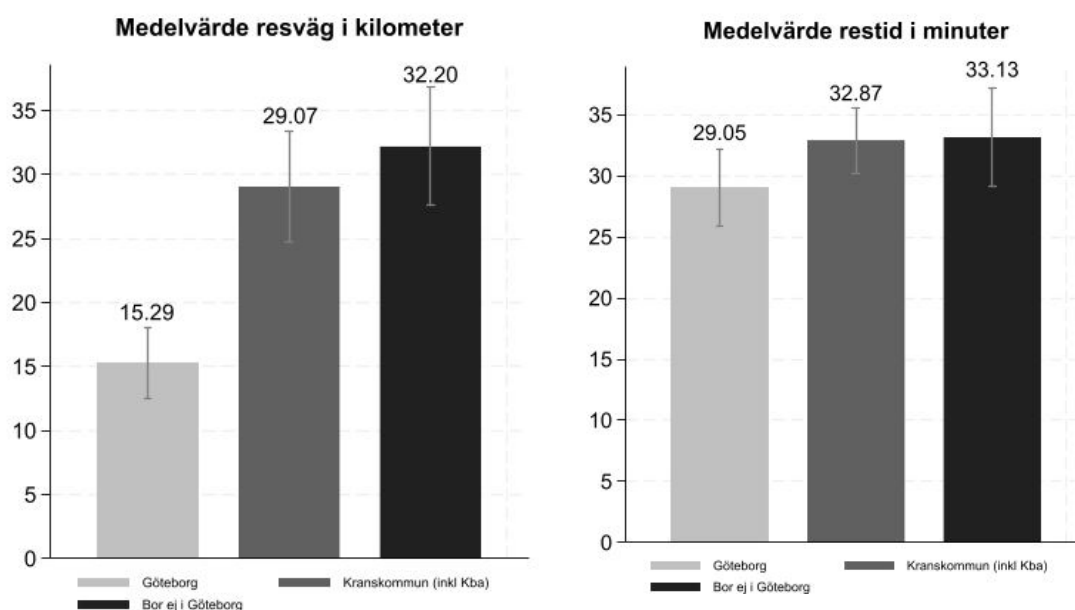
Källa: Den västsvenska SOM-undersökningen 2022.

Pendling och Kollektivtrafik i Västra Götaland

I Vision Västra Götaland (2005) finns tydliga mål om att Västra Götaland ska vara en tillgänglig region med korta avstånd. Korta avstånd underlättas av utbyggda vägnät men också en väl fungerande kollektivtrafik för alla delar av regionen. Kollektivtrafiken skall verka som ett kitt mellan stad och land likväl som för effektiv transport inom städer. Västtrafik AB ägs av Västra Götalandsregionen och har ansvar för att utveckla och erbjuda hållbart kollektivt resande. Över 444 000 resenärer väljer varje dag något av Västtrafiks olika färdmedel. Västtrafiks reseplaneraren används 1 200 000 gånger under en dag (Västtrafik, 2023). Tidigare avsnitt i kapitlet visar att den allmänna inställningen till att öka andelen som åker kollektivt är mycket positiv, men hur bedömer invånarna i Västra Götalandsregionen att kollektivtrafiken fungerar idag?

Figur 6.3 redogör för hur långt arbetande och studerande i Västra Götalandsregionen rör sig i kilometer och tid för att nå sitt arbete eller studier. Medelvärdena redovisade i figur 6.3 representerar den genomsnittliga restiden och resvägen för boende i Göteborgs Stad, i någon av kranskommunerna till Göteborgs Stad samt i övriga delar av regionen. Antal minuter som boende i olika delar av regionen pendlar till arbete eller studier skiljer sig inte nämnvärt beroende på var i regionen en bor. Däremot skiljer sig distansen åt, för personer som studerar eller arbetar, beroende på var i regionen man bor. Omkring 30 minuter tar det för boende i Västra götalandregionen att ta sig till arbete eller studier medan distansen de färdas under denna halvtimme är signifikant längre bland boende utanför Göteborg, (runt 30 km) jämfört med i Göteborgs Stad (15 km).

Figur 6.3 Restid i kilometer samt resväg i minuter, Västra Götaland 2022 (medelvärde)

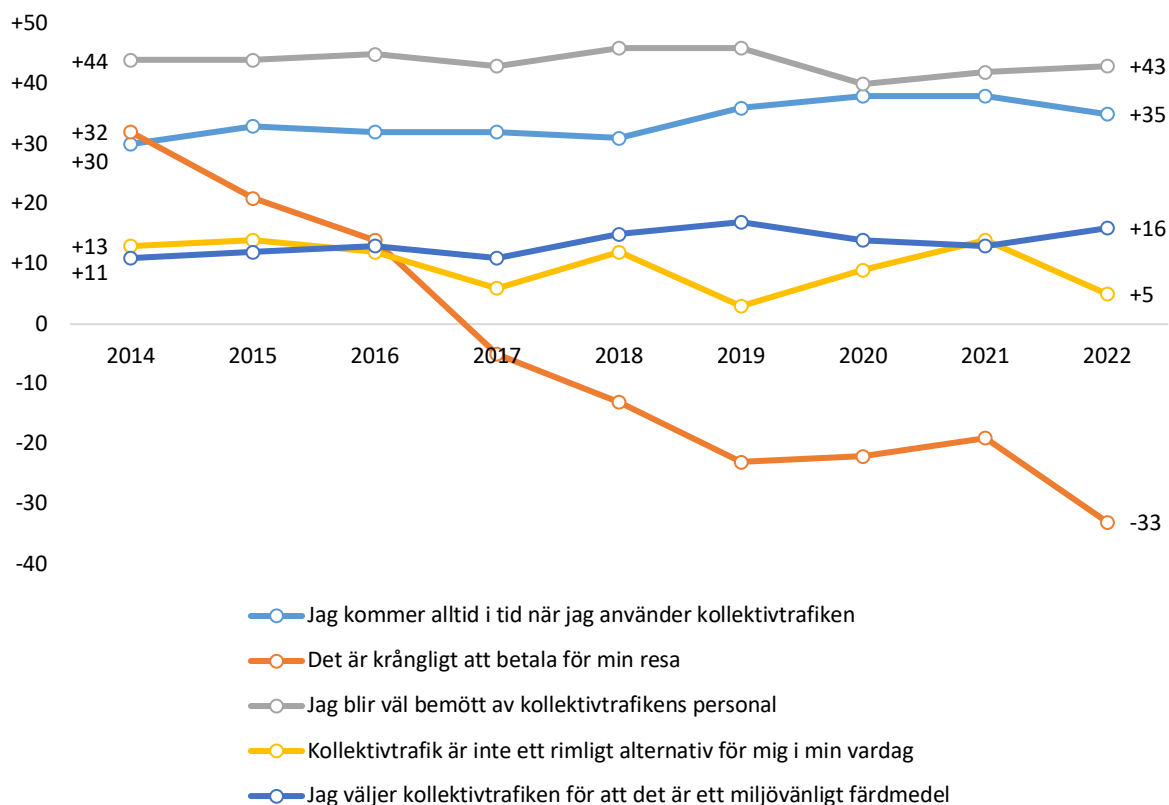
Kommentar: Frågan lyder: 'Ungefär hur lång resväg respektive restid har du normalt till arbetet/skolan?'. Värden över 500 km och 500 minuter har kodats bort i underlaget. Endast personer som uppger att dom arbetar/studerar och tar sig till arbete/ skola genom bil som passagerare/förare, buss, spårvagn eller pendeltåg är med i basen. I kranskommun ingår Kungälv, Härryda, Partille, Öckerö, Stenungssund, Tjörn, Mölndal, Kungälv, Ale, Lerum och Alingsås. Antal 2022: 1 243.

Källa: Den västsvenska SOM-undersökningen 2022.

I figur 6.4 redovisas västsvenskanas uppfattning om ett antal påståenden om kollektivtrafiken gällande motivation till varför dom väljer kollektivtrafik samt hur de uppfattar olika delar av användandet. Sedan påståendena började mätas 2014 är bedömningen av de flesta av påståendena stabila. Att komma i tid och bli väl bemött när man reser med kollektivtrafiken håller de flesta med om. Flertalet håller med om att en miljömedvetenhet spelar in i valet att välja kollektivtrafiken som färdmedel, även det påståendet bedöms stabilt över tid. Ett av påståendena är negativt formulerat nämligen Kollektivtrafik är inte ett rimligt alternativ i min vardag. Här är alltså ett plus framför

balansmättet att ses som något negativt. Fler tycker det är riktigt att det inte är rimligt för dem att använda kollektivtrafik i vardagen jämfört med att anse påståendet som felaktigt. Med mindre upp och nedgångar sedan 2014 är även den bedömningen relativt stabil över tid. Slutligen är det en linje som går på tvärs med alla stabila utvärderingar; nämligen den om hur det upplevs att betala för sin resa. Även här är minustecken framför balansmättet att föredra då en lägre siffra betyder att färre håller med om att det är krångligt att betala för sin resa med kollektivtrafiken. Bedömningen 2014 låg på +32 medan den 2022 är nere på den lägsta siffran hittills, -33. Västtrafik har under perioden utvecklat både kostnadsmodeller och betalsystem på ett sätt som uppenbarligen uppskattas av invånarna i regionen, då bedömningen sedan 2017 gått i en positiv riktning.

Figur 6.4 Uppfattning om kollektivtrafiken, Västra Götaland 2014–2022 (balansmätt)

Kommentar: Frågan lyder: Vilken är din bedömning av följande när det gäller kollektivtrafiken i Västra Götaland? Balansmättet visar andelen som tycker att påståendet är riktigt minus andelen som tycker påståendet är felaktigt. Balansmättet kan variera mellan +100 (alla tycker att påståendet är riktigt) och -100 (alla tycker att påståendet är felaktigt). Procentbasen utgörs av de som besvarat respektive delfråga

Källa: Den västsvenska SOM-undersökningen 2014–2022.

Tabell 6.5 visar hur fördelningen av svaren såg ut vid den senaste mätningen. I 2022 års västsvenska undersökning inkluderades påståendet om man är beroende av kollektivtrafiken i sin vardag för andra gången. Resultaten visar att drygt en femtedel av de svarande uppger att påståendet är helt eller delvis riktigt medan cirka 60 procent uppger att det är delvis eller helt felaktigt. För tredje året ställs påståendet om det är prisvärt att resa med kollektivtrafiken. I november 2020 införde Västtrafik ett nytt zonsystem där de gick från 70 till tre zoner. Det innebar att biljettpriset blev billigare för en del medan det blev dyrare för andra. Från mättillfället hösten 2020 och två år framåt har andelen som tycker att påståendet om prisvärdhet ökat något, från 28 procent år 2020 till 33 procent 2022. I övrigt noteras att mellan ungefär 20 och 30 procent av de tillfrågade inte anser sig ha en uppfattning i frågorna om kollektivtrafiken.

Tabell 6.5 Uppfattning om kollektivtrafiken, Västra Götaland 2022 (procent, antal och balansmått)

	Helt riktigt	Delvis riktigt	Delvis felaktigt	Helt felaktigt	Ingen uppfattning	Summa procent	Antal svarande	Balansmått
Jag blir väl bemött av kollektivtrafikens personal	25	31	10	3	31	100	2 426	+43
Jag kommer alltid i tid när jag använder kollektivtrafiken	17	36	13	5	29	100	2 436	+35
Jag väljer kollektivtrafiken för att det är ett miljövänligt färdmedel	16	27	9	18	30	100	2 405	+16
Kollektivtrafik är inte ett rimligt alternativ för mig i min vardag	28	15	13	25	19	100	2 424	+5
Att resa med kollektivtrafiken är prisvärt	12	21	18	25	24	100	2 419	-10
Det är krångligt att betala för min resa	7	14	13	41	25	100	2 423	-33
Jag är beroende av kollektivtrafiken i min vardag	12	11	8	51	18	100	2 425	-36

Kommentar: Frågan lyder: Vilken är din bedömning av följande när det gäller kollektivtrafiken i Västra Götaland? Samtliga svarsalternativ är redovisade. Balansmålet visar andelen som tycker att påståendet är riktigt minus andelen som tycker påståendet är felaktigt. Balansmålet kan variera mellan +100 (alla tycker att påståendet är riktigt) och -100 (alla tycker att påståendet är felaktigt). Procentbasen utgörs av de som besvarat respektive delfråga

Källa: Den västsvenska SOM-undersökningen 2022.

Uppfattningen om olika delar av kollektivtrafiken skiljer sig mellan olika grupper i samhället. I tabell 6.6 redovisas dessa skillnader för 2022 års undersökning. Kvinnor är genomgående något mer positivt (mindre negativt) inställda till olika aspekter av kollektivtrafiken än vad män är, med undantag gällande påståendet om prisvärdhet och om man är beroende av kollektivtrafiken i sin vardag. Att de blir väl bemötta av kollektivtrafikens personal håller de flesta grupper med om. Äldre, högutbildade, personer hemmahörande i tjänstemannahem samt den grupp som också uppger att de regelbundet reser kollektivt bedömer bemötandet som bäst. Att komma i tid med sin resa med kollektivtrafiken upplevs olika beroende på lite var i regionen en bor. Boende i Göteborgsregionen är mest nöjda (+37) medan boende i Sjuhärad och Fyrbodalen är minst nöjda med punktligheten (båda +26). De som är mest nöjda med punktligheten är regelbundna kollektivpendlare (+57).

Miljöaspekten i kollektivt resande visar på störst skillnad mellan könen. Kvinnor håller i mycket högre grad med om att miljövänligheten är en faktor bakom varför de väljer att resa kollektivt jämfört med män. Även de som reser kollektivt regelbundet håller i högre grad med om att miljöaspekten spelar roll, likaså gruppen med högre utbildning och äldre. Påståendet om att kollektivtrafiken inte är ett rimligt alternativ i vardagen visar på mest spridning bland alla påståenden. Högst andel som håller med om att det inte är rimligt att åka kollektivt återfinns i gruppen jordbrukarhem, regelbundna bilister, samt boende i samtliga delregioner förutom Göteborgsregionen. Boenden i Göteborgsregionen, högutbildade, personer som åker kollektivt minst en gång i veckan och 16–29 åringar håller i minst grad med om påståendet. En möjlig förklaring till det kan vara att det är svårt att ha samma utbud av kollektivtrafik i till exempel Skaraborg som i Göteborg. Att betalningsmöjligheterna har utvecklats till det positiva sedan 2014 visade figur 6.4. Några grupper tycker dock att det fortsatt är krångligt. Äldre, lågutbildade samt jordbrukare håller i högst grad med om att det är krångligt att betala för resan. Detta kan, företrädesvis för de äldre, med stor sannolikhet förklaras med den ökade digitaliseringen av betalningar i samhället och användandet av appar för att planera och betala sin resa hos Västtrafik.

Tabell 6.6 Uppfattningar om kollektivtrafiken, Västra Götaland 2022 (balansmätt och antal)

	Jag blir väl bemött av kollektivtrafikens personal	Jag kommer alltid i tid när jag använder kollektivtrafiken	Kollektivtrafik är <i>inte</i> ett rimligt alternativ för mig i min vardag	Jag väljer kollektivtrafiken för att det är ett miljövänligt färdmedel	Att resa med kollektivtrafiken är prisvärt	Det är krångligt att betala för min resa	Jag är beroende av kollektivtrafiken i min vardag	Minsta antal svarande
Samtliga	+43	+35	+5	+16	-10	-33	-36	2 405
Kön								
Kvinna	+44	+35	±0	+24	-15	-36	-30	1 206
Man	+43	+35	+10	+8	-5	-30	-43	1 183
Ålder								
16–29 år	+35	+30	-31	+8	-32	-68	+4	326
30–49 år	+39	+32	+11	+16	-29	-49	-43	721
50–64 år	+42	+33	+19	+9	-16	-30	-56	614
65–90 år	+52	+41	+7	+28	+23	-6	-32	743
Utbildning								
Låg	+38	+31	+9	+9	+13	-4	-27	331
Medellåg	+36	+29	+17	+3	-11	-28	-37	660
Medelhög	+47	+37	+10	+21	-16	-32	-39	488
Hög	+51	+40	-7	+27	-17	-53	-41	851
Subjektiv klass								
Arbetarhem	+38	+29	+9	+7	-17	-25	-26	863
Jordbrukarhem	+32	+16	+45	+8	+5	+24	-43	76
Tjänstemannahem	+52	+40	-2	+23	-9	-47	-40	905
Högre tjänstemannahem	+46	+42	-1	+24	-6	-51	-51	217
Företagarhem	+45	+35	+14	+17	+4	-29	-53	190
Delregion								
Göteborgsregionen	+48	+37	-8	+21	-25	-42	-28	1 436
Sjuhärad	+34	+26	+22	+1	-6	-20	-43	310
Skaraborg	+42	+30	+26	+14	+13	-21	-48	390
Fyrbodal	+44	+26	+25	+10	+14	-20	-46	398
Resvanor								
Åkt kollektivtrafik minst en gång i veckan	+56	+57	-57	+45	-6	-61	+30	752
Kört bil minst en gång i veckan	+44	+32	+20	+12	-10	-33	-55	1 744

Kommentar: Frågan lyder: Vilken är din bedömning av följande när det gäller kollektivtrafiken i Västra Götaland? Procentbasen utgörs av de som besvarat respektive delfråga. Balansmättet visar andelen som tycker att förslaget är bra minus andelen som tycker förslaget är dåligt. Balansmättet kan variera mellan +100 (alla tycker att påståendet är riktigt) och -100 (alla tycker att påståendet är oriktigt). Procentbasen utgörs av andelen svarande på respektive fråga. Göteborgsregionen inkluderar respondenter i Kungsbacka. Frågan om resvanor lyder: Hur ofta har du under de senaste 12 månaderna gjort följande? Åkt kollektivtrafik. Kört bil. Minst en gång i veckan består av alternativen flera gånger i veckan samt någon gång i veckan. Övriga alternativ är: Någon gång i månaden, någon gång i kvartalet, någon gång i halvåret, någon gång de senaste 12 månaderna, ingen gång.

Källa: Den västsvenska SOM-undersökningen 2022.

Resultaten över det nya påståendet i 2022 års undersökning – om man är beroende av kollektivtrafik i sin vardag eller inte – visar på ett positivt balansmätt i två grupper (om än knappt positivt i en av grupperna). Det är 16–29 åringar (+1) samt de som reser kollektivt minst en gång på vecka (+38). I dessa två grupper är det alltså ungefär lika många eller fler som uppger att påståendet är riktigt jämfört med de som tycker att det är felaktigt. Vidare finns det en viss könsskillnad i resultaten för det nya påståendet. Kvinnor anger i lägre utsträckning än män att påståendet är felaktigt, med andra ord att de är mer beroende av kollektivtrafiken i sin vardag än män. Det uppvisade resultatet bekräftas även i en logistisk regression som visar att den genomsnittliga sannolikheten för kvinnor att vara

beroende av kollektivtrafiken är ca 32 procent. Motsvarande siffra bland män är ca 24 procent⁶. De som uppger sig minst beroende av kollektivtrafiken i sin vardag återfinns bland 50–64 åringar, personer som uppger sig tillhöra högre tjänstemannahem och företagarhem och, inte så förvånande, de som kör bil minst en gång i veckan. Skillnaden mellan regelbundna bil- och kollektivtrafikresande är stor i samtliga påståenden. Personer som regelbundet reser med kollektivtrafik är genomgående betydligt mer positiva (mindre negativa) i inställningen till samtliga påståenden.

Sammanfattning

Som Nordens främsta transportregion är det av stor vikt att Västra Götaland har ett transportsystem av hög standard som möjliggör för personer och gods att färdas utan problem. Målsättningen är att erbjuda en säker och hållbar infrastruktur med snabba och säkra kommunikationer. Det här kapitlet presenterar invånarna i Västra Götalands bild av olika infrastrukturprojekt samt hur de upplever kollektivtrafiken.

Den övergripande bilden av invånarnas syn på beslutade eller förslagna trafikåtgärder är att det främst är de som berörs av det särskilda infrastrukturprojektet som har de starkaste åsikterna. Resultaten indikerar att boende omkring de trafikstråk eller i de delregioner som påverkas eller eventuellt kommer att påverkas av en trafikåtgärd har ett intresse i frågan och ofta har en åsikt i frågan. Resultaten visar också att män är mer positiva (mindre negativa) till infrastrukturprojekt överlag än kvinnor. Bedömningen av hur Västra Götalandsregionen sköter sin uppgift när det gäller kollektivtrafiken har sedan mätningarnas start 2014 varit genomgående positiv och stabil, särskilt bland boende i stad eller större tätort, svarande med låg utbildning, 65–90 åringar och boende i Skaraborg. De grupper som gör en negativ bedömning är 50–64-åringar och personer boende på ren landsbygd. Regelbundna kollektivtrafikresenärer är genomgående mer positiva till olika påståenden som rör kollektivtrafiken jämfört med boende i regionen generellt och regelbundna bilister speciellt. Regionens planering av vägar och järnvägar hade vid mätningarnas start då ett övervägande negativt omdöme. Inställningen har sedan dess gått stadigt uppåt och varit övervägande positiv två år i rad men 2022 gör boende i Västra Götaland återigen en svag övervägande negativ bedömning av regionens arbete med väg och tågnätet.

Bedömning av infrastrukturprojekt

Omnämmandet av infrastruktur som viktigt samhällsproblem/samhällsfråga i den västsvenska SOM-undersökningen har minskat på regional nivå sedan 2011 (Wärnlöf Bové, 2021) och studier av förtroende i Göteborg visar på hur hanterandet av infrastrukturprojekt kan få långgående konsekvenser för politikerförtroende (Oscarsson, Solevid & Ahlbom 2021). Men trots mindre omnämmanden under åren är infrastruktur fortfarande en av de viktigaste frågorna på regional nivå för Västra Götaland och är så även för invånarna i regionen. Överlag är det mycket positiva omdömen till de beslutade eller föreslagna trafikåtgärder som det frågas om i den västsvenska SOM-undersökningen. Tydliga undantag är emellertid frågorna om trängselskatten samt Västlänken. Västlänken noterar dock sedan år 2020 fler positiva än negativa bedömningar, efter att den hade en övervägande negativ bedömning under åren 2017–2019, även om skillnaderna inte är markant stora.

Något som slår igenom de flesta resultat, särskilt när resultatet delas upp på delregioner och trafikstråk är att berördhetsfaktorn är relaterat till utfallet. Med andra ord, berörs man av det planerade eller beslutade infrastrukturprojektet har man en större benägenhet att ha ett intresse och en stark åsikt i frågan. Regelbundna användare av kollektivtrafik är genomgående mer positiva till

---

⁶ I den logistiska regressionen har svarsskalan på påståendet vänts och kodats om så att 'delvis felaktigt' och 'helt felaktigt' var 0 och 'delvis riktigt' och 'helt riktigt' var 1.

infrastrukturprojekt som betyder en utveckling av kollektivtrafik och tågtrafik. På motsvarande sätt är frekventa bilister mer positivt inställda till förslagen om utbyggnad av vägnät och något mer negativt inställda till trängselskatt och Västlänken. De som är mest positiva till utbyggnad av vägar och järnvägar är de som bor i det område som kommer att beröras av projektet. Exempelvis kan vi se att boende i de kommuner som är i samma trafikstråk som E20 Västra Stambanan är de som är mest positiva till förslaget om att bygga ut hela E20 till motorväg. På motsatt sätt visar resultaten att boende i Göteborgsregionen är ensamma om att göra en negativ bedömning av Västlänken.

Vidare bedöms de projekt som har en tydlig finansiell koppling, till exempel trängselskatt, negativt av invånarna i Västra Götaland. Den lokala avgränsningen när det gäller en del projekt, men också frågornas komplexitet, tar sig uttryck i att en stor andel av de svarande inte har någon åsikt i vissa av frågorna eller finner svårigheter att ta ställning. De övergripande resultaten ovan kan till viss del förklaras av berördhetsfaktorn, det vill säga att egenintresset påverkar hur man bedömer trafikåtgärderna. Samtidigt redovisas siffrorna i detta kapitel utan att ta hänsyn till andra möjliga påverkansfaktorer. Det är därför svårt att utifrån procentsatser och balansmått ge konkreta rekommendationer och förslag på lämpliga åtgärder. Infrastruktursatsningar tar i regel lång tid och innebär buller, trafikomläggningar och en tillfälligt försämrad tillgänglighet. Men förhoppningsvis ses det nuvarande besväret i ljuset av den framtida nyttan, vilket gör att acceptansen förhoppningsvis blir större. Men det är också naturligt att något som inte omedelbart är förknippat med en regional eller lokal nytta utan snarare kostar pengar, exempelvis trängselskatt, tas emot med viss skepsis.

Pendling och Kollektivtrafik i Västra Götaland

Tiden som boende i olika delar av regionen pendlar till arbete eller studier skiljer sig inte nämnvärt beroende på var i regionen en bor. Distansen som personer pendlar skiljer sig däremot åt då distansen är ungefär hälften så lång bland boende i Göteborg jämfört med resten av regionen. Vidare är det överlag en positiv bild som invånarna i Västra Götaland ger av kollektivtrafiken i regionen och de flesta påståendena som mäts har också varit stabila över tid. En majoritet tycker att de bemöts väl av kollektivtrafikens personal och att de alltid kommer fram i tid. Det är också fler som numera inte tycker att det är krångligt att betala för sin resa än motsatsen. Jämfört med mätningarnas start 2014 är det en stor skillnad då betydligt fler var negativt inställda till hur man betalar för sin resa. Västtrafik har under perioden utvecklat både kostnadsmodeller och betalsystem på ett sätt som uppenbarligen uppskattas av invånarna i regionen.

Kvinnor är i högre grad mer positiva (mindre negativa) än män till olika aspekter av kollektivtrafiken. När det gäller bedömning av punktlighet är boende i Sjuhärad och Fyrbodol minst nöjda, medan regelbundna kollektivpendlare är mer nöjda med punktligheten jämfört med de som pendlar med bil. De äldre, personer hemmahörande i jordbrukarhem samt gruppen med lägre utbildning tycker i högst utsträckning att det är prisvärt att åka med kollektivtrafiken. Vilka som reser kollektivt av miljöskäl bjuder på en del intressanta variationer. Kvinnor, de med högre utbildning, äldre och de som åker kollektivt minst en gång i veckan säger i betydligt högre utsträckning att de väljer kollektivtrafiken för att de är ett miljövänligt färdmedel. Det påstående som visar på störst spridning är påståendet att kollektivtrafiken inte är ett rimligt alternativ i vardagen. Högst andel som håller med om det inte är rimligt att åka kollektivt återfinns i gruppen jordbrukarhem, företagarhus samt boende i Fyrbodol och Skaraborg. De som i minst grad håller med om påståendet är boende i Göteborgsregionen, de med hög utbildning, de som regelbundet åker kollektivt och de mellan 16–29. De som tycker att det är krångligt att betala för resan återfinns i jordbrukarhem, gruppen med lägre utbildning samt bland de äldre. Unga tycker i lägst grad att det är krångligt att betala för resan samt de som är högutbildade, personer i högre tjänstemannahem och de som reser med kollektivtrafik minst en gång per vecka. Ett återupprepande mönster i resultaten är också att personer som regelbundet kollektivpendlar är mer positiva (mindre negativa) till de olika delarna av kollektivtrafiken som det frågas om i undersökningen än de som är regelbundna bilpendlare.

Utifrån dessa resultat kan vissa mönster utrönas såsom att invånarna i Västra Götaland har en positiv bild av hur regionen sköter kollektivtrafiken. Ett annat mönster är att bland de som inte bor i Göteborgsregionen är det fler som håller med om att kollektivtrafiken inte är ett rimligt alternativ i sin vardag. Om det beror på att linjetätheten eventuellt är mindre frekvent i dessa delregioner är svårt att uttala sig om, utan att ställa kompletterande frågor. Med andra ord är det svårt att ge en tillräckligt god förklaring till resultaten och därmed även rekommendationer till att exempelvis fler skall se kollektivtrafiken som ett rimligt alternativ i sin vardag. Vad man däremot alltid kan sträva efter är att fler ska uppleva att kollektivtrafiken i Västra Götaland har ett konkurrenskraftigt utbud med hög tillgänglighet.

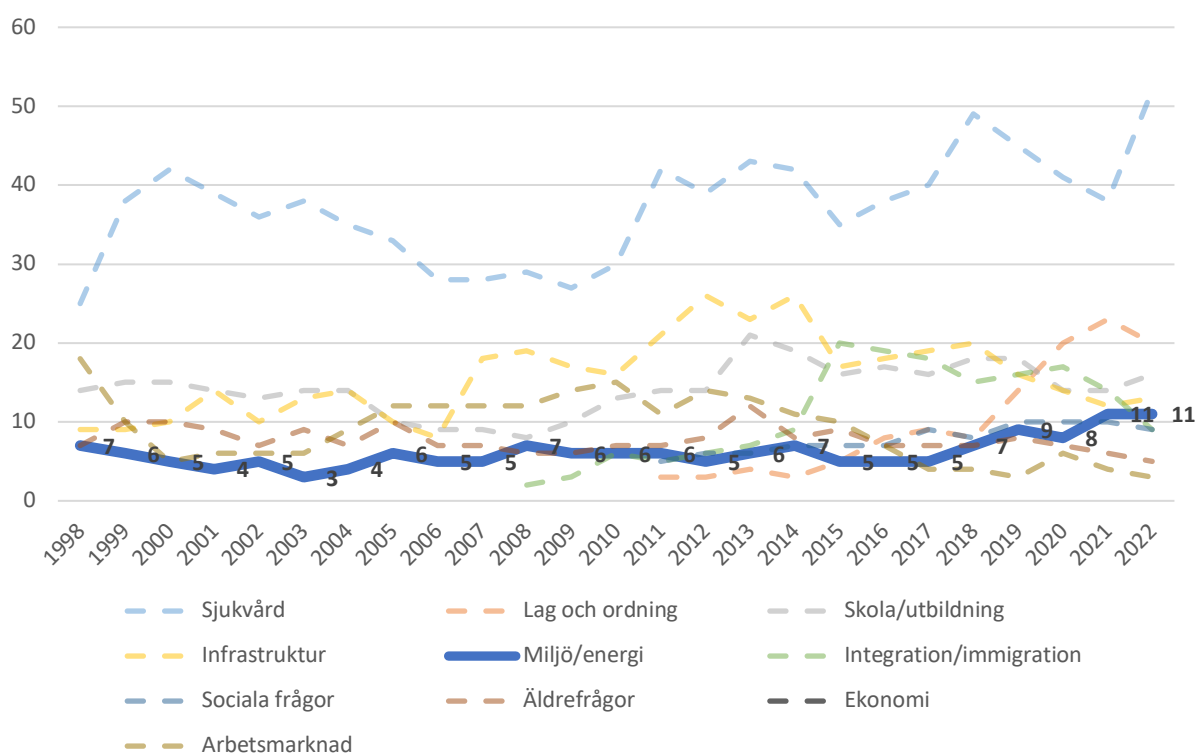
7. Miljö och hållbarhet

Regionens vision om det goda livet är också en vision om miljömässig hållbarhet. Enligt visionen är de centrala variablerna för miljömässigt hållbar utveckling kopplade till klimat, biologisk mångfald, ekosystem, luft, mark och vatten. Detta kapitel redovisar attityder och uppfattningar kring miljö och hållbarhet från den västsvenska SOM-undersökningen. Fokus riktas mot jämförelser över tid, mellan grupper och mellan olika delar av Västra Götaland.

Miljö som samhällsproblem

En hållbar utveckling vad beträffar miljö – och det i allra högsta grad relaterade området energi – är ett samhällsrelevant ämne på kort och lång sikt. En gammal trotjänare bland frågorna i den västsvenska SOM-undersökningen är den om vilken eller vilka regionala frågor eller problem som invånarna tycker är viktigast idag. Allra högst upp på listan ligger alltså sjukvården (Figur 7.1). Ämnet miljö och energi omnämns endast av omkring var tionde invånare. De senaste två årens ökning kan till stora delar förklaras med att energifrågan blivit mer aktuell när det gäller kärnkraftsfrågan och elmarknaden. I rangordningen samsas frågan om miljö och energi med spörsmål som infrastruktur och sociala frågor. Lag och ordning samt skola och utbildning bedöms generellt som viktigare.

Figur 7.1 Andel som uppgett ”Miljö/energi” som samhällsproblem i Västra Götalandsregionen 1998–2022 (procent)

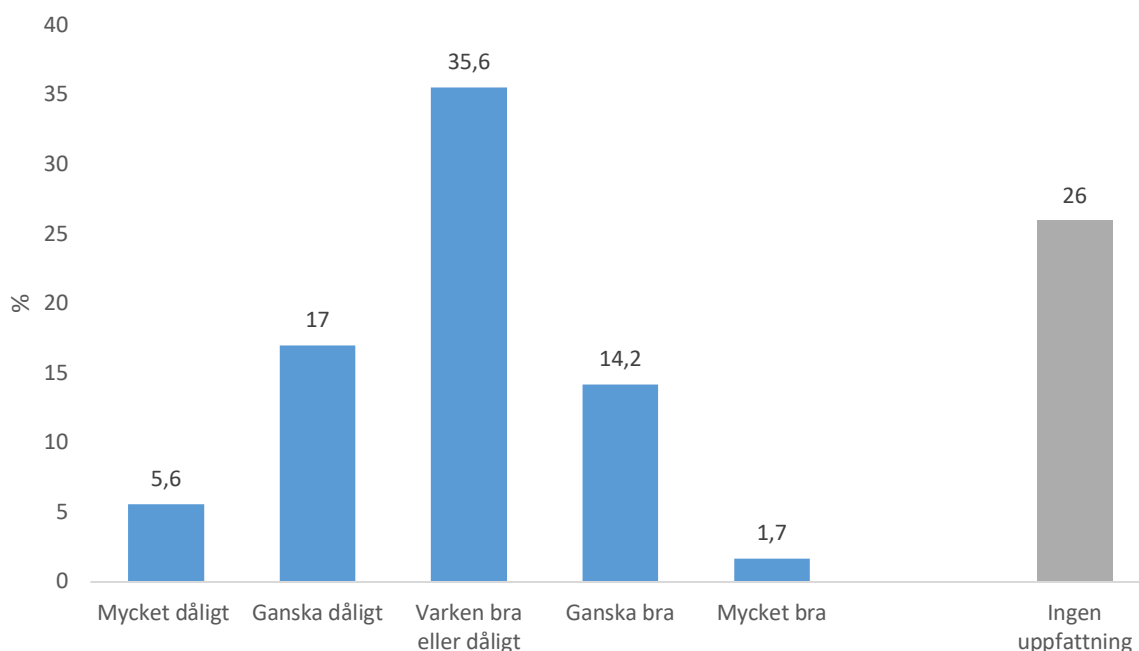
Kommentar: Frågan lyder: *Vilken eller vilka frågor eller problem tycker du är viktigast i dag i Västra Götaland?* Respondenterna får uppge upp till tre samhällsproblem som sedan kodas upp i huvudkategorier. Antal svarande 2022 är 2 769.

Källa: De västsvenska SOM-undersökningarna 1998–2022.

Samtidigt är det en absolut majoritet av invånarna som säger sig vara oroliga för ”miljöförstöring” och ”förändringar i jordens klimat”. Närmare bestämt uppger 85,9% att de är ganska eller mycket oroad när det kommer till miljöförstöring, samt 85,4% gällande klimatet (Figur 1.5). Utfallet kommer med andra ord an på hur frågan är formulerad. Miljö och hållbarhet är en relativt global angelägenhet med regionala och lokala implikationer. Men frågan är hur invånarna ser på ansvarsfördelningen?

På frågan om hur Västra Götalandsregionen sköter sin uppgift när det kommer till ”miljö och klimat” svarar 26% att de inte har någon uppfattning och 35,6% uppger svarsalternativet ”varken bra eller dåligt” (Figur 7.2). Det innebär i allt väsentligt att frågan är svår att besvara för den gemene invånaren. Det saknas sannolikt kunskap om hur Västra Götalandsregionen arbetar med klimatfrågor, vilket delvis skulle kunna antyda ett slags kommunikationsproblem. En alternativ tolkning är att ansvarsfrågan gör att invånarna inte nödvändigtvis ser miljö och klimat som en regional angelägenhet, utan snarare som ett globalt spørsmål – förvisso med regionala konsekvenser.

Figur 7.2 Bedömning av hur Västra Götalandsregionen sköter sin uppgift gällande miljö och klimat 2022 (procent)

Kommentar: Frågan lyder: *Allmänt sett, hur tycker du att Västra Götalandsregionen sköter sin uppgift när det gäller: miljö och klimat?*

Källa: Den västsvenska SOM-undersökningen 2022.

Synen på havsbaserad vindkraft

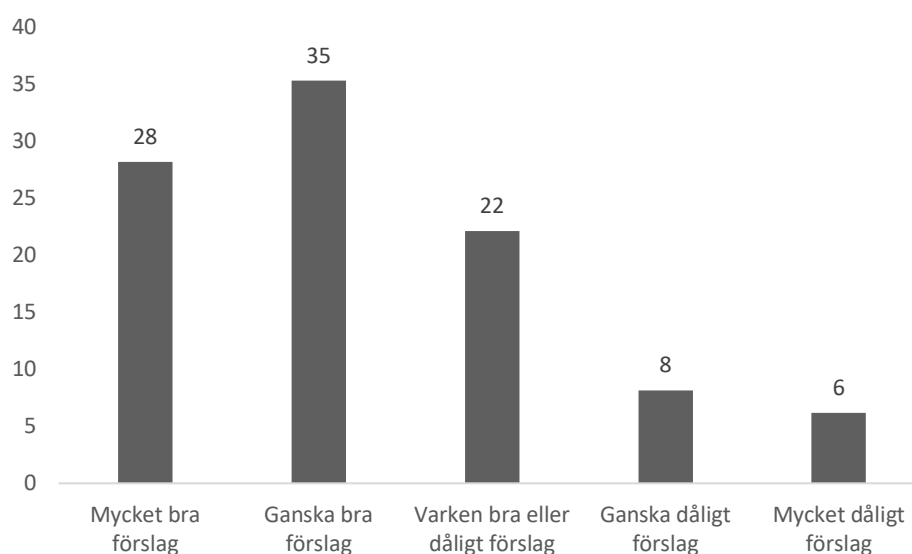
Havsbaserad vindkraft lyfts fram som en av lösningarna på den ökande efterfrågan på el som väntas i Sverige framöver. I Västsverige planeras för industrisatsningar som kommer kräva stora mängder el. Men som ofta är fallet när det gäller storskaliga satsningar på energiproduktion är den folkliga förankringen en stötesten.

Det finns tydliga skillnader i synen på vindkraften mellan olika grupper i Västsverige. Det gäller i alla fall om man riktar blicken mot opinionen kring den havsbaserade vindkraften. Låt oss börja med att titta på hur det ser ut bland västsvenskarna i stort. Figur 7.3 visar att andelen som är positiva till

havsbaserad vindkraft är i klar majoritet. Andelen som vill satsa mer är hela 63 procent. Andelen som tycker att satsningar på havsbaserad vindkraft är ett dåligt förslag är 14 procent.

Dessa värden går att ställa i relation till opinionen nationellt. Någon perfekt jämförelse går inte att göra. I den nationella SOM-undersökningen fanns svarsalternativet ”Ingen uppfattning” med. Om man väljer att ta bort gruppen som väljer detta svarsalternativ så landar andelen positiva på nationell nivå på 65, vilket är i paritet med den västsvenska opinionen. Dock är andelen mycket positiva fler nationellt. Andelen som valde svarsalternativet ”Mycket bra förslag” är 37 procent i den nationella undersökningen (Se Axelsson, Matti & Rönnerstrand 2023). Som Figur 7.3 visar är denna andel 28 procent i Väst.

Figur 7.3 Andel som vill satsa mer på havsbaserad vindkraft, 2022 (procent)

Kommentar: Frågan lyder 'Vilken är din åsikt om följande politiska förslag? Sverige bör satsa mer på havsbaserad vindkraft.' Procentbasen utgörs av samtliga som besvarat frågan. Antal svar 2 481.

Källa: Den Västsvenska SOM-undersökningen 2022.

Låt oss nu titta närmare på hur stödet för satsningar på havsbaserad vindkraft ser ut i olika sociala grupper. Till att börja med går det att konstatera att kvinnor är något mer positiva än män (Tabell 7.1). Det framkommer om man till exempel jämför andelen negativa. Bland kvinnor är denna grupp 11 och bland män 17 procent.

Utbildning är en annan faktor som hänger samman med synen på satsningar på havsbaserad vindkraft. Starkast stöd finns i gruppen med hög utbildning. Där är andelen positiva till satsningar 68 procent. Denna andel är högre än bland personer med medelhög utbildning (62 procent), medellåg (59) och låg utbildning (61).

Vissa åldersrelaterade skillnader märks bland västsvenskarna. Starkast stöd för havsbaserad vindkraft återfinns i den äldsta gruppen. Där är stödet 67 procent. Bland övriga åldersgrupper är skillnaderna relativt små. Bland 16–29-åringar är andelen positiva 62 procent, bland 30–49-åringar 63 procent och bland 50–64-åringar 60 procent.

Längst ner i tabellen återfinns resultaten uppdelade efter boendeort. Störst är stödet i Göteborg. Där stödjer 66 procent satsningar på den havsbaserade vindkraften. Bland boende i stad eller större tätort

eller mindre tätort är stödet 63 procent. Lägst är stödet bland boende på ren landsbygd. Där är andelen positiva 60 procent.

Tabell 7.1 Åsikt om att satsa på havsbaserad vindkraft efter olika sociala variabler, 2022 (procent)

	Mycket bra förslag	Ganska bra förslag	Varken bra eller dåligt förslag	Ganska dåligt förslag	Mycket dåligt förslag	Summa	Antal svar
Samtliga	28	36	22	8	6	100	2 481
<i>Kön</i>							
Kvinna	28	37	24	7	4	100	1 246
Man	29	33	21	9	8	100	1 223
<i>Utbildning</i>							
Låg	28	33	22	9	8	100	351
Medellåg	23	36	25	9	7	100	655
Medelhög	28	35	24	8	5	100	502
Hög	33	35	19	7	6	100	864
<i>Ålder</i>							
16–29 år	25	37	25	8	5	100	345
30–49 år	28	35	26	6	5	100	742
50–64 år	27	33	23	10	7	100	607
65–90 år	31	36	18	9	6	100	787
<i>Boendeort</i>							
Ren landsbygd	29	31	22	9	9	100	360
Mindre tätort	26	37	22	8	7	100	462
Stad/större tätort	27	36	23	9	5	100	810
Göteborg	30	36	21	7	6	100	786

Kommentar: Frågan lyder: 'Vilken är din åsikt om följande politiska förslag? Sverige bör satsa mer på havsbaserad vindkraft. Låg = grundskola eller motsvarande, Medellåg = gymnasium eller motsvarande, Medelhög = eftergymnasial utbildning ej högskola/universitet eller högskola/universitet kortare än 3 år, Hög = högskola/universitet minst 3 år.

Källa: Den västsvenska SOM-undersökningen 2022.

Låt oss nu titta närmre på den geografiska spridningen i synen på havsbaserad vindkraft. Vi har kunnat konstatera att stödet är starkare i regionens största stad Göteborg, och svagare bland boende på landsbygden. Men det ligger också nära till hands att undersöka skillnader med utgångspunkt i huruvida respondenterna är boende i en kustkommun eller inte.

Begreppet NIMBY⁷ är en välkänd tankefigur när det gäller samhällsplanering av potentiellt störande verksamheter. NYMBYism handlar om en motvilja till etablering av störande verksamhet nära den egna bostaden. Tidigare studier har visat att en högre förekomst av vindkraftverk i området där man

⁷ Förkortningen NIMBY betyder 'Not In My Backyard', på svenska 'Inte på min bakgård'.

bor leder till minskat stöd för satsningar på mer vindkraft (Jönsson 2022). En hypotes skulle kunna vara att personer som bor längs kusten är mer kritiska till just havsbaserad vindkraft.

En rak jämförelse mellan boende i de tolv⁸ kustkommunerna och övriga västsvenskar ger inte stöd för vår hypotes. Stödet för satsningar på havsbaserad vindkraft är ungefär densamma i dessa två grupper. Om vi omsätter skalans fem skalsteg till numeriska värden från 1–5 (1=Mycket dåligt förslag, 5=Mycket bra förslag) är det genomsnittliga stödet bland boende i kustkommunerna precis samma som bland boende i övriga Västsverige, nämligen 3,71.

Den raka jämförelsen ovan blundar måhända för frågans komplexitet. Som noterades står göteborgare ut i en jämförelse med övriga västsvenskar. En förklaring till skillnaden handlar om socioekonomiska skillnader mellan stad och land. Göteborg hör (tillsammans med Partille och Mölndal) till de kommuner vars befolkning har den högsta utbildningsnivån, sett till andelen som avslutat en linje i gymnasieskolan och som påbörjat högskolestudier inom 3 år⁹. Därför kan det vara intressant att bryta ut Göteborg ur jämförelsen baserad på kommunernas geografiska läge. Resultaten från jämförelsen blir då mer i linje med förväntningarna. I jämförelse med Göteborg (M = 3.78) är stödet för havsbaserad vindkraft lägre i regionens kustkommuner (M = 3.57)¹⁰.

Västsvenskar tycker inte att klimathotet är överdrivet

Det är en låg andel västsvenskar som anser att klimathotet är överdrivet. Andelen som anser att detta påstående är helt riktigt är 5 procent och delvis riktigt 13 procent. I runda slängar två tredjedelar (62 procent) av västsvenskarna tycker att det är helt felaktigt att klimathotet är överdrivet. En så pass bred samsyn hör kanske inte till vanligheterna. Men det ligger i linje med tidigare studier av den svenska klimatopinionen. De allra flesta svenskarna oror sig för klimatet och anser att det är människan som ligger bakom klimatförändringarna (Rönnerstrand, Oscarsson & Axelsson 2023; Martinsson & Andersson 2023).

Det finns likväl skillnader mellan grupper i synen på klimatet. En skillnad återfinns mellan kvinnor och män. Män är mer benägna att se klimathotet som överdrivet (Tabell 7.2). Andelen som väljer svarsalternativet ”Helt felaktigt” är betydligt lägre än bland kvinnor. Det skiljer hela 14 procentenheter mellan de två grupperna. Men inte heller detta är särskilt förvånande. Vi vet sedan tidigare att kvinnor är mer oroliga för klimatet och mer benägna att svara att det är människan som ligger bakom klimatförändringarna (Rönnerstrand 2019a, Rönnerstrand 2019b, Rönnerstrand, Oscarsson & Axelsson 2023)

Utbildning påverkar synen på klimatet. Men en första sak att notera handlar om andelen som saknar uppfattning. Bland de med låg utbildning utgör denna grupp hela 11 procent. Bland personer med medelhög och hög utbildning är det fråga om 2 respektive 1 procent. Utbildning hänger inte bara ihop med att ha en uppfattning, utan också vilken uppfattning man har. Andelen som tycker att det är helt felaktigt att klimathotet är överdrivet är 52 procent bland lågutbildade och 75 procent bland högutbildade.

---

⁸ Göteborg, Kungälv, Lysekil, Munkedal, Orust, Sotenäs, Stenungssund, Strömstad, Tanum, Tjörn, Uddevalla och Öckerö.

⁹ Regionfakta, läsåret 2018/2019. <https://www.regionfakta.com/vastra-gotalands-lan/utbildning/studerande-som-paborjat-hogskola-inom-3-ar-kommuner/> Hämtad 2023-10-30

¹⁰ T-test, (p = 0,008)

Ålder är inte en lika viktig faktor som utbildning. Det är visserligen svårt att särskilja effekter av dessa två variabler eftersom andelen högtutbildande är ojämnt fördelade i de fyra åldersgrupperna. Men en jämförelse av andelen som valt svarsalternativet ”Helt felaktigt” visar på små eller obefintliga skillnader mellan tre av ålderskategorierna. Denna andel är kring 60 procent eller strax under bland personer i åldrarna 16–29, 50–64 och 65–90. Gruppen 30–49-åringar skiljer ut sig. Bland dem valde 68 procent ”helt felaktigt”.

Den sista jämförelsen i tabellen handlar om boendeort. Det är något mer vanligt att besitta uppfattningen att klimathotet är överdrivet bland boende på ren landsbygd och mindre tätort.

Tabell 7.2 Åsikt om huruvida klimathotet är överdrivet efter olika sociala variabler, 2022 (procent)

	Helt riktigt	Delvis riktigt	Delvis felaktigt	Helt felaktigt	Ingen uppfattning	Summa	Antal svar
Samtliga	5	13	16	62	4	100	2 483
<i>Kön</i>							
Kvinna	3	9	14	69	5	100	1 255
Man	7	16	18	55	4	100	1 216
<i>Utbildning</i>							
Låg	7	14	16	52	11	100	351
Medellåg	6	16	19	54	5	100	673
Medelhög	5	15	18	60	2	100	504
Hög	4	7	13	75	1	100	869
<i>Ålder</i>							
16–29 år	4	10	22	60	4	100	337
30–49 år	4	10	15	68	3	100	737
50–64 år	6	14	18	59	3	100	619
65–90 år	6	15	13	59	7	100	790
<i>Boendeort</i>							
Ren landsbygd	8	14	17	57	4	100	363
Mindre tätort	6	14	16	58	6	100	470
Stad/större tätort	5	12	16	62	5	100	819
Göteborg	4	11	15	67	3	100	786

Kommentar: Frågan lyder: ’Vilken är din uppfattning om följande påståenden? Klimathotet är överdrivet’ Låg = grundskola eller motsvarande, Medellåg = gymnasium eller motsvarande, Medelhög = eftergymnasial utbildning ej högskola/universitet eller högskola/universitet kortare än 3 år, Hög = högskola/universitet minst 3 år.

Källa: Den västsvenska SOM-undersökningen 2022.

Ekologisk modernisering (eller fem påståenden om miljö och klimat)

Låt oss nu rikta blicken mot västsvenskarnas uppfattning kring fem ytterligare påståenden om klimat, miljö och naturresurser. Påståendena är inte tagna ur luften. De syftar till att fånga upp åsikter i linje med en idétradition inom grön politiksteori som kallas ekologisk modernisering.

Inom teorin om ekologisk modernisering hävdar man att marknadsekonomi och tillväxt är grundförutsättningar för miljömässig hållbar utveckling. Nya tekniska lösningar och politiska styrmedel som prissätter miljöskadligt beteende gör det möjligt att kombinera tillväxt med värnandet om en sund miljö. Hur människor ställer sig till teorin om ekologisk modernisering är viktigt eftersom det visat sig få konsekvenser för prioriteringar och policy-attityder på det miljöpolitiska området (Axelsson, Martinsson & Rönnerstrand, 2023).

Som framgår av Figur 7.4 är det en klar majoritet som inte anser sig trygg med att dagens klimatåtgärder är tillräckliga inför framtiden. Endast 17 procent av västsvenskarna känner sådan trygghet helt eller delvis. Sju procent saknar uppfattning i frågan.

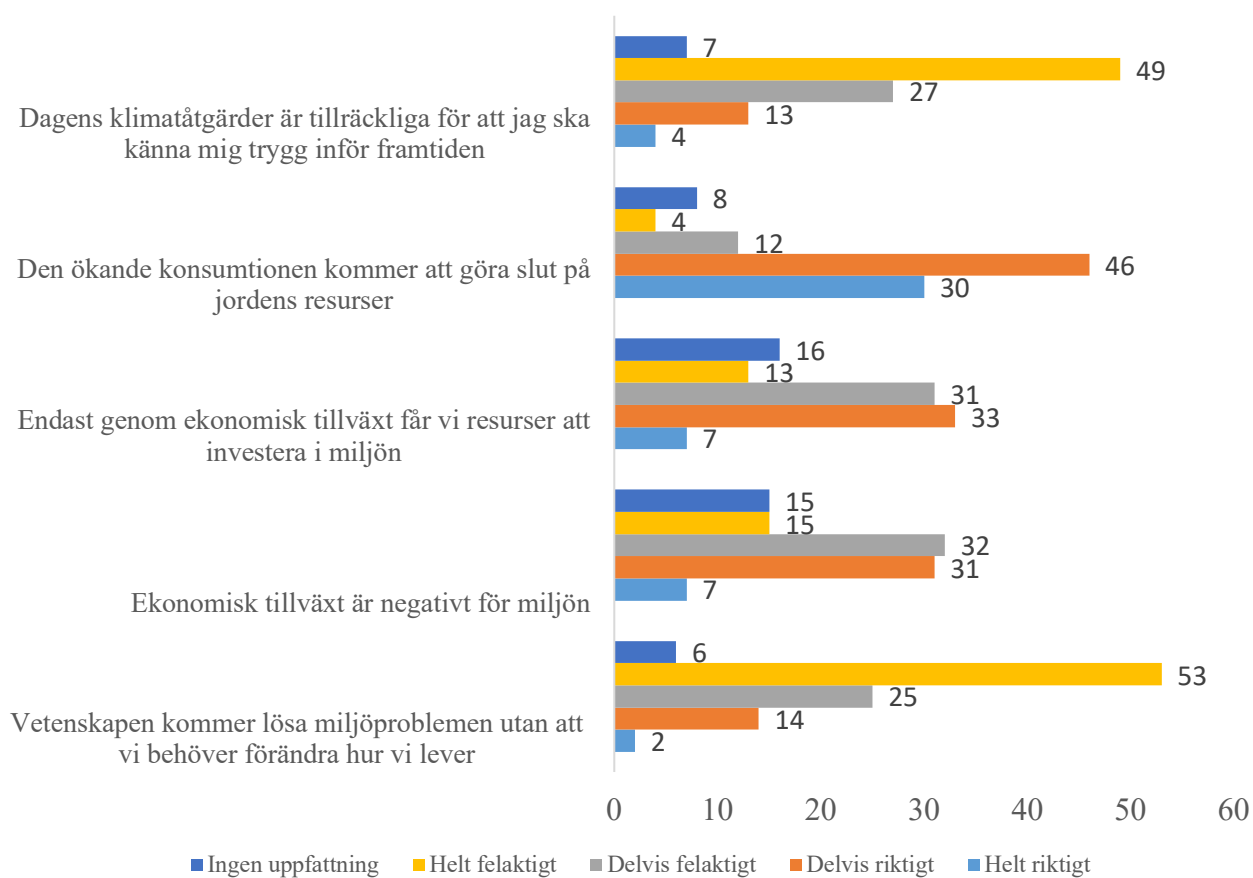
En stor andel västsvenskar sluter upp bakom påståendet att den ökande konsumtionen kommer att göra slut på jordens resurser. Detta påstående stöds av 76 procent. 16 procent motsätter sig detta, och 8 procent saknar uppfattning.

Bilden är delad när det gäller ekonomisk tillväxt som medel för att investera i miljön. 43 procent menar att det är helt eller delvis felaktigt. 40 procent svarar att det är helt eller delvis riktigt. Andelen som saknar uppfattning är 16 procent. Delade meningar är det också vad gäller om ekonomisk tillväxt är negativt för miljön. Här är det 47 procent som säger emot och 38 procent som håller med.

Mer entydig är opinionen vad gäller möjligheten att med hjälp av vetenskapen kunna lösa miljöproblemen utan att förändra vår livsstil. 53 procent ser detta påstående som helt felaktigt. Endast en mycket liten andel är utpräglade teknikoptimister – 2 procent anser det som helt riktigt att vetenskaperna gör att livsstilsförändringar inte behövs.

Figur 7.4 Västsvenskarnas uppfattningar om påståenden kring klimat, miljö och naturresurser, (procent) 2022

Kommentar: Frågan lyder: ”Vilken är din uppfattning om följande påståenden?”. Svartalternativen framgår av figuren.

Källa: Den västsvenska SOM-undersökningen 2022.

Sammanfattning

Den allmänna oron för miljö och klimat

Det står klart att en majoritet av invånarna är oroliga för framtiden när det kommer till miljö och klimatfrågor. Däremot finns det andra frågor på den regionala dagordningen som får en högre rang när vi de viktigaste samhällsfrågorna efterfrågas, så som exempelvis sjukvården, lag och ordning samt skolan. Den stora mängden avsaknad av svar när det gäller att bedöma hur Västra Götalandsregionen arbetar med miljö och klimat vittnar om antingen kunskapsluckor hos invånarna alternativt att bedömningen ändå landar i att det övergripande ansvaret för miljö och klimat ligger någon annanstans?

Havsbaserad vindkraft

Det finns en lång kustremsa i väst i Västra Götalandsregionen. Det är därför inte konstigt att havsbaserad vindkraft har varit på den gröna tapeten de senaste åren. I synnerhet om det påverkar opinionen såtillvida att invånare tror att det ska förstöra kustlinjen och horisontens estetik. Det finns ett positivt stöd för att etablera mer havsbaserad vindkraft. Vidare verkar det vara vanligare med en positiv inställning bland kvinnor, högutbildade och förstås – bland göteborgare, där de inneboende krafterna i det konstanta regnet och motvinden för det mesta går om intet.

Påståenden om miljö och klimat

I runda slängar två tredjedelar av invånarna i Västra Götaland tycker att det är helt felaktigt att klimathotet är överdrivet. Det är vanligare bland män och lågutbildade att anse att det inte är någon större fara med klimatet. Vidare har invånarna en relativt pessimistisk bild av huruvida dagens klimatåtgärder är tillräckliga, eller om vi med hjälp av vetenskapen och ny teknik kommer kunna lösa utmaningar kopplade till miljö och klimat. Konsensus verkar också vara att konsumtion är negativt för moder jord.

8. Slutdiskussion

Regionen i väst. Regionen som inte heter som de andra regionerna. Regionen som har en vision för arbetet att stärka Västra Götaland som en attraktiv region att bo och verka i. Denna vision återfinns i visionsdokumentet ”*Vision Västra Götaland – det goda livet*”. Denna årliga rapport presenterar nyckelindikatorer för hur regionen utvecklas och hur väl utvecklingen stämmer överens med den övergripande visionen. Rapporten innehåller frågor kopplade till visionens fem fokusområden: ett livskraftigt näringsliv, kompetens och kunskapsutveckling, infrastruktur och kommunikationer, kultur och hälsa. I detta avslutande kapitel diskuteras och relateras rapportens resultat till visionen för regionen och omvärlden.

Västra Götaland, medborgarna och dess välbefinnande

Regionen växer med stadiga steg. Göteborgsregionen är den snabbast växande delregionen, vilket också innebär att invånarna i Göteborg utgör en betydande del av invånarna i Västra Götalandsregionen vilket får konsekvenser för resultaten i den här rapporten. Att demografin skiljer sig mellan främst Göteborgsregionen och övriga delregioner, där invånarna i Göteborgsregionen befinner sig mer ”mitt-i-livet” och där det i en större stad i regel finns fler kvalificerade arbetstillfällen, innebär också bättre förutsättningar för en god fysisk hälsa i kombination med flertalet skyddsfaktorer som högre utbildning, inkomst och ett större socialt nätverk. Det är sen gammalt. Men ett ytterligare perspektiv som oftare får utrymme i debatten är den om vilka vi faktiskt når med hjälp av enkätundersökningar. En punkt i visionen som har en särskild tyngd är den om trygghet, gemenskap och delaktighet i samhällslivet. Och vi kan lite krasst konstatera utan att behöva dyka så värst mycket djupare än knädjupt att en absolut majoritet av de som deltar i den västsvenska SOM-undersökningen är svenska medborgare men framför allt har de också växt upp i Sverige. Sen några år tillbaka menar SCB att omkring var femte eller var fjärde, beroende på hur man räknar, är från ett annat land i den svenska befolkningsstatistiken. Enkäter är med andra ord ett lite trubbigt instrument för att nå ut till alla där ute i stugorna. Å andra sidan finns det väldigt få enkla lösningar. Deltagande i samhällliga enkätundersökningar skulle kunna vara en indikator på deltagande i andra samhällliga aktiviteter också. Men vi måste vara medvetna om den här typen av sårbarhet i den här typen av undersökningar. På ren och ytterst förenklad svenska visar resultaten i huvudsak vad den relativt ”breda medelklassen” tycker och tar sig för.

Graden av välbefinnande i regionen är gott och stabilt sedan över 20 år tillbaka. Det är värt att lyfta att svaren är relativt skeva, vilket innebär att de allra flesta är nöjda. Det finns helt enkelt ingen större variation i svaren och de mönster vi ser på detaljnivå innebär i allt väsentligt att majoriteten (som är nöjd) jämförs med minoriteten (som inte är nöjd). Vidare är det nära 9 av tio som anser sig leva meningsfulla liv, men det finns alltså skillnader mellan olika samhällsgrupper och mellan olika delregioner i Västra Götaland. De yngsta och de äldsta, och de med lägre inkomster upplever i större utsträckning att de saknar meningsfulla saker i sina liv. Vi ser också skillnader mellan delregioner, där invånarna i Göteborgsregionen möjligen på det stora hela speglar en något högre grad av meningsfullhet medan invånarna ute i regionen exempelvis har lärt sig eller gjort något intressant i högre utsträckning.

När invånarna i Västra Götaland återger sin oro för ett antal områden har frågan om organiserad brottslighet tagit toppplaceringen precis som förra året. En inte helt vild gissning är att resultatet upprepar sig för den datainsamling som är ute och besvaras i skrivande stund. Den mediala bevakningen har idogt rapporterat om incidenter under 2023 som kan härröras till världen av organiserad brottslighet och gängkriminalitet. På plats nummer två och tre i orosbedömningar hittar vi förändringar i jordens klimat och miljöförstöring vilket också är två av de frågor som ökat mest sedan 2015. En tydlig bubblare på plats nummer fyra av oro handlar om inflationen och mer specifikt oron för en hög inflation och dess förmodade konsekvenser för samhället. Det finns därmed mycket som oroar – vissa inslag är stadiga, medan andra följer samhällets utveckling mer följsamt – och politikerna gör eventuellt bäst i att vara lyhörda inför invånarnas lista på orosmoment, utan att för den sakens skull vara för närsynt. Punkter med särskild tyngd i visionen som låter sig upprepas handlar om trygghet och en god hälsa. Oro för brottslighet, klimatet, och den egna ekonomin i kölvattnet av en skenande Riksbank kan få konsekvenser på både hälsa och villighet att investera i ekonomiska och sociala projekt i framtiden.

Demokrati och delaktighet

Valåret 2022 steg västsvenskarnas förtroende för demokratins institutioner. En ökad känsla av att kunna påverka kan också noteras. Det är positiva signaler. De väl dokumenterade valårseffekterna fungerar som vi hoppas att de skall göra (Holmberg & Weibull 2019). Ett undantag från detta är förtroendet för Regionstyrelsen. I motsatt till kommunstyrelserna så blev det ingen ökning i fråga om hur väl västsvenskarna uppfattar att Regionstyrelsen sköter sin uppgift. För Regionstyrelsen uteblev valårseffekten även 2018 – vi får således gå tillbaka till valen 2014 för att se exempel en regional valårseffekt.

Vissa demokratitrender är mer långsiktiga till sin natur. Med data från över mer än tjugo års tid går det att notera en stadig ökning i västsvenskarnas upplevelse av att kunna påverka politiska beslut. Det är visserligen en ökning från låga nivåer. År 1999 var andel som upplevde sig ha mycket eller ganska goda möjligheter att kunna påverka politiska beslut i Västra Götalandsregionen under fem procent. I mätningen 2022 är andelen 22 procent. Vad denna långsiktiga ökning beror på går inte att avgöra på basis av data från undersökningen, men det är en fråga som borde bli föremål för vidare studier. Något att notera är att upplevelsen av att kunna påverka är starkare bland unga än bland äldre. Andelen som känner att de kan påverka är 34 procent bland 16–29-åringar och 19 procent bland 65–90-åringar. Trots en stadig total ökning så är gapet mellan unga och äldre ungefär lika stort idag som för 5 år sedan, ungefär 15 procentenheter (Västsvenska SOM-undersökningen 2017).

Upplevelsen av att kunna påverka har betydelse för relationen mellan väljare och valda. Forskning visar att personer som känner att de kan påverka är mer benägna att kontakta politiker (Öhberg & Naurin 2021). Detta samband observerades även i föregående års uppföljning av Vision Västra Götaland (Västsvenska SOM-undersökningen 2022)

Ungefär två av tre västsvenskar uppger att de är intresserade av politik. Andelen politiskt intresserade har legat stabilt på ungefär denna nivå sedan åtta år tillbaka. Desto mer fluktuerade är andelen som diskuterat politik minst en gång per vecka. För denna indikator återfinns tydliga uppgångar i samband med valen, så också 2022.

Båda intressen för politik och benägenheten att prata politik är avhängigt sociodemografiska faktorer. Det politiska intresset är högst i den äldsta gruppen. Den faktor som väger tyngst när det gäller både intresse och att prata politik är dock utbildning. Utbildningens roll för politiskt kapital är ingen nyhet. Men eftersom visionens mål är en region där alla invånare kan delta i samhällslivet så är det demokratiska deltagandets socioekonomiska gradient en viktig utmaning för framtiden.

Kultur och fritid

Vision Västra Götaland – det goda livet beskriver att Västra Götaland är en region med en tydlig kulturprofil, formuleringen är att regionen ska vara en ledande kulturregion. Kultur ses här primärt som en slags kulturkonsumtion men som i förlängningen antas skänka stimulans och inspiration till utveckling, tillväxt och som en naturlig del i det livslånga lärandet.

Generellt visar resultaten av den västsvenska SOM-undersökningen att under 2022, som varit relativt fritt från pandemirestriktioner, att kulturutövande har ökat i många kultur- och fritidsaktiviteter, men att en fullständig återhämtning ännu inte är uppnådd. Ett undantag är dock besök på rock- och popkonserter, där deltagandet nu är högre än före pandemin. Även besök på restauranger, barer eller pubar på kvällstid har nästan helt återhämtat sig efter nedgången under pandemin.

I dessa tider av oro är det också viktigt att studera graden av civilt engagemang eller föreningslivet, vilket antas vara en grundkomponent för den svenska modellen och det svenska förtroendet. I den västsvenska SOM-undersökningen ser vi att engagemanget i föreningslivet är stabilt. Under pandemin ökade antalet fackligt anslutna, men denna ökning har nu återgått till nivåerna från 2019. Bland idrotts- och friluftsföreningsmedlemmar är 40 procent aktiva, medan endast sju procent av fackmedlemmarna är aktiva. 36 procent av västsvenskarna tillhör en kyrka, men få deltar regelbundet i kyrkans aktiviteter. Graden av föreningsliv och engagemang kan utgöra en skyddsfaktor för kommande hot och om Sverigebilden fortsätter att erodera. Ett gemensamt folk eller en gemensam region har mycket att vinna på att försöka vidmakthålla det sociala engagemanget, då vi på vetenskaplig basis inte vet så mycket mer om vilka komponenter av det "Nordiska guldets" och vår höga tillit och förtroende grundar sig på. Men om vi utgår från att föreningsliv och sociala interaktioner främjar detta sociala kapital är det viktigt att fortsätta vattna gräsrotter och rörelser, då alternativet på sikt skulle kunna vara värre. Det vill säga, om tilliten och förtroende går ner kan det få konsekvenser för hälsa och välbefinnande, för vilja att samarbeta eller att investera i gemensamma projekt.

Arbetsmarknad och arbetsliv

En av de fem stöttepelarna i Västra Götalandsregionens styrdokument "Vision Västra Götaland – Det goda livet" är en välfungerande och hållbar arbetsmarknad med hög sysselsättning. Arbetsmarknadsfrågor har historiskt sett varit ett stort ämne i Sverige, särskilt under ekonomiskt svåra tider. Men under de senaste två åren har dessa frågor fått mindre prioritet jämfört med större delen av 2000-talet och 1990-talets slut. Arbetsmarknadsfrågor rankas nu

lägre än andra områden som sjukvård och utbildning i invånarnas lista över viktiga samhällsproblem. Oro för arbetslöshet är högst bland personer med låg inkomst, dålig ekonomi och tidsbegränsade anställningar. Individens inkomst är den viktigaste faktorn för upplevd risk att förlora jobbet inom ett år. Den personliga oron för arbetslöshet reflekterar den övergripande bilden av arbetsmarknaden, där personer i yrken med många tidsbegränsade anställningar känner en större oro.

Invånarnas inställning till hur regionen hanterar skapandet av fler jobb är över lag neutral. Kritiken mot regionens arbete har minskat under 2022, och nu är antalet kritiska och positiva åsikter ungefär lika många. Många har flyttat från att vara kritiska till att anse att regionen varken gör ett bra eller dåligt jobb, eller saknar uppfattning. Det är generellt små skillnader mellan olika grupper, men framför allt personer i övre medelåldern och boende i Fyrbodalen är mer negativa. Dock har andelen kritiska i Fyrbodalen minskat markant från 2021 till 2022. På sikt kommer måhända arbetsmarknaden också segla upp som ett orosmoln i takt med att världens centralbanker försöker släcka det inferno de själva var med och skapade och introducerar en global recession eller lågkonjunktur. Men för tillfället verkar det som att allt är frid och fröjd för de allra flesta inom de mer etablerade sektorerna. Det återstår att se hur den skenande inflationen slår mot de som redan innan hade ett sämre läge på arbetsmarknaden. Risken finns att de allt fler som lever på marginalen är den grupp som först och mest kännbart kommer att uppleva konsekvenserna av centralbankernas trubbiga instrument. Och vän av ordning kan fråga sig om det verkligen är denna grupp som bidrar mest till den skenande inflationen i samhället i stort?

Hälsa och sjukvård

I Västra Götalandsregionens styrdokument "Vision Västra Götaland - Det goda livet" utgör hälsa ett av fem fokusområden. Hälsa- och sjukvården är i allt väsentligt regionernas huvuduppgift, där omkring 90 procent av regionbudgeterna går till sjukvården. Självskattad hälsa som enkätfråga förekommer i många olika sammanhang och ställs på liknande sätt i undersökningar från både SCB och Folkhälsomyndigheten men också WHO. Självskattad hälsa har visat sig korrelera med både annan sjuklighet och dödlighet vilket gör att enkätfrågan på gruppnivå är ett väldigt bra mått på den generella folkhälsan.

Omkring 2008 förkunnade WHO tillsammans med Michael Marmot att "hälsoklyftan" skulle vara stängd inom en generation. I Sverige omvandlades ambitionen till ett mål om att de *påverkbara* skillnaderna i hälsa ska vara borta inom en generation. Och i Vision Västra Götaland går det att utläsa en liknande ambition där hälsoklyftorna ska utjämnas mellan grupper. Den generella bilden av resultaten visar att den självskattade hälsan i regionen är hög och stabil. Detta fynd går att tolka på två sätt. Det ena är att det är bra att det inte blir värre, det andra är att hälsoklyftan uppenbarligen inte stängs eller utjämnas mellan grupper. I denna rapport presenterar vi inga stratifierade resultat på självskattad hälsa över tid och över sociodemografiska grupper, men det är dock relativt tydligt att det finns en indikation på ojämlik hälsa mellan olika grupper. Högre självskattad hälsa är främst associerat med högre socioekonomisk status, vilket är förväntat och följer det mönster vi ser i många andra delar av västvärlden. Ekonomisk ojämlikhet är en av de starkast bidragande orsakerna till ojämlik hälsa,

vi vet också att den ekonomiska ojämlikheten ökar i stora delar av västvärlden men också att den ökar relativt mer i Sverige jämfört med våra grannländer i Norden. De senaste årens expansiva penningpolitik har vidgat klyftan väsentligt, framför allt mellan de som har och inte har kapitalinkomster. Den i skrivande stund skenande inflationen som möjligen precis har nått sin topp kommer sannolikt att bidra ytterligare till att försämra för de som redan innan hade det sämst. Det är sannolikt att hälsan påverkas i takt med en rask ekonomisk försämring. Det är vidare troligt att det finns ett inte helt linjärt samband mellan socioekonomisk status och hälsa där individer med sämre ekonomiska förutsättningar och skyddsfaktorer drabbas hårdare för varje procentenhet inflationsbörda eller räntetyngd.

Vid bedömningar av sjukvården i Västra Götalandsregionen ser vi för det första en återgång till nivån som rådde innan coronapandemin. Bedömningen av sjukhusvård och vårdcentraler gjorde ett ganska stort hopp i kurvorna mellan 2019 och 2020 samt 2021. När det kommer till bedömning av sjukvårdens olika delar blir det tydligt vad som hänt ”under huven” på den mer generella bedömningen. Det är främst tillgången till vård och organisationens effektivitet som påverkades under coronapandemin, medan faktorer som personalens bemötande och den medicinska kvaliteten tuffade på likt ånglok genom pandemin. Sjukvården bedöms med andra ord i relativt positiv dager, om vi räknar bort effekten sprungen från pandemin och de parametrar som är svårbedömda, det vill säga organisationens effektivitet, där många inte har en uppfattning. Det är däremot en utmaning i Sverige att dels erbjuda en jämlik vård, men framför allt att utjämna skillnader i hälsoutfall mellan grupper i samhället. Vi ser inga som helst indikationer på att hälsoklyftan främst mellan de med låg respektive hög socioekonomisk status håller på att utjämnas, än mindre stängas.

Infrastruktur och kollektivtrafik

I visionen för Västra Götaland ”Vision Västra Götaland - Det goda livet” finner vi att ett delmål är en region med attraktiva lokala arbetsmarknader samt kortare avstånd för att öka sammanhållningen av regionen. En växande region i framkant ställer krav på väl fungerande infrastruktur och kollektivtrafik.

Attityder till infrastrukturprojekt i regionen har mätts i den västsvenska SOM-undersökningen sedan 2006 och opinionen har varit stabil kring de olika projekten bortsett från bedömningen av trängselskatten och Västlänken. I skrivande stund har projekt Västlänken fått ”slut på pengar” och man försöker nu skynda fram ytterligare finansiering för att projektet inte ska bli ytterligare försenat. Ett konkret förslag är att finansiera färdigställandet av Västlänken med höjd trängselskatt. Det är tydligt att dessa två projekt hänger ihop både på politikernas dagordning och bland invånarnas bedömning. Opinionen kring dessa två projekt har varit tämligen stabilt negativ några år, frågan är hur länge denna stabilitet kan hålla i sig? Det är en utmaning för Västlänkens kommunikatörer att reda i förseningar, fördyrande omständigheter och en stundande avtagande ekonomisk aktivitet i Sverige. Det är ytterst sällan den mediala bevakningen av Västlänken innehåller några positiva tongångar, och det är få invånare som i nuläget kan dra nytta av projektet, snarare tvärtom. I nuläget känns det dessutom trivialt att ens resonera kring skillnader i opinion mellan några olika grupper. Det är ett faktum att projektet

är rejält försenat och att en ekonomisk vinter väntar, då spelar det kanske mindre roll om det finns något högre acceptans bland högutbildade jämfört med lågutbildade?

De flesta invånare i regionen tycks lägga ungefär samma tid på att ta sig till jobbet, det är främst antal kilometer och färdstätt som skiljer sig åt. Det är mycket intressant ur ett ekonomiskt perspektiv. Det kan innebära att de flesta har ett slags mentalt tak för hur lång tid det får ta av en vaken dag för att transportera sig till jobbet kontra hemmet. Resultaten indikerar också att invånarna i Västra Götaland generellt har en positiv bild av hur regionen sköter kollektivtrafiken. Ett annan indikation är att bland de som inte bor i Göteborgsregionen är det fler som håller med om att kollektivtrafiken inte är ett rimligt alternativ i sin vardag. Om det beror på att linjetätheten eventuellt är mindre frekvent i dessa delregioner är svårt att uttala sig om, utan att ställa kompletterande frågor. Med andra ord är det svårt att ge en tillräckligt god förklaring till resultaten och därmed även rekommendationer till att exempelvis fler skall se kollektivtrafiken som ett rimligt alternativ i sin vardag. Det är heller inte så många som instämmer i påståendet att man skulle vara beroende av kollektivtrafiken i vardagen. Låt oss hoppas att det beror på att man har valt ett alternativ som bedöms funka bättre, t ex cykel, gång eller bil. I kommande undersökningar bör fler alternativa färdstätt och mer visionära inslag testas, då färdstätt oftast bara tjänar ett enda syfte. Det vill säga, ta sig från punkt a till b på ett så smärtfritt sätt som möjligt. Det är likaledes viktigt att försöka utröna graden av viktighet eller rank mellan olika attityder och potentiella anledningar till att det ena eller det andra transportmedlet väljs. Resultaten indikerar att utbudet av transportmedel åtföljs av vissa sociala strata och det är måhända inte nöd utan snarare råd som faller avgörandet kring vad som väljs.

Miljö och hållbarhet

Det är inte miljö och hållbarhet som västsvenskarna tänker på i första hand när de ombeds lista problem och frågor som är viktiga i Västra Götaland idag. Organisatoriskt och ekonomiskt så utgör miljö och hållbarhetsarbete en begränsad del av Västra Götalandsregionens åtaganden. Det avspeglar sig på svaren – 2022 var endast 11 procent angav något svar i kategorin miljö/energi som något av maximalt tre problem/frågor. Det lilla uppsving miljö och energifrågorna fått på den regionala agendan de senaste åren hänger samman med omvärlden. Ökande energipriser sätter sin prägel på vad västsvenskarna lyfter fram som viktigt. Detta vittnar om att den organisatoriska kontexten präglar respondenternas svar, men att agendan också tydligt påverkas av samhällsutvecklingen i stort. Att energifrågan seglat på upp dagordningen är inte unikt för Västsverige. En liknande utvecklingen syns i SOM-undersökningens nationella mätningar. Nationellt var det 30 procent som valde något inom miljö/energi. Men nationellt har vi sett en starkare uppgång. År 2020 var det 18 procent på riksplanet och 9 procent i den Västsvenska SOM-undersökningen.

Det är ganska få som tycker att Västra Götalandsregionen gör ett bra jobb när det gäller miljö och hållbarhet. Mindre än en av fem tycker regionen gör ett mycket eller ganska bra jobb. Det är visserligen inte så många som tycker något alls i denna fråga. Alternativen ”Varken bra eller dåligt” och ”Ingen uppfattning” summerar till långt över 50 procent. Vi vet att människors förtroende för offentlig verksamhet oftast brukar öka bland dem som kommer i kontakt med den. Problemet är troligen att väldigt få invånare gör det i någon större utsträckning. I synnerhet när det kommer till miljö och hållbarhetsarbetet.

En fråga som under senare tid fått mycket uppmärksamhet i debatten handlar om framtidens energiförsörjning. Debatten om den havsbaserade vindkraften i Västsverige är ett exempel. Det politiska styret i Uddevalla kommun argumenterar för att vindkraftsetablering i Bohuslän skulle innebära ett väsentligt ingrepp med tydliga negativa konsekvenser för livsmiljöns attraktivitet. Man vill att kommunen genomför påverkanskampanjer mot beslutsfattare och allmänhet för att motverka etablering av vindkraft utanför Bohuslänns kust. Företrädare för Västsvenska Handelskammaren och Svensk Vindenergi har i en debattartikel argumenterat för att vindkraften möjliggör industrisatsningar och nya jobb i hela regionen.

Bland västsvenskarna är majoriteten för en satsning på havsbaserad vindkraft. Men det finns skillnader mellan olika grupper. Stödet är starkare bland kvinnor och personer med högre utbildning. Därtill finns det skillnader beroende på boendeort. Det tydligaste är att personer bosatta i Göteborg är mer positiva satsningar på havsbaserad vindkraft. En viss tendens finns att personer bosatta i kustkommuner är mer negativa. Om detta samband återfinns även hos andra, statistiskt mer rigorösa, studier återstår att se. Men det aktualiserar en central fråga för energiomställningen av det västsvenska samhället: Betydelsen av folklig förankring och lokalinvånarnas stöd (Energimyndigheten, 2023; SOU 2023:18.).

***

Vision Västra Götaland – det goda livet pekar ut bäringen för skutan vid namn Västra Götalandsregionen. I denna rapport presenteras vissa utvalda områden som till viss del berättar hur utvecklingsarbetet inom region ter sig. Resultaten från den västsvenska SOM-undersökningen 2022 visar att det finns en bitvis stor överensstämmelse mellan visionen och många av utfallen, men att det alltså finns utmaningar och hinder för att nå andra delmål.

Det finns många större utmaningar hösten 2023 som inte avspeglas i resultaten från hösten 2022. En av de största utmaningarna är den alltmer pressade ekonomiska situationen för både företagen och för hushållen på grund av en inflation som inte var så övergående till slut och därtill en styrränta som har sänkt humöret och framtidstron för många. Gängrelaterade incidenter har dessutom slagit nya rekord och den så tills alldeles nyligen högtravande Sverige bilden tycks erodera snabbt i utlandet. Allt detta spiller förstås över på alla regioner i Sverige och det är förmodligen dags att stormsäkra och förtöja snarare än att planera nästa livsbejakande seglats, även ifall det ser lugnt och stabilt ut så här lite inomskärs vad beträffar saker som att demokratin anses fungera väl, hälsan är god och stabil, arbetsmarknaden uppvisar stabilitet, välbefinnandet är på det hela taget mycket gott, merparten av infrastrukturprojekt bedöms som positiva, och kulturkonsumtionen är på väg tillbaka.

Appendix

Information om den västsvenska SOM-undersökningen

SOM-institutet vid Göteborgs universitet genomför varje höst frågeundersökningar i syfte att kartlägga den svenska allmänhetens vanor och attityder på temat Samhälle, Opinion och Medier. Sedan 1986 genomförs en nationell frågeundersökning och sedan 1992 en regional undersökning i Västsverige. Därtill har det gjorts regionala undersökningar i Skåne (2004, 2006, 2008, 2011 och 2015) och i Värmland (2010, 2014, 2018 och 2022) samt en lokal undersökning i Göteborgs Stad (2016–2023). Data samlas in via postala samt webbaserade enkäter, och varje undersökning genomförs under i huvudsak samma förutsättningar för att resultaten från de olika åren, och mellan de olika undersökningarna, ska vara jämförbara.

SOM-institutet är en centrubildning vid Institutionen för journalistik, medier och kommunikation (JMG), Göteborgs universitet och har sin bakgrund i ett långvarigt samarbete mellan de två grundarinstitutionerna Statsvetenskapliga institutionen och Institutionen för journalistik, medier och kommunikation (JMG). Sedan 2017 är SOM-institutet även inrättat som en fakultetsgemensam forskningsinfrastruktur vid samhällsvetenskapliga fakulteten, Göteborgs universitet.

Resultaten från SOM-undersökningarna redovisas i årliga publikationer där de samverkande forskarna presenterar analyser baserade på de senaste resultaten, med fokus på långsiktiga opinions- och medietrender. Varje år publiceras också ett antal rapporter med specialanalyser av enskilda ämnesområden. En utförlig metodokumentation från den västsvenska SOM-undersökningen 2022 görs i rapporten ”Den västsvenska SOM-undersökningen 2022 – En metodöversikt” (SOM-rapport 2023:5).

Undersökningens upplägg

Fältarbetet för den västsvenska SOM-undersökningen följer i huvudsak samma upplägg från år till år. Likt tidigare år använde 2022 års västsvenska SOM-undersökning en undersökningsdesign som kallas blandad datainsamling (mixed mode) vilket innebär att flera datainsamlingsmetoder används i en och samma undersökning. I SOM-undersökningarna avser detta att postala enkäter och webbenkäter kombineras.

Undersökningen skickades ut till ett systematiskt sannolikhetsurval av befolkningen i Västsverige. Urvalsramen innefattade alla svenska och utländska medborgare som har sin primära adress i Västsverige¹¹ och som är mellan 16 och 90 år¹². År 2022 ingick 6 000 personer i det totala urvalet. Svaren samlades in mellan den 12 september och 30 december 2022. En stor andel av svaren inkom tidigt och redan 30 dagar in i fältarbetet var bruttosvarsfrekvensen 33 procent, vilket motsvarar 72 procent av det totala antalet svar som inkommit då undersökningen avslutades i december. Under fältperioden genomfördes en serie påminnelser via post och SMS.

---

¹¹ Från och med 1998 års undersökning täcker urvalet hela Västra Götalands län samt Kungsbacka kommun.

¹² I undersökningarna 2009–2021 var åldersintervallet 16–85 år; 2000–2008 15–85 år; 1992–1999 15–80 år.

Svarsfrekvens och representativitet

Av det ursprungliga urvalet på totalt 6 000 personer var det 2 769 personer som besvarade och skickade in formuläret vilket motsvarar en nettosvarsfrekvens på 48 procent¹³.

Vilka som svarar och vilka som inte svarar på en frågeundersökning har betydelse för tolkningen av undersökningens resultat. Om en viss grupp är underrepresenterad och samma grupps svar tenderar att skilja sig från övrigas blir studiens resultat mindre giltiga för populationen som helhet. Trots att ungefär hälften av respondenterna inte svarar på enkäten är den demografiska representativiteten i svarsgruppen i de flesta avseenden god. I tabell A.1 redovisar bruttourval, nettourval samt svarsgruppens representativitet i frågan om kön relativt befolkningen. Jämförelsen utgår från den del av befolkningen som urvalet representerar, det vill säga 16–90-åringar boende i Västra Götalands län samt Kungsbacka kommun. Tabellen visar att fördelningen mellan kvinnor och män är 50/50 i Västsverige, medan könsfördelningen bland de svarande i den västsvenska SOM-undersökningen är 51/49.

Tabell A.1 Könsfördelning bland svarande jämfört med befolkningen, den västsvenska SOM-undersökningen 2022 (procent)

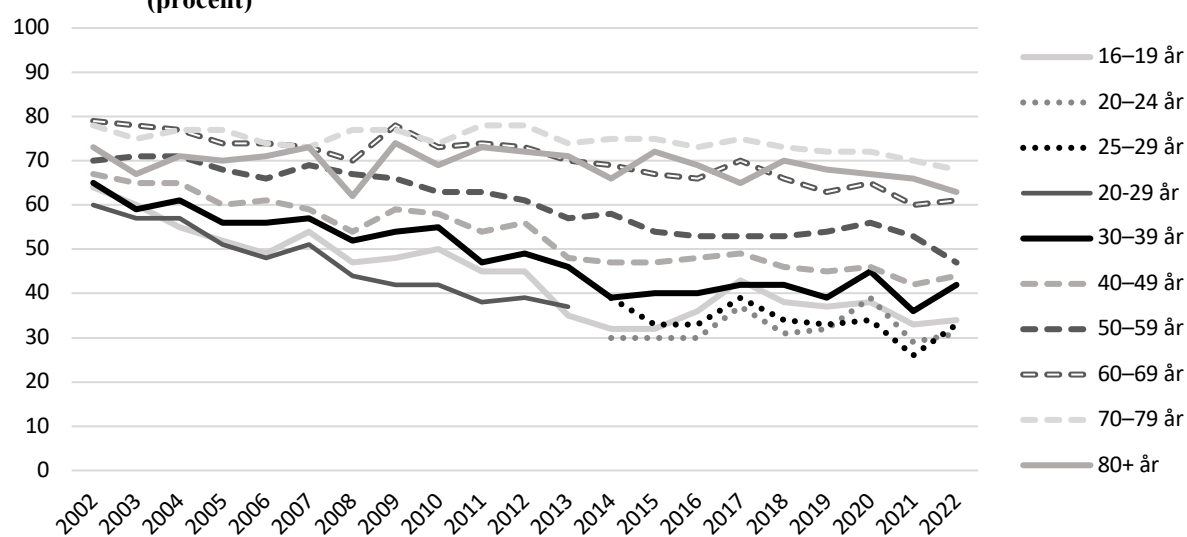
Befolkningsunderlag 16–90 år	Kvinnor	Män	Summa
Befolkningen	50,4	49,6	100
Bruttourval	48,8	51,2	100
Nettourval	49,0	51,0	100
Svarande totalt	51,2	48,9	100

Kommentar: Uppgift om befolkningen samt urval baseras på registerdata, medan data om svarande utgår från respondentens egen uppgift (registerdata i de fall uppgift saknas). Underlaget baseras delvis på data från Statistiska Centralbyrån.

Skillnaderna i svarsbenägenhet är större när det gäller ålder. I figur A.1 tydliggörs att en lägre andel i de yngre åldersgrupperna svarar på SOM-undersökningarna.

¹³ I nettosvarsfrekvensen är det så kallade naturliga bortfallet bortdefinierat. Till det naturliga bortfallet förs personer som är fysiskt eller mentalt oförmögna att svara på enkäten, personer som är avlidna, bortresta under större delen av fältperioden, emigrerade, har språksvårigheter eller inte alls talar svenska. Sammanlagt 220 personer (3,7 procent) har räknats bort som naturligt bortfall.

Figur A.1 Svarefrekvens i olika åldersgrupper i den västsvenska SOM-undersökningen 2002–2022 (procent)

I samband med undersökningen 2022 genomfördes ett metodexperiment med syfte att undersöka om det är möjligt att öka svarefrekvensen bland personer mellan 18 och 39 år genom att erbjuda incitament med ett högre monetärt värde jämfört med ordinarie incitamentet, bestående av en trisslott (Falk & Sandelin, kommande). Experiment med likande syfte genomfördes även 2021 (Sandelin & Falk, 2023). Medan en del av urvalet erbjöds sedvanligt incitament, erbjöds en annan del ett presentkort i form av en biobiljett respektive ett presentkort på ICA värt 75 SEK. Resultatet visade att både biobiljett och presentkort på ICA påverkade svarefrekvensen positivt jämfört med trisslotten, utan att försämra datakvaliteten i form av färre andel kompletta svar. Däremot visade sig representativiteten vara något sämre bland dem som fick biobiljett och presentkort på ICA jämfört med dem som erbjöds trisslott. För en mer utförlig beskrivning av experimentet, se Falk och Sandelin (2023).

Träffsäkerheten i attitydfrågor om politiska förslag och bedömningar av ekonomin är hög trots variationen i svarefrekvens mellan olika åldersgrupper. Frågor där det existerar större generationsskillnader, exempelvis nyhetskonsumtion, påverkas däremot något mer av att delar av befolkningen har en lägre representation i svarsunderlaget¹⁴.

¹⁴ Elias Markstedt (2014) Representativitet och viktning. SOM-rapport 2014:20, SOM-institutet, Göteborgs universitet.

Procentskattningar och felmarginaler

SOM-undersökningarna bygger på ett slumpmässigt urval. Resultat från sådana urvalsundersökningar är alltid förknippade med en osäkerhet som kan uttryckas i form av en felmarginal. Med hjälp av en felmarginal går det att beräkna ett konfidensintervall kring till exempel en procentskattning. Vi kan förvänta oss att procenttalet för hela populationen befinner sig inom konfidensintervallet i 95 fall av 100 i en tänkt situation med många upprepade mätningar. Medvetenhet om felmarginalen gör att vi lättare undviker att dra slutsatser om förändringar eller gruppskillnader som enbart beror på slumpen. Tabellen nedan ger några exempel på hur stor felmarginalen är vid olika gruppstorlekar och procentskattningar.

Tabell A.2 Lathund för procentskattningar vid olika gruppstorlekar (felmarginaler och procentenheter)

Skattning	100	200	400	800	1000	2000
50 procent	±9,8	±6,9	±4,9	±3,5	±3,1	±2,2
30 procent	±9,0	±6,4	±4,5	±3,2	±2,8	±2,0
10 procent	±5,9	±4,2	±2,9	±2,1	±1,9	±1,3
6 procent	±4,7	±3,3	±2,3	±1,6	±1,5	±1,0
2 procent	±2,7	±1,9	±1,4	±1,0	±0,9	±0,6

***

Delregionerna som används i följande resultatredovisning är indelade i enlighet med indelningen i kommunförbund: *Göteborgsregionen*: Ale, Alingsås, Göteborg, Härryda, Kungsbacka, Kungälv, Lerum, Lilla Edet, Mölndal, Partille, Stenungsund, Tjörn och Öckerö; *Sjuhärad*: Bollebygd, Borås, Herrljunga, Mark, Svenljunga, Tranemo, Ulricehamn och Vårgårda; *Skaraborg*: Essunga, Falköping, Grästorp, Gullspång, Götene, Hjo, Karlsborg, Lidköping, Mariestad, Skara, Skövde, Tibro, Tidaholm, Töreboda och Vara; *FyrBoDal*: Bengtsfors, Dals-Ed, Färgelanda, Lysekil, Munkedal, Orust, Sotenäs, Strömstad, Tanum, Trollhättan, Uddevalla, Vänersborg, Mellerud och Åmål.

Referenser

Andersson, Roger, Franzén, Mats, Hedman, Lina & Lindberg, Hans. (2017). *Segregation: Vad menas och hur mäts den?* (Rapport 2017:9). Forskningsrådet för hälsa, arbetsliv och välfärd. <https://forte.se/app/uploads/2017/05/fik-nr-9-webbboendesegregation.pdf>

Arbetsförmedlingen (2023a). Varsel. Månadsöversikt Västra Götalands län. Antal varslade personer per månad och år. <https://arbetsformedlingen.se/statistik/statistik-om-varsel>

Arbetsförmedlingen (2023b). Varsel. Månadsöversikt Västra Götalands län. Antal varsel och berörda personer. Per län och bransch, januari-september 2023 (Excelfil). <https://arbetsformedlingen.se/statistik/statistik-om-varsel>

Axelsson, Sofia, Martinsson, Johan & Rönnerstrand, Björn (2023). Ekologisk modernisering och svensk elproduktion. I Ulrika Andersson, Patrik Öhberg, Anders Carlander, Johan Martinsson & Nora Theorin (red) *Ovisshetens tid*. Göteborg: SOM-institutet, Göteborgs universitet.

Axelsson, Sofia, Matti, Simon & Rönnerstrand, Björn (2023). Fångad av en vindkraftsdebatt. I Ulrika Andersson, Patrik Öhberg, Anders Carlander, Johan Martinsson & Nora Theorin (red) *Ovisshetens tid*. Göteborg: SOM-institutet, Göteborgs universitet.

Bergquist, Julia, Falk, Elisabeth, & Weissenbilder, Marcus (2023). Den västsvenska SOM-undersökningen 2022 – En metodöversikt. SOM-rapport 2023:5. Göteborgs universitet: SOM-institutet.

Boije, Edvin & Ottervik, Mattias. (2014) *Svenskarna och civilsamhället*. I Annika Bergström & Henrik Oscarsson (red), *Mittfåra och marginal*. Göteborg: SOM-institutet vid Göteborgs universitet.

Bové, Klara & Jansson, Daniel (2017). Kulturvanor i Västra Götaland. I Ulrika Andersson och Annika Bergström (red) *En brokig gemenskap*. Göteborgs universitet: SOM-institutet

Craig, Stephen C., Niemi, Richard G., Silver, Glenn E. (1990). Political Efficacy and Trust: A Report on the NES Pilot Study Items. *Political Behavior*, vol 12(3):289–314.

Easton, David & Jack Dennis. (1967). The Child's Acquisition of Regime Norms: Political Efficacy. *The American Political Science Review*, 61(1):25–38.

Easton, David (1975). A Re-assessment of the Concept of Political Support. *British Journal of Political Science*, 5(4):435-457.

Falk, Elisabeth (2021). *Kulturvanor i Sverige 1987–2020*. SOM-rapport 2021:20. Göteborgs universitet: SOM-institutet.

Falk, Elisabeth & Sandelin, Frida (kommande). Reassessing Incentive Effects: Further Exploring the Role of Diversified Incentives on persons aged 18-39 and persons born outside the Nordics. The SOM Institute's Notes on Survey Methodology, Göteborgs universitet.

Folkhälsomyndigheten (2023). *Hälsa – Resultat för uppföljningen av övergripande indikatorer på hälsa* (Artikelnummer: 23036). <https://www.folkhalsomyndigheten.se/publikationer-och-material/publikationsarkiv/h/halsa/?pub=120975>

Holmberg, Sören (2019). Demokratiska val har en positiv effekt. I Anders Carlander, Patrik Öhberg & Elias Mellander (red) *Ingen kommer undan kulturen*. Göteborgs universitet: SOM-institutet.

- Holmberg, Sören & Lennart Weibull (2019). Den positiva valårseffekten finns även 2018. I Ulrika Andersson, Björn Rönnerstrand, Patrik Öhberg och Annika Bergström (red) Storm och stiltje. Göteborg: SOM-institutet vid Göteborgs universitet.
- Holmlund, Helena, Sjögren, Anna & Öckert, Björn. (2020). *Jämlikhet i möjligheter och utfall i den svenska skolan* (Rapport 2020:7). IFAU. <https://www.ifau.se/globalassets/pdf/se/2020/r-2020-7-jamlikhet-i-mojligheter-och-utfall-i-den-svenska-skolan-langtidsutredningen.pdf>
- Idler, Ellen L. & Yael Benyamini (1997). Self-Rated Health and Mortality: A Review of Twenty-Seven Community Studies. *Journal of Health and Social Behavior*, 38(1), 21–37.
- Jönsson, Erik (2022). Vindkraftsopinionen i skuggan av ett vindkraftverk. I Ulrika Andersson, Henrik Oscarsson, Björn Rönnerstrand & Nora Theorin (red) Du sköra nya värld. Göteborg: SOM-institutet, Göteborgs universitet.
- Karlsson, Lena. (2016). Att tillhöra en social klass. I F. Fors & J. Olofsson (Red.) *Utblick – Sverige i en internationell jämförelse*. (s 103 – 118). Umeå, Sociologiska institutionen, Umeå Universitet.
- Karp, Jeffrey A. & Susan A. Banducci (2008) Political Efficacy and Participation in Twenty-Seven Democracies: How electoral systems shape political behavior. *British Journal of Political Science*, 38 (2): 311-334.
- Lindblad, S, Lagergren Wahlin, F. Samuelsson, K & Wallström, H. (2022). Medborgarna om styrningen av den svenska skolan: Stat, marknad eller profession?. I U. Andersson, H. Oscarsson, B. Rönnerstrand & N. Theorin. *Du sköra nya värld*. Göteborg: SOM-institutet.
- Linde, Johan & Joakim Ekman (2003). Satisfaction with democracy: A note on a frequently used indicator in comparative politics. *European Journal of Political Research*, 42: 391–408.
- Magnusson, Josefine & Wärnlöf Bové, Klara (2019). Kultur hit och Kultur dit? I Anders Carlander, Patrik Öberg & Elias Mellander (red) *Ingen kommer undan kulturen*. Göteborgs universitet: SOM-institutet.
- Markstedt, E (2014). Representativitet och viktning - Riks-SOM som spegel av det svenska samhället 1986–2013. Rapport 2012:30 v2. SOM-institutet, Göteborgs Universitet.
- Martinsson, Johan & Andersson, Ulrika. (2023). Svenska trender 2022. SOM-institutet. Göteborg
- Myndigheten för kulturanalys. (2021). *Kulturvanor i Sverige 2021*. Kulturfakta 2022:3. Göteborg: Kulturanalys.
- Nilsson, Mårten. (2021). *Så ska LO hålla i den största medlemsökningen på 35 år*. Arbetet. Hämtad 2021-11-25 från: <https://arbetet.se/2021/01/26/sa-ska-lo-halla-i-den-storsta-medlemsokningen-pa-35-ar/>
- Oscarsson, Henrik. (2011). Populära utflyktsmål i Västra Götaland. I Annika Bergström (red). *Västsvensk vardag*. SOM-institutet vid Göteborgs Universitet.
- Oscarsson, Henrik, Solevid, Maria & Ahlbom, Jakob (2021). Hur mår demokratin i Göteborg? I Björn Rönnerstrand, Maria Solevid & Henrik Oscarsson (red) Hög tid för Göteborg. Göteborg: SOM-institutet, Göteborgs universitet.
- Purhonen, Semi, Gronow, Jukka & Rahkonen, Keijo (2011). Highbrow Culture in Finland: Knowledge, Taste and Participation. *Acta Sociologica* 54(4), 385–402.

Rönnerstrand, Björn (2019a) Dystopiernas kamp: svenskarnas syn på klimatförändringar och antibiotikaresisten i jämförelse i Ulrika Andersson, Björn Rönnerstrand, Patrik Öhberg & Annika Bergström (red) Storm och stiltje. Göteborgs universitet: SOM-institutet.

Rönnerstrand, Björn (2019b) Klimatoro och klimatskepticism i väst: betydelsen av ideologi, förtroende och resvanor i Anders Carlander, Patrik Öhberg & Elias Mellander (red) Ingen kommer undan kulturen. Göteborgs universitet: SOM-institutet.

Rönnerstrand, Björn, Oscarsson, Henrik & Axelsson, Sofia (2023). Vagar till klimatskepticism. I Ulrika Andersson, Patrik Öhberg, Anders Carlander, Johan Martinsson & Nora Theorin (red). Ovisshetens tid. Göteborg: SOM-institutet, Göteborgs universitet.

Rönnerstrand, B, Solevid, M. (2021). Förtroende och tillit i en segregerad stad. I B. Rönnerstrand, M. Solevid & H. Oscarsson (Red). *Hög tid för Göteborg*. Göteborg: SOM-institutet.

Sandelin, Frida & Falk, Elisabeth (2023). The effects of diversified incentives among two hard-to-reach groups in Sweden: persons aged 18–39 and persons born outside the Nordics. The SOM Institute's Notes on Survey Methodology – 2023:1, Göteborgs universitet.

<https://www.gu.se/sites/default/files/2023-01/2023-1%20Incentives%20young%20adults%20and%20people%20born%20outside%20the%20Nordics%200%28Sandelin%20%26%20Falk%202023%29.pdf>

SCB (Statistiska Centralbyrån) (2023). Arbetsmarknadssituationen för befolkningen 15–74 år. AKU 2022.

https://www.scb.se/contentassets/1636d5957d344d21b5047624c6d1d775/am0401_2022a01_am12sm2301.pdf

SOM-institutet (2022). *Västsvenska SOM-undersökningen 2021 – Uppföljning av Vision Västra Götaland*. SOM-rapport 2022:40. Göteborgs universitet: SOM-institutet.

SOM-institutet (2023). *Västsvenska trender 1998–2022*. SOM-rapport 2023:34. Göteborgs universitet: SOM-institutet.

Svenska kyrkan (2022). Svenska kyrkans medlemsutveckling år 1972–2022. <file:///C:/Users/xberju/Downloads/Medlemmar%20i%20Svenska%20kyrkan%201972-2022-1.pdf>

Southwell, Pricilla (2012). Political Alienation: Behavioral Implications of Efficacy and Trust in the 2008 U.S Presidential Election. *Review of European Studies*, vol 4 (2) :71–77.

VGR Analys. (2023). *Osvuret är bäst* (Regionrapport 2023:2). Västra Götalandsregionen. <https://mellanarkiv-offentlig.vgregion.se/alfresco/s/archive/stream/public/v1/source/available/sofia/rs7897-268913469-653/native/Osvuret%20%C3%A4r%20b%C3%A4st%20Regionrapport%202023.pdf>

VGR Analys. (2020). *Var det bättre förr?* (Regionrapport 2020:2). Västra Götalandsregionen. <https://www.vgregion.se/regional-utveckling/statistik-publikationer/aterkommande-aktiviteter/regionrapport--tillstandet-i-vastra-gotaland/>

VGR Analys (2019b). *Lycka för fler. Kan ett samhälle med mer fokus på lycka öka människors välbefinnande?* 2019:3.

VGR (Västra Götalandsregionen) (2023a). Arbetslöshet, månadsstatistik. Statistik t.o.m. september 2023. <https://app.powerbi.com/view?r=eyJrIjoiNjEyNTVjYmMtNzM0MjY0ZTU4LTk4Y2UtMTJINzIyZDg0MjRkIiwidCI6ImZjNjJhMjU1LTQyMjYjVhLTQxOGVIZTMxZGE1ZiIsImMiOjI9>

VGR (Västra Götalandsregionen) (2023b). Arbetsmarknadsläget Västra Götaland.
<https://www.vgregion.se/regional-utveckling/statistik-publikationer/aterkommande-aktiviteter/arbetsmarknadslaget/>

Västra Götalandsregionen (2005). *Vision Västra Götaland – Det goda livet*. Beredningsgruppen för regionutveckling.

Västtrafik (2023). Västtrafik AB - det här är vi. Hämtad 2023-11-14: <https://www.vasttrafik.se/om-vasttrafik/vasttrafik-ab/>

Weissenbilder, Marcus (2020). *Svenska religionstrender*. SOM-rapport 2020. Göteborgs universitet: SOM-institutet

Wärnlöf Bové, Klara (2021) Mindre viktigt och inte så svårt? I Anders Carlander & Elias Johannesson (red) Alltid måndag? Göteborg: SOM-institutet, Göteborgs universitet.

SOM-institutet vid Göteborgs universitet genomför årligen nationella och lokala frågeundersökningar och anordnar seminarier på temat Samhälle, Opinion och Medier.

SOM-institutet | Seminariegatan 1B | Box 710, 405 30 Göteborg
031 786 3300 | info@som.gu.se | www.gu.se/som-institutet

